

Parayla Satılmaz.

ISBN: 978-605-68705-6-9

9 786056 870569

Gençler İçin Yaşam Becerileri - II

Gençler İçin Yaşam Becerileri-II

aep
aile
eğitim
programı

Gençler için Yaşam Becerileri-II

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

EĞİTİCİYE NOTLAR

“Gençler İçin Yaşam Becerileri ile Çalışma Hayatı ve Hukuk” adlı bu eğitim paketi, Bakanlığımız tarafından 2012 yılından beri yürütülmekte olan Aile Eğitim Programı’nda (AEP) yer alan bazı üniteler birleştirilerek ve ihtiyaç duyulan yeni konular eklenerek oluşturulmuştur.

Eğitim paketi sosyal hayata uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla gençlerin;

- iletişim, hukuk, sağlık, iktisat ve medya alanlarından daha etkili biçimde yararlanmalarına,
- çalışma hayatına hazırlanmalarına,
- sahip oldukları her türlü kaynağı etkili bir şekilde yönetmelerine ve
- karşılaşılabilecekleri çeşitli risklere yönelik önlemler almalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Program, koruyuculuk, önleyicilik ve bilgilendirme yönü ön planda olan bir yetişkin eğitim programıdır. Hedef kitlesi; öncelikle sosyal hizmet modellerinden halen faydalanan ve kurum bakım hizmetinden ayrılmış gençler olmak üzere bütün gençlerdir.

Eğitim Paketi üç modülden oluşmaktadır:

Yaşam Becerileri-I Modülü; Yaşamın farklı dönemlerinde yaşanabilecek sorunlar ve çözüm önerileri, sağlıklı bir hayat için gerekli alışkanlıkların edinilmesi hakkında bilgileri ve bu sorunların çözümüne hizmet edecek farkındalık ve becerileri kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır.

Yaşam Becerileri-II Modülü; Gençlerin değişik dönem ve düzeydeki ihtiyaçlarını belirlemelerine, gelirlerini artıracak finansal imkanlar ile tasarruf ve yatırım araçlarını fark etmelerine, gerçekçi bir finansal planlamayı uygulayarak harcamalarını denetim altına almalarına ve medyadan gelebilecek zararları en aza indirebilme bilgi ve becerileri kazanmalarına katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışma Hayatı ve Hukuk Modülü; Çalışma hayatına uyumu kolaylaştırmayı, hak ve ödevlerinin farkında olan bireylerin yetişmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Eğitim paketi, bir bütün olarak uygulanabileceği gibi ihtiyaç ve ilgiye göre seçilen modüller birbirinden bağımsız olarak da uygulanabilir.

II. Modül: Yaşam Becerileri-II

Bu modülle katılımcıların;

- tasarruf ve yatırım araçlarını fark etmelerine,
- enerjinin nasıl verimli kullanılabileceğinin bilinmesine,
- teknoloji kullanımının getirdiği risklerden korunmalarına

katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Bu eğitim programının içeriğini oluşturan modül ve üniteler;

AEP ALANI	MODÜL	ÜNİTE	Önerilen Süre
İktisat	Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi	1.Finansal Planlama	1,5-2 saat
İktisat	Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi	2.Para Bulmak Lazım	1,5-2 saat
İktisat	Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi	3.Olmasa da Olur: Kredi Kartı	1,5-2 saat
İktisat	Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi	4.Gerçekçi Bir Para Yönetimi	1,5-2 saat
İktisat	Aile ve Alışveriş	5-Gerçek İhtiyaçları Doğru Belirlemek	1,5-2 saat
İktisat	Aile ve Alışveriş	6.Mesafeli Alışveriş	1,5-2 saat
İktisat	Aile ve Alışveriş	7. Sorun Çözme Mekanizmaları	1,5-2 saat
İktisat	Enerji Tasarrufu	8-Enerji Tasarrufu	1,5-2 saat
Medya	Bilinçli Medya Kullanımı	9- Bir İhtiyaç Olarak Medya	1,5-2 saat
Medya	Medyayı Kavramak	10-İnternet ve Yeni Medya	1,5-2 saat
Medya	Aile ve İnternet	11- Sosyal Ağlar	1,5-2 saat
Medya	Bilinçli Medya Kullanımı	12.Reklam ve Tüketim	1,5-2 saat

Çalışmada her bir ünite için belirlenen eğitim süresi en fazla 2 saattir. Eğitimin toplam süresi 2 ders saati x 12 ünite = 24 saattir. Her ünite veya her aşama, süresi en az 2 saat olmak üzere ayrı ayrı da verilebilir.

Çalışmanın belirli bölümlerinde; AEP katılımcı kitaplarına yönlendirme yapılarak daha detaylı bilgiye ulaşılmasının sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca ders anlatım yöntem ve teknikleri, ders planları ve diğer uygulamalarla ilgili olarak AEP eğitici materyal kılavuzlarından faydalanabilirsiniz.

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Aile Eğitimi ve Danışmanlık Hizmetleri Daire Başkanlığı

Proje

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Rahime Beder Şen, Hava Ömeroğlu, Leyla
Oruçhan, Reyhan Sarıkoç, Serpil Yıldırım,
Ümmügülsüm Canatan

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Emin Eraslan, Kenan Topçu, Özlem Tok Kızıldağ,
Zehra Koçi

Copyright

2018, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Yapım ve Baskı Öncesi Hazırlık

Rahime Beder Şen,
Hava Ömeroğlu,
Serpil Yıldırım

ISBN:978-605-68705-6-9

Ankara
Baskı

İletişim

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177. Sokak
No:10/A Çankaya/ANKARA

Tel: +90 (312) 705 55 00
Fax: +90 (312) 705 55 49

www.aile.gov.tr

aeş
aile
eğitim
programı

Dikkat!

Bu bölümde konu ile ilgili özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar vurgulanmaktadır.

Atalarımız Ne demiş?

Bu bölümde metni destekleyen ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayan atasözleri ve özlü sözler yer almaktadır.

Git, Araştır! Git, Başvur!

Bu bölümde ana metinde anlatılan konunun farklı bir yönünün ele alındığı ya da daha ayrıntılı bilgilerin edinilebileceği farklı kaynaklara işaret edilmekte; ayrıca konu ile ilgili başvurulabilecek bazı kurum ve kuruluşlar tanıtılmaktadır.

Biliyor muydunuz?

Bu bölümde ana metin ile bağlantılı ilgi çekici bilgiler ve ayrıntılar sunulmaktadır.

Sözlük

Bu bölümde metin içinde geçen ve anlaşılmasında zorluk çekilebilecek bazı kelime ve ifadelerin anlamları verilmektedir.

Bu eğitim paketi, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün işbirliği ile hazırlanmıştır.

içindekiler

- 6** Sunuş
- 8** Finansal Planlama
- 16** Para Bulmak Lazım
- 28** Olmasa da Olur: Kredi Kartı
- 40** Gerçekçi Bir Para Yönetimi
- 46** Gerçek ihtiyaçları Doğru Belirlemek
- 58** Mesafeli Alışveriş
- 72** Sorun Çözme Mekanizmaları
- 84** Enerji Tasarrufu
- 108** Bir ihtiyaç Olarak Medya
- 116** internet ve Yeni Medya
- 132** Sosyal Ağlar
- 142** Reklam ve Tüketim

SUNUŞ

Aile kurumu, yapısı ve işlevleri bakımından alternatifi olmayan bir kurumdur. Aile, çocukların bakımı ve yetiştirilmesi, yeni kuşaklara kültürel kimliğin ve değerlerin kazandırılması, tarihsel ve toplumsal bilincin aktarılmasında birey ve toplum arasında bir köprüdür. Sağlıklı bir aile yapısı bir insanın hayatta sahip olabileceği en değerli hazinedir. Ailelerimiz, kim olduğumuzu, kişilik yapımızı, nereden gelip nereye gittiğimizi, hayata ve olaylara bakış açımızı, sahip olduğumuz olanak ve güçleri etkiler. Ailelerin bireylerine sağlayabilecekleri manevi güçler, olumlu değerler ve birliktelik duygusu, kişinin kendisini hayatta güçlü hissetmesini ve problemlerle başa çıkmasını kolaylaştırır.

Toplumsal yaşamın giderek karmaşıklaşması, aile yaşantısının sürdürülmesinde daha fazla bilgi ve beceri ile donanmayı gerekli hâle getirmiştir. Son yıllarda yaşanan hızlı toplumsal değişimle birlikte aile kurumunun güçlendirilmesi için birtakım destek ve yardım mekanizmaları daha da önem kazanmıştır. Aile eğitimleri de bu mekanizmalardan biridir. Aile eğitimleri genelde, bireyin ve ailesinin yaşantı kalitesini geliştirmek ve zenginleştirmek konularına odaklanmaktadır. Aile bireylerine, aile eğitimleri yoluyla, problemler ortaya çıkmadan veya kemikleşmeden önce, aile yaşantılarını geliştirici ve problemleri önleyici eğitimler sunmak amaçlanmaktadır.

Bakanlığımız tarafından “Eğitim ailede başlar” ilkesinden hareketle hazırlanan ve uygulanan Aile Eğitim Programı ile aile bireylerinin karşılaştıkları sorunları en aza indirebilmelerine destek olmak amaçlanmaktadır. Koruyucu ve önleyici bir sosyal politika hedefi olarak gördüğümüz ve ailenin birleştirici gücünü ön plana çıkaran Aile Eğitim Programı ülkemiz için önemli bir kazanımdır. Program, aile yaşamı için temel sayılan “Aile Eğitimi ve İletişimi”, “Hukuk”, “İktisat”, “Medya” ve “Sağlık” alanlarında 28 modülden oluşmaktadır.

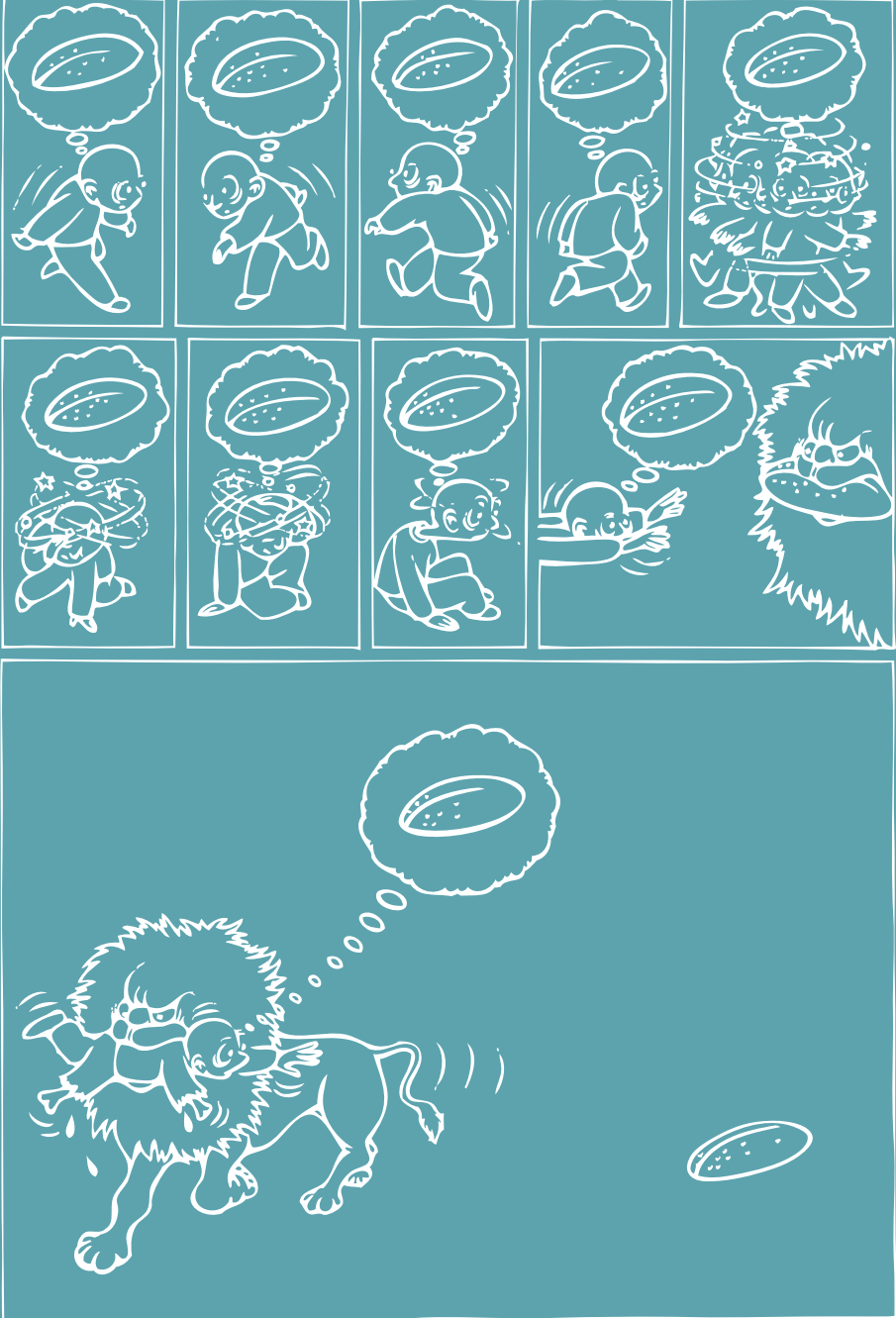
Ülkemizde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar tarafından aileye yönelik çeşitli eğitim programları yürütülmektedir. Bakanlığımız Aile Eğitim Programını farklı kılan geniş kapsamlı bir müfredat içeriğine sahip olması ve dinamik yapısıyla beliren ihtiyaçlar doğrultusunda yeni modüller ve paket programlarla zenginleştirilmeye imkan vermesidir.

Aile Eğitim Programı, program geliştirme ilkelerine bağlı kalınarak özgün bir süreçte geliştirilmiştir. Programın hazırlanmasında alanında uzman ve yetkin akademisyenler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının birikimlerinden yararlanılmıştır. Aile Eğitim Programı içeriklerinden hazırlanan ve gençler için bir başvuru kaynağı niteliği taşıyan bu eğitim setinin önemli bir ihtiyacı karşılayacağı inancıyla programın hazırlık ve uygulama sürecinde emeği geçenlere ve eğitimlere katılıp aldıkları bilgileri günlük yaşamlarına aktarabilen gençlerimize teşekkür ederim.

Derya Yanık

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Finansal Planlama

Bireyler, kısa vadede gelirlerini arttıramasalar bile parasal konularda bazı davranışlarını değiştirerek ya da yeni alışkanlıklar edinerek yaşam kalitelerini arttırabilir, maddi yönden bağımsızlıklarını kazanabilir ve kendi ayakları üzerinde durabilirler.

Bu bölümde;

- doğru ve verimli para idaresi,
- gelecekteki ihtiyaçlara yönelik planlama,
- beklenmedik olaylara ve risklere karşı bütçe oluşturulmasının yararları,
- bütçe hazırlama süreci

konuları ele alınmaktadır.

Finansal Planlama

Çoğu insan üç aşağı beş yukarı parasal konularda aşağıdaki hedeflere ulaşmak ister:

- Kendisinin ve ailesinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilir durumda olmak
- Acil sağlık sorunları, kazalar ve beklenmedik risklere karşı kendisini ve sevdiklerini korumak
- Varlıklarını arttırmak ve yaşam kalitesini yükseltmek
- Sahip olduklarını zamanı geldiğinde çocuklarına aktarmak

Bütün bu hedefleri sağlayabilmek için harcama ve tasarruflarda planlı davranmak ve plandan şaşmamak gerekir. Özellikle dar gelirli ve gelir düzeyi sabit olmayan aileler için günlük para idaresi bu hedeflere ulaşmanın ilk ve en önemli adımıdır.

Kendinizi Değerlendirmeye Ne Dersiniz?

Şimdi kendinizi değerlendirin. Hep birlikte gelir - gider hesaplaması yapalım. Bunun için önce gelirlerinize bir göz atın.

Gelirler

- Tüm gelir kaynaklarımızı toplayalım.
- Aylık olmayan gelir kaynaklarımızı aya çevirelim.
- İlk önce maaş ve aylık olmayan gelirin aya çevrilmiş hâli gibi sabit gelirlerimizi toplayalım.
- Sonra varsa eğer değişken gelirlerinizi (örneğin belirli zamanlarda elde edilen gelirler) yani elimize geçmeme olasılığı olan gelirleri toplayalım.
- Sabit gelirlerimizle değişken gelirlerimizi toplayalım ama ikisini ayrı ayrı hesaplayalım. Böylece asgari ve azami olarak elimize geçen parayı görelim.

Giderler

- Aylık zorunlu giderlerimizi (örneğin mutfak masrafı, faturalar gibi) alt alta yazıp toplayalım.
- Bazı giderlerimiz aylık değilse bunları aya çevirelim.
- Gün içinde nelere para harcadığımızı not edelim.

Sonra kendimize şu soruları soralım:

- Acaba gereksiz harcamalarımız var mı? Bunları kısabilir miyiz?
- Alışverişlerimizi daha uygun fiyata yapabilir miyiz? Bunun yolları nelerdir?
- Gelirimizi artırabilir miyiz? Bunun için nasıl bir çalışma yapabiliriz?

Gelir-Gider Durumunuzu Gözden Geçirin!

- Eğer geliriniz harcamalarınızdan yüksekse tasarruf yapmalısınız.
Gelirler-Harcamalar=Tasarruf+Yatırım
- Eğer harcamalarınız gelirinizin üstünde ise borç almanız gerekecektir.
Harcamalar-Gelirler=Borçlar

iki Yakasını Bir Araya Getirmek isteyenlerin Kulağına Küpe

Harcamadan
önce düşünün.

Kazandığınızdan
daha fazlasını
harcamayın.

Borçlarınızı tam ve
zamanında ödeyin.
Güvenilirliğinizi
kaybetmeyin.

Ödeyebileceğiniz
kadar borç alın.

Gereksiz
harcamaları
kısın.

Alışverişlerinizi
toptan yapmaya
çalışın.

Acil durumlar için
kenara para koyun.

Siz de benzer kararlar alıp giderlerinizden kısabilir, arttırdıklarımızı verimli ve faydalı işlerde kullanabilirsiniz. Bunun için aşağıdaki tablodan yararlanabilirsiniz

Günlük Harcamalar	Maliyeti	Ne kadar azaltabilirim?	Kazancım ne olur?	Yeni maliyet
Toplam				

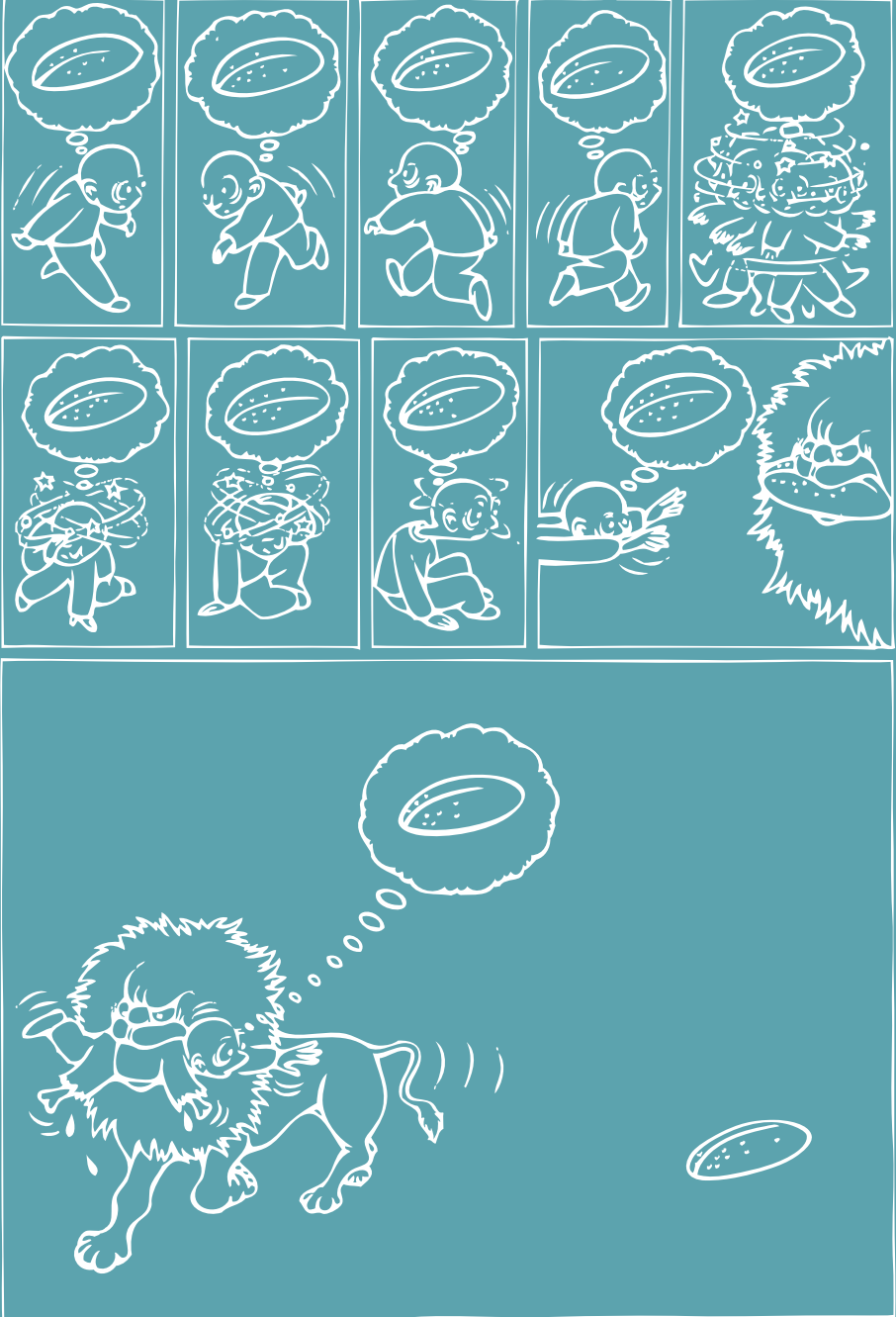
Hedefe Doğru...

Gelirimizin az olması hayatta hedeflerimizin olmasına asla engel değildir. Gerçekçi hedefler oluşturup harcama ve tasarruflarımızı bunlara göre ayarlayabiliriz. Hedeflere sahip olmak gelirimizi arttırmak konusunda bizi kamçılar. Üşenmeyin, aşağıdaki tabloya hedeflerinizi, bu hedeflere ulaşmak için yapmanız gereken işleri, hedefe ulaşmak istediğiniz zamanı ve hedefinizi gerçekleştirmek için gerekli tasarruf miktarını yazın. Hedefleriniz korktuğunuz kadar ulaşılmaz olmayabilir. Tabii planınızı uygulamak şartıyla!

Hedefler	Öncelikler	Ne zaman?	Ne kadar tasarruf gerekiyor?

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Para Bulmak Lazım

Borç yiyen kesesinden yer. Ama bazen borç almadan da birtakım ihtiyaçları karşılamak mümkün olamayabilir. Böyle bir durumda nasıl bir yol izlemeli ki alınan borç, daha sonra başımıza yeni sorunlar açmasın?

Bu bölümde;

- borç ve kredi idaresi,
- alternatif kredi ve destek olanakları,
- akıllı borçlanma, tasarruf ve yatırım yöntemleri,
- yatırım dolandırıcılarına karşı nasıl dikkatli olunabileceği

üzerine bilgi verilmektedir.

Para Bulmak Lazım

Borç ve Kredi idaresi

Borç, geri verilmek üzere alınan bir paradır. Birinden ya da bir kurumdan (banka, mikro kredi kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı vb.) borç alındığında borcu verenler bunun ödenmesini beklerler. Borcu veren, aileden ya da eş dosttan biri değilse çoğu kez borcun faiziyle beraber, geri ödenmesini talep edecektir. Bu yüzden akıllıca borçlanılmalı ve alınan borç olabildiğince verimli işlerde kullanılmalıdır.

Kredi Nedir?

Banka ya da benzeri mali kurumların verdiği borca kredi denir. Bu kurumlar verdikleri borçların belirli bir zaman içerisinde (vadede) ve belli koşullar altında (faiz, masraf, vergiler vb.) geri ödenmesini beklerler. Alınan krediler ödenmediği takdirde kanuni yaptırımlarla karşı karşıya kalınır. Krediyi alan kişinin mali durumu yani krediyi ödeyip ödeyemeyeceği krediyi veren kurumu doğrudan ilgilendirmez. Krediyi -yani borcu- veren kurum alacağını ne olursa olsun almaya

çalışır. Kredi verdiği kişiye ileriki bir tarihte yeniden borç vermeyi kabul etmesi alacağını zamanında tahsil etmesine bağlıdır.

Neden Borç Alırız?

Birçok farklı nedenden borca ihtiyaç duyulabiliriz.

- İş kurmak veya ev almak isteyebiliriz.
- Buzdolabı, televizyon, mobilya gibi eşyalar almak isteyebiliriz.
- Düğün, nişan gibi sosyal harcamalar yapabiliriz.
- Ani hastalık, kaza, sel gibi beklenmedik ya da acil durumlardaki ihtiyaçları gidermek durumunda kalabiliriz.
- Tarımla uğraşanlar için hayvan, tohum, fidan gibi üretim ihtiyaçlarına yönelik malları satın almak isteyebiliriz.

Borç Almanın Riskleri Nelerdir?

Borç her durumda bir risk içerir. Eğer alınan borç ya da kredi geri ödenemez ise bunun olumsuz sonuçları olacaktır. Sağlam bir planlama bile alınan kredinin geri ödenmesini garanti altına alamayabilir. Akla gelemeyen birçok durum ile karşılaşabiliriz.

Örneğin;

- Sağlık ya da başka nedenlerden dolayı bir süreliğine bile olsa gelir kesilebilir ya da beklenmedik harcamalar yapmak zorunda kalabiliriz.
- Yapılan iş anlaşmaları bozulabilir.

Tasarruf ve Kazançları Kullanmakla Kredi Kullanmanın Avantaj ve Dezavantajları

	Kredi Kullanmak	Geliri Kullanmak
Avantajları	<ul style="list-style-type: none"> Acil ve beklenmedik durumlarda ihtiyaç duyduğunuz paraya hızlı bir şekilde kavuşursunuz. 	<ul style="list-style-type: none"> Borç almanın maliyetlerinden kurtulursunuz. Sizin olan parayı istediğiniz yerde kullanma özgürlüğünüz olur. İşinizi imkânınız ölçüsünde büyütürsünüz. Böylece daha az riskle karşı karşıya kalırsınız. İleriki tarihlerdeki kredi ödemeleriniz için uykunuz kaçmaz.
Dezavantajları	<ul style="list-style-type: none"> Bir anda alışık olmadığınız miktarda bir para elinize geçer. Kredi almanın fazladan maliyetlerine (faiz, ücret, vergiler vb.) katlanırsınız. Ödeme planına uymak zorundasınızdır. Borç ödemelerini geciktirmeniz hâlinde hesap ettiğinizden fazla bir borç yüküyle karşı karşıya kalırsınız. 	<ul style="list-style-type: none"> Gereken para miktarı gerektiğinde elinizin altında olmayabilir. İşiniz daha yavaş büyür. Fırsatları arzuladığınız ölçüde değerlendiremeyebilirsiniz.

- Sel, yangın, vefat gibi sebeplerden hayat altüst olabilir.

Kısacası, kişi aldığı borcu ödeyemeyecek duruma düşebilir. Bu yüzden en azından sosyal ihtiyaçlara ve tüketime yönelik harcamaların borçla değil birikimlerle karşılanması akıllıca olur. Çünkü borç almak maddi ve manevi yönlerden çok maliyetli bir iş olabilir. Eğer alınan borç verimli bir alanda kullanılmazsa yani ileride gelir sağlayacak ya da geliri

arttıracak bir alanda değerlendirilmezse borç sarmalına kolaylıkla düşülebiliriz. Borç sarmalı borcu borç olarak kapatmanın sonucunda düşülen bir girdaptır. Bu süreçte borçlar, ödemeyi imkânsız kılacak oranda artar. Borç aldığı dost ve akrabaları ile kişinin arası bozulur. Daha da önemlisi kişi kendine güvenini ve saygısını kaybeder.

Bu nedenle;

- Aldığımız borcu verimli alanlara yatıralım. Böylelikle hem geri ödemesi kolay hem de uzun dönemde faydası büyük olacaktır.
- Borcumuzu zamanında ödeyelim. Mümkün

olduğunca kısa vadeli borç alalım. Ne kadar uzun dönemli borç alırsak, bize bedeli o kadar büyük olacaktır.

- Maliyeti yüksek borçlanmalardan kaçınalım. Maliyeti en düşük borcu bulana kadar piyasa araştırması yapalım.
- Ödeyemeyeceğimiz bir borcun altına girmemeye özen gösterelim.

Başlamak için Para Bulamayanlara Mikro kredi...

Mikro kredi küçük miktarlarda verilen kredi demektir. Bu kredilerin amacı, dar gelirli kişilerin küçük çaplı bir iş kurmaları veya var olan küçük işlerini geliştirmeleri için kaynak sağlamaktır.

Mikro krediler çoğunlukla dayanışma gruplarına verilir. Bunun nedeni mikro kredi veren kurumların bankalardaki gibi gelir belgesi ya da kefil istemiyor olmasıdır. Bu kurumların tek güvencesi grup üyelerinin birbirlerinin borcuna kefil olmalarıdır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

Sosyal güvencesi olmayan, sosyal yardıma ihtiyacı olan ve iş kurmak isteyen kişiler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına başvurabilirler. Sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara aşağıda belirtilen iki alanda destek sağlamaktadır:

- Sosyal yardım programları
- Proje destek programları

Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarının hizmetleriyle ilgili bilgi almak ya da sunduğu yardım hizmetlerinden yararlanabilmek için ikamet edilen ilin valiliğine ya da ilçenin kaymakamlığına başvurulabilir. SYDV ile ilgili başvuru koşulları, değerlendirme ve inceleme süreçleri dâhil her türlü bilgiye ayrıca 144 numaralı ALO Sosyal Yardım Hattından da ulaşılabilenekte olup ücretsiz konuşulabilmesi için sabit bir hattan arama yapılması gerekmektedir.

Meslek Edinmek

Ülkemizde dar gelirli kadınlar ve işsiz gençler için meslek edindirmek amacıyla çok sayıda kurs düzenlenmektedir. Çoğunlukla kısa süreli olarak düzenlenen bu kursların amacı katılımcılara çeşitli teknik ve sosyal beceriler kazandırılması ve bu kişilerin vasıflarını geliştirerek iş bulmalarının sağlanmasıdır. Bu kurslar sayesinde mesleği olmayan ve para kazanamayan kadınlar ve gençler ekonomik bağımsızlıklarını kazanma olanağı bulabilmektedir.

Ülke çapında açılan meslek edindirme kursları

hakkında bilgi edinmek için aşağıdaki kaynaklardan yararlanılabilir:

- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı resmî sitesi (Halk Eğitim Merkezleri)
- Türkiye İş Kurumu resmî sitesi: www.iskur.gov.tr/

Tasarruf Nedir? Niçin önemlidir?

Tasarruf gelecekte kullanılmak üzere kenara konulan paradır. Para idaresinde başarının anahtarıdır.

Tasarruf ettiğimizde;

- Parasal anlamda güvence içinde oluruz.
- Beklenmedik harcamalara ve acil durumlara karşı hazırlıklı oluruz.
- Varlığımızı arttırma imkanı elde ederiz.
- Nişan, düğün, doğum gibi hayatın içinden olayları zorlanmadan halledebiliriz.
- İşimizi büyütebiliriz.
- Parasal yönden sıkıştığımızda, acil bir durum/ beklenmedik bir harcama yapmak zorunda kaldığımızda sıkıntı yaşamayız.
- Kimseye muhtaç hale gelmeyiz.
- Hayallerimizi ve hedeflerimizi gerçekleştirme şansımız olur.

Yatırım Nedir?

Tasarrufların ya da fazladan gelirin, gelir getirici, taşınır veya taşınmaz bir mala yatırılmasıdır. Örneğin bir ev, arsa veya iş amaçlı kullanmak birer yatırımdır.

Tasarruflarımızı Nasıl Planlarız?

Para idaresi öncelikle eldeki parayı doğru kullanmakla başlar. Yani *gereksiz harcama yapmamak ve harcamalardan geriye kalanı güvenli bir yerde biriktirmekle...*

- Kısa, orta ve uzun vadeli her bir hedefimiz için ayrı ayrı tasarruf yapalım.
- Her hedefimiz için ne kadarlık bir zaman boyunca ne kadar tasarruf etmemiz gerektiğini hesaplayalım.
- Bugün ve gelecekte elimize geçmesini beklediğimiz gelirleri ve bu gelirin ne kadarını düzenli olarak tasarrufa ayırabileceğimizi hesaplayalım.
- Günlük keyfi harcamalarımızdan (çay, kahve, sigara, sandviç, bisküvi, kuru yemiş vb.) hangi kalemleri kısımlayabileceğimize karar verelim. Bunlardan arta kalan parayı tasarruflarımıza ekleyelim.
- Tasarruflarımızı nerede değerlendireceğimize karar verirken kendimize şu soruları soralım: “Biriktirdiklerimi neye ya da nereye yatırmak benim için daha güvenli ve kârlı olur?”, “Seçtiğim tasarruf aracının riskleri, maliyetleri ve kazançları nelerdir?”

Para Biriktirmenin Kuralları

Örnek Al!

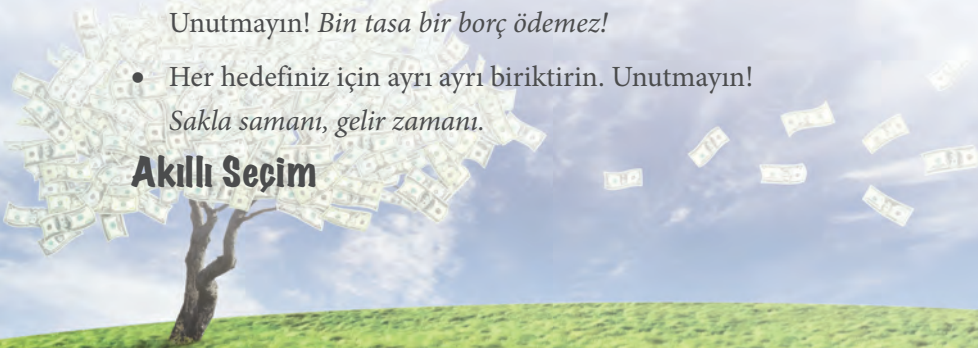
Kuzu doğar doğmaz ayağa kalkar. Kuzudan erkenden yola koyulmayı öğreniriz.

Karınca yorulmadan çalışır. Yarınları için yiyecek depolar. Karıncadan biriktirmemiz gerektiğini öğreniriz.

Deve yiyecek ve içeceğini vücuduna depolar. Yiyecek ve su bulamadığı zamanlarda depoladıklarını kullanır. Deveden kötü günler için hazırlıklı olmayı öğreniriz.

- Olabildiğince tasarruf edin. Bugünden başlayın. Ne kadar para biriktirirseniz o kadar güvencede olursunuz. Unutmayın! *Bol bol yiyen, bel bel bakar.*
- Elinize geçen paranın bir kısmını mutlaka kenara ayırın. Unutmayın! *Damlaya damlaya göl olur.*
- Aklınız hep tasarruflarınızda olsun. Birikimlerinizi hesaplayın. Unutmayın! *Altını saklamak değil, kuruşu saklamak hünerdir.*
- Olabildiğince az para ile sokağa çıkın. Bu sayede istesenez de para harcayamazsınız. Unutmayın! *İşten artmaz, dışten artar.*
- Eskiyen eşyalarınızı hemen atmayın, olabildiğince değerlendirin. Unutmayın! *Çullarını yamayan yüzyıl giyer.*
- Mümkünse borca girmeyin. Elinizdekenden fazlasını harcamamaya çalışın. *Ayağınızı yorganınıza göre uzatın!*
- Borçlarınızı ödeyin. Öncekileri bitirmeden mümkün olduğunca yeni borca girmeyin. Unutmayın! *Borç yiyen kesesinden yer.*
- Altı aylık geçim masrafınızı karşılayacak bir parayı acil durumlar için kenara koymaya çalışın. Sabırla biriktirin. Dünyanın bin bir türlü hâli var. Böyle bir para kendinizi güvende hissetmenizi sağlar. Unutmayın! *Ak akçe kara gün içindir.*
- Acil durumlar için ayırdığınız paraya dokunmayın. Kolaylıkla erişemeyeceğiniz bir yerde saklayın. Unutmayın! *Bin tasa bir borç ödemez!*
- Her hedefiniz için ayrı ayrı biriktirin. Unutmayın! *Sakla samanı, gelir zamanı.*

Akıllı Seçim

E T K İ N L İ K L E R

Atalarımız Ne Demiş?

Aşağıda tasarruf, borç ve harcama alışkanlıklarına dair bir dizi atasözümüz sıralanmıştır. Her biri için birer cümlelik ders çıkarıp “Kendime Çıkardığım Ders” başlığının yanına yazın.

1 Gündüzün mum yakan geceleyn bulamaz. *Kendime Çıkardığım Ders:*

2 Borç yiğidin kamçısıdır. *Kendime Çıkardığım Ders:*

3 Aç kalmak, borçlu olmaktan iyidir. *Kendime Çıkardığım Ders:*

4 Arpacıya borç eden ahırını tez satar. *Kendime Çıkardığım Ders:*

5 Bin tasa bir borç ödemez. *Kendime Çıkardığım Ders:*

6 Borcun iyisi vermek, derdin iyisi ölmek *Kendime Çıkardığım Ders:*

7 Borç ödemekle, yol yürümekle tükenir. *Kendime Çıkardığım Ders:*

8 Borç iyi güne kalmaz. *Kendime Çıkardığım Ders:*

9 Her çok azdan olur. *Kendime Çıkardığım Ders:*

10 Borçtan korkan kapısını büyük açmaz. *Kendime Çıkardığım Ders:*

Mutlaka sizin de kendi hayatınızda tasarruf, borç ve harcama alışkanlıklarınızı düzenlerken düstur bildiğiniz başka atasözleri vardır. Üç tanesini aşağıya not edin.

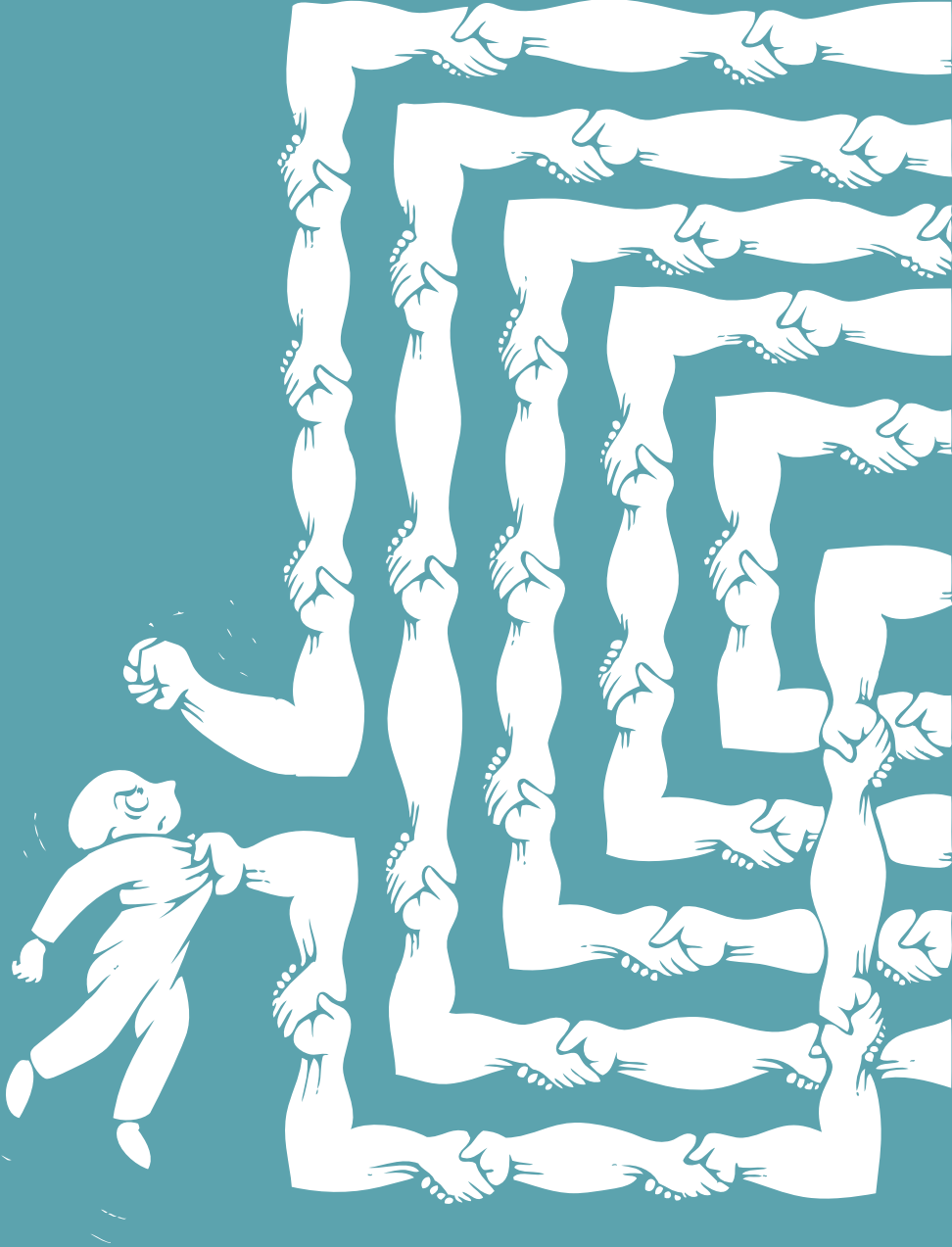
.....

.....

.....

.....

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Olmasa da Olur: Kredi Kartı

Kredi kartı bilinçli kullanıldığında birçok fayda sağlayabilen bir araçtır. Ancak yanlış kullanımı bireyin hayatında ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Bu bölümde;

- kredi kartı seçiminde göz önünde bulundurulması gereken hususlar,
- kredi kartı kullanırken dikkat edilmesi gereken hususlar,
- kredi kartının güvenli kullanımı ve
- kredi kartı borcunun kapatılması

konuları ele alınmaktadır.

Olmasa da Olur: Kredi Kartı

Kredi kartı bazı kolaylıklar sağladığı için birçok insanın hayatına rahatlıkla giriveren bir ödeme aracıdır. Ancak unutulmamalıdır ki, kredi kartı kullanmak borç almak gibidir. Kredi kartı borcunun tamamı her ay düzenli olarak kapatılmadığında kalan borç üzerinden faiz ödeneceği unutulmamalıdır. Bu nedenle, kullanacağımız kredi kartını alacağımız bankaya, dikkatli bir inceleme ve karşılaştırma sonrasında karar vermeliyiz.

Hangi Kredi Kartı?

Dünyada birçok uluslararası kredi kartı şirketi bulunmaktadır. Kredi kartları en yaygın kullanılan kuruluşlar VISA, MASTERCARD ve AMEX'tir. Ülkemizde bankalar ve kredi kartı veren kurumlar bu uluslararası şirketlerle lisans sözleşmesi imzalayarak onlar tarafından çıkarılan kredi kartlarını müşterilerine pazarlarlar. Kredi kartları ayrıca kart sahibinin gelir seviyesine göre klasik kart, altın (gold) kart, platin kart adlarını alır. Bu sınıflandırmada esas belirleyici etken

kart sahibine verilecek kredi limitidir.

Kredi Kartı Seçerken Nelere Bakılmalı?

Yıllık Faiz Oranı (Alışveriş Faiz Oranı): Son ödeme tarihine kadar asgari ödeme tutarı ve üzerinde ödeme yapıldığı takdirde borcun kalan kısmına (ödenmemiş bakiye) hesap kesim tarihinden bir sonraki hesap kesim tarihine kadar faiz işletilir. Kart seçilirken bu oranın sabit mi değişken mi olduğuna dikkat edilmelidir. Ayrıca bankalar arasındaki oran kıyaslanmalıdır.

Ücretler: Kredi kartı hizmeti veren kuruluş, müşterilerine kredi kartıyla ilgili bazı hizmetler verir. Örneğin kart yenileme, gecikme bildirim, taksitli işlem, sigorta vb. Sunduğu bu hizmetler için de bazı ücretler talep eder. Kredi kartı seçerken hangi hizmet için kuruluşun ne kadar bir ücret talep ettiği öğrenilmeli, başka kurumların ücretleriyle karşılaştırılmalıdır. Ayrıca kredi kartını veren kurumun bu ücretleri tek taraflı arttırıp arttıramayacağı da öğrenilmelidir. Eğer kartı veren kurum bu ücretleri tek taraflı olarak arttırılabiliyorsa kredi kartı kullanma sürecinde kullanıcı takipte olmalıdır.

Komisyonlar: Kredi kartı hizmeti veren kuruluşlar, kredi kartı kullanıcılarından çeşitli hizmetleri karşılığında fatura bedeli üzerinden komisyon alır. Örneğin bir kişi faturalarını kredi kartıyla öderse ya da aldığı mallara taksitlendirme yaptırırsa bunların fatura bedelleri üzerinden komisyon da öder.

sabit oran: Faiz oranlarındaki değişimlere veya şartlara bağlı olarak değişmeyen yıllık faiz oranı.

değişken oran: Kredi kartının yıllık faiz oranının, piyasa faiz oranındaki değişimlere bağlı olarak artması ya da eksilmesi.

dönem borcu: Hesap özeti (ekstre) düzenlendiği tarihe kadar, Kredi Kartları Merkezine ulaşan kredi kartı harcamalarının, nakit avanslarının, diğer bankalardan transfer edilen borç bakiyelerinin, bunlara ait tüm ücretler, faizler ve varsa bir önceki dönemden devreden bakiyelerin tamamının toplamı.

Kredi kartı seçerken bu komisyonların miktarları karşılaştırılmalıdır. Ayrıca bu komisyonların oranlarını kredi kartını veren kurumun tek taraflı arttırıp arttıramayacağı öğrenilmeli, arttırabiliyorsa kredi kartı kullanım sürecinde bu oranlar takip edilmelidir.

Yıllık Üyelik Bedeli: Kredi kartı hizmeti veren kuruluşların yılda bir kereye mahsus talep ettikleri ücrettir. Bu ücretin miktarı kuruluştan kuruluşa veya kartın özelliklerine göre değişebilmektedir.

Yenileme Ücreti: Kredi kartı hizmeti veren kuruluşların kartın geçerlilik süresi doldukça yenileme için talep ettikleri ücrettir. Bu ücret, kuruluştan kuruluşa veya kartın özelliklerine göre farklı miktarlarda olabilmektedir.

Kredi Kartı Limiti: Kredi kartı başvurusu sırasında kart sahibi için belirlenen azami borçlanma tutarıdır. Kanun gereği kart kullanıcısı talep etmedikçe kredi kartı limiti arttırılamaz.

Limit Aşım Faizi: Kredi kartıyla yapılan harcamalar, belirlenmiş olan kredi kartı limitini aşarsa aşan kısma günlük olarak uygulanan faizdir. Bu sebeple alınacak kartın kredi limiti kart sahibi tarafından gelirleriyle orantılı olarak iyi belirlenmeli, kredi kartı veren kurumun uygulayacağı limit aşım faizi miktarı bilinmeli ve diğer kuruluşların rakamlarıyla karşılaştırılmalıdır.

Minimum (Asgari) Ödeme Tutarı: Son ödeme tarihinde kart kullanıcısının ödemesi gereken asgari tutardır. Dönem borcunun %20'sidir. Bu oran Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda öngörölmüş sabit bir orandır.

Gecikme Faizi: Dönem borcunun asgari ödeme tutarı-

nın altında ödenmesi hâlinde, asgari ödeme tutarının ödenmeyen kısmına işletilen aylık faizdir. Gecikme faizi kredi kartı veren kuruluşlar arasında değişiklik gösterir. Kartı tercih ederken bu husus da karşılaştırılmalıdır.

Nakit Çekim (Avans) Masrafları: Bir ATM'den ya da banka şubesinden kredi kartı kullanılarak anında nakit para çekilebilir. Nakit çekim (avans) miktarı kredi limitinden düşülür. Bu işlemde kredi kartı hizmeti veren kuruluş nakit çekim ücreti adıyla bir komisyon alır. Nakit çekim ücreti, çekilen yere (yurt içi, yurt dışı, otomatik vezne, şube vb.) göre değişiklik gösterebilir. Nakit çekildiğinde, kredi kartı veren kurum ayrıca nakit çekim faizi de alır. Nakit çekim faizi için uygulanan faiz oranı, alışverişler için uygulanan faiz oranından daha yüksektir ve genellikle nakit avans işleminin yapıldığı günden itibaren işletilir. Dolayısıyla bu iki masraf da kuruluşlar arası karşılaştırma yaparken dikkate alınmalıdır.

Son Ödeme Süresi: Yapılan harcamaların faize tabi tutulmadığı süreçtir. Örneğin son ödeme süresi 10 gün olan bir kredi kartında, hesap kesim tarihi 1 Şubat olsun. Bu tarihe kadarki dönem borcu son ödeme tarihi olan 11 Şubat'a kadar ödenirse kart sahibine faiz uygulanmaz.

son ödeme tarihi: Hesap özetinde belirtilen borcun ödenebileceği en son gün.

hesap kesim tarihi: Kredi kartı hizmetini veren kuruluşun hesap özetini (ekstre) hazırladığı tarih.

Ödüller, Kampanyalar, Ayrıcalıklar: Kredi kartlarıyla kullanıcılara bazı kampanyalar ve ayrıcalıklar sunulur. Kredi kartları arasında seçim yaparken bu türden ne gibi kampanyalar olduğu hususunda bilgi alınmalıdır.

Bunlara Dikkat Ederseniz Ödeme Sıkıntısı Yaşamazsınız!

- Kredi kartıyla yapılan harcama kişinin toplam gelirinin altında olmalıdır.
- Kişinin kredi kartı ile yapacağı alışverişler dışında da kira, yakıt, faturalar vb. harcamaları olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Çok sayıda kartı takip ve idare etmek zordur. Bu sebeple fazla sayıda kart kullanılmamalıdır.
- Faiz sarmalına düşmemek için bir karttaki borç, başka bir karttan nakit para çekilerek kapatılmamalıdır.
- Nakit avans kullanılmışsa öncelikle faizi daha yüksek olan ve günlük işleyen nakit avans borcu kapatılmalıdır.
- Nakit avans borcunu kapatmak için ekstrenin gelmesi beklenmemelidir. Çünkü nakit avans kullanımından dolayı bankanın alacağı faiz günlük olarak işler.

- İlave ücret ve faiz ödememek için kartın kredilendirme özelliğinden mümkün olduğunca faydalanılmamalıdır. Kartın kredilendirme özelliğinden faydalanacak olan kart sahipleri kartın bu özelliğinden sadece gerekli olduğu zamanlarda ve kısa vadeli ihtiyaçları için faydalanmalıdırlar.
- Taksitli harcamalar nedeniyle sonraki dönemlerde birikecek ödemeler göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi hâlde limit aşım faizi ödemesi yapılır.
- Ekstrenin postadaki gecikmelerine karşı önlem alınmalıdır.
- ATM, telefon bankacılığı, internet bankacılığı, e-posta, ekstre ve SMS gibi yollarla da kart borcu takip edilmelidir.

Kredi kartının varlığı sizi gereksiz yere alışverişe yönlendirebilir. Bu duygu ile başa çıkamayacağınızı düşünüyorsanız kredi kartı kullanmayın.

Güvenliğiniz için...

- Kart alınır alınmaz arkasında yer alan imza bölümü hemen imzalanmalıdır.
- Kart teslim alınır alınmaz şifre alınmalıdır.
- Kart ve şifresi kimseyle paylaşılmamalıdır.
- Kart şifresi herhangi bir yerde yazılı olarak bulundurulmamalıdır.
- Kart numarası, son kullanım tarihi ve kartın arka yüzündeki güvenlik kodu kimseyle paylaşılmamalıdır.
- Kartın kaybolduğu veya çalındığı fark edilir edilmez hemen kartın alındığı banka aranmalıdır.
- Ödeme yaparken kartın görülmeyecek bir yere götürülmesine izin verilmemelidir.

- Şifre (PIN) kimseye gösterilmeden girilmelidir.
- Şifresiz işlemlerde imzalanan slibin karta ait olup olmadığı ve yazılı tutar kontrol edilmelidir.
- Kartın ATM'de kalması hâlinde hemen şubeye başvurulmalı ya da kartın alındığı kuruluş aranmalıdır.
- Sanal ortamdaki alışverişlerde sanal kart kullanılmalı ve SSL sertifikalı iş yerleri tercih edilmelidir.
- Kart uzun süredir kullanılmadıysa yerinde olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Kredi Kartı Borcumu Nasıl Kapatırım?

İşe Harcamalarınızı Kısımla Başlayın. Günlük ve aylık harcamalarınız için iki ayrı bütçe yapın ve bütçenize mutlaka sadık kalın. Harcamalarınızda nakit kullanın.

Harcamalarınızda Banka Kartı Kullanın. Nakit kullanmakta zorlanıyorsanız banka kartı kullanın. Banka kartıyla yaptığınız alışverişlerinizde harcadığınız tutar banka hesabınızdan eksilir. Böylece ne kadar harcama yaptığınızı daha iyi takip edebilirsiniz.

Borç Alın. Faiz hesabı yapmayacak eş, dost, arkadaş veya akrabanız varsa onlardan kısa vadeli ve parça parça ödeyeceğiniz tarzda bir borç bulun. Böylece birikmiş kredi kartı borcunuzu elden alacağınız borçla kapatabilirsiniz.

Borç Ödeme Planı Yapın. Birden fazla kredi kartına borcunuz varsa kredi kartlarınızın ödemesine ayırabileceğiniz azami tutarı kenara koyun. İlk önce en yüksek borçtan başlayarak asgari ödeme tutarlarını yatırın. Bu işlemin sonunda eğer elinizde para kalmışsa tamamını en düşük borç bakiyesi olan kredi kartına yatırın. Bu iş-

lemi en düşük borç bakiyesi olan kartınızın borcu sıfırlanana kadar devam ettirin. Unutmayın! Bu yöntemin başarısı için kredi kartı ile harcama yapmayı tamamen bırakmanız gerekir.

Küçük Ödemeler Yapın. Düzenli gelirinizin dışında elinize para geçtiğinde miktarı ne olursa olsun tamamını kredi kartı borcunuza yatırın.

Ek Gelir Elde Edin. Fazla mesai, ilave iş vb. ek gelir elde etme imkânınız varsa hemen işe sarılın.

Tüketici Kredisini Kullanın. Yukarıdaki yöntemleri denediniz ama kredi kartı borcunuzu hâlâ kapatamadınız ve bu gidişle de kapatamayacağınızı düşünüyorsanız tüketici kredisine başvurun. Böylece hem borcunuzun katlanmasını önleyebilir hem de borcunuzu dolaylı yoldan taksitlendirmiş olursunuz. Tüketici kredilerinin faizleri kredi kartı faizlerinden genellikle düşüktür. Ancak burada yine de tüketici kredisinin faiz oranı ve ödeyeceğiniz taksitlerin vadesine dikkat edin. Aya aya ödeyeceğiniz taksit tutarının gelirinize uygun olması çok önemlidir. Bir borçtan kurtuldum derken diğerine batmayın.

Borç Transferi Yapın. Bir ya da birden fazla kredi kartına olan borcunuzu daha düşük bir faiz oranı ve uygun vadelerle farklı bir bankaya transfer edebilirsiniz. Borç transferi uygulaması tüketici kredisinin mantığında çalışır. Bu nedenle borcunuzu transfer edeceğiniz bankanın uyguladığı faiz oranına dikkat edin. Ayrıca borç transferi yapan bankaların bazıları transfer ücreti talep edebilirler. Dolayısıyla borç transferi talebinde bulunmadan önce ilgili bankanın koşullarını dikkatle okumanız gerekir.

E T K İ N L İ K L E R

Kredi Kartında Ne, Nedir?

Aşağıda bazı tanımlar verilmiştir. Tanımlardaki boşlukları doğru terimlerle doldurun.

- 1 Kredi kartı başvurusu sırasında kart sahibi için belirlenen azami borçlanma tutarına adı verilir.
- 2 Dönem borcunun asgari ödeme tutarının altında ödenmesi hâlinde, asgari ödeme tutarının ödenmeyen kısmına faizi işletilir.
- 3 Son ödeme tarihinde kart kullanıcısı, ödemesi gereken dönem borcunun asgari %..... ödemelidir.
- 4 Kredi kartıyla yapılan harcamaların belirlenmiş olan kredi kartı limitini aşması hâlinde aşan kısma günlük olarak işletilir.
- 5 Kart sahibinin son ödeme tarihinde kredi kartı ile yaptığı harcamalar sonucu oluşan aylık borcunun ödemesi zorunlu olan kısmına.....adı verilir.

Doğrular ve Yanlışlar

Aşağıda kredi kartı kullanımı ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Doğruları ve yanlışları bulun.

	DOĞRU	YANLIŞ
Kredi kartıyla yapılan harcamaların ailenin toplam gelirinin üstüne çıkmasında herhangi bir sakınca yoktur.		
Nakit avans borcunu kapatmak için ekstrenin gelmesi beklenmemelidir.		
Bir karttaki borcu kapatmak için başka bir karttan nakit para çekilebilir.		
Kredi kartı şifresini unutmamak için herhangi bir yerde yazılı olarak saklamak gerekir.		
Kartın kaybolduğu veya çalındığı fark edilir edilmez hemen kartın alındığı banka aranmalıdır.		
Kredi kartı kullanımı yaşam standardını daimi olarak yükseltir.		

Alışverişlerin Gerçek Maliyeti

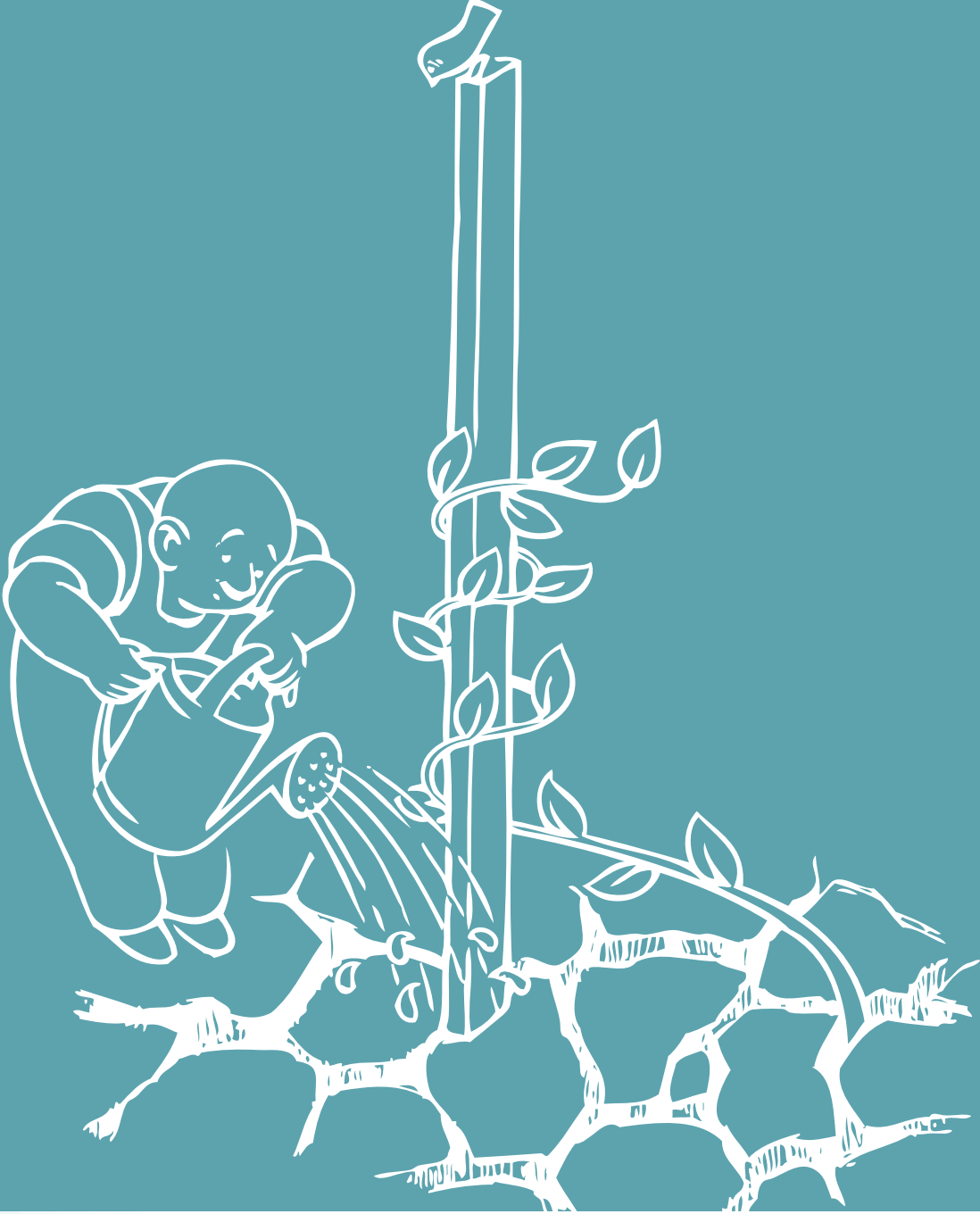
HATIRLAYALIM!

- Yasa gereği hesap kesim tarihini takip eden 10 gün içinde borç ödemesi gerçekleştirilmek zorundadır.
- Dönem borcunun tamamı hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında ödenirse herhangi bir faiz uygulaması yapılmaz.
- Dönem borcunun asgari %20'si son ödeme tarihinden önce ödenirse kalan borç bakiyesi üzerinden son ödeme tarihinden itibaren bakiye borç ödenene kadar alışveriş faizi işletilir.
- Dönem borcunun asgari %20'si son ödeme tarihinden önce ödenmezse asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için alışveriş faizi uygulanır.

Aşağıdaki soruları verilen bilgileri kullanarak cevaplayın.

- 1 Emin'e ayın 5'inde (hesap kesim tarihinde) 500.-TL kredi kartı borcu geldi. Emine, ayın 13'ünde bu borcun tamamını ödedi. Bu durumda Emine ne kadar faiz öder?
- 2 Ayşe'ye ayın 10'unda (hesap kesim tarihinde) 500.-TL kredi kartı borcu geldi. Ayşe ayın 18'inde 500.-TL borcunun asgari ödeme tutarını ödedi. Geriye kalan borcunu da ayın 28'inde kapattı. Bu yüzden banka Ayşe'ye 6.-TL'lik bir faiz uyguladı.
 - Ayşe'nin son ödeme tarihi nedir?
 - Ayşe ayın 18'inde borcunun ne kadarını ödemiştir?
 - Ayşe'nin geriye ne kadar borcu kalmıştır?
 - Ayşe borcunun geri kalanını kaç günlük bir gecikmeyle kapatmıştır?
 - Banka Ayşe'ye hangi kredi kartı faiz türünü uygulamıştır?
 - Kredi kartı ile yaptığı 500.-TL'lik alışverişin Ayşe'ye gerçek maliyeti ne olmuştur?
- 3 Fatma'ya ayın 5'inde (hesap kesim tarihinde) 600.-TL kredi kartı borcu geldi. Fatma ayın 13'ünde 600.-TL dönem borcunun 60.-TL'sini ödedi. Dönem borcunun geriye kalan 540.-TL'sini de ayın 23'ünde kapattı. Bu yüzden banka Fatma'nın borcuna toplam 9.-TL'lik bir faiz işletti.
 - Fatma'nın son ödeme tarihi nedir?
 - Fatma'nın ödemesi gereken asgari borç tutarı kaç TL'dir?
 - Fatma ayın 13'ünde asgari borcunu ödeseydi bankaya ne kadar daha fazla ödeme yapacaktı?
 - Banka Fatma'ya hangi kredi kartı faiz türlerini uygulamıştır?
 - Kredi kartı ile yaptığı 600.-TL'lik alışverişin Fatma'ya gerçek maliyeti ne olmuştur?

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Gerçekçi Bir Para Yönetimi

Gelir seviyesi ne düzeyde olursa olsun, finansal konularda planlı ve programlı yaşamak kişinin ve birlikte yaşadığı bireylerin refahına büyük katkı sağlar.

Bu bölümde;

- kişinin ihtiyaç ve hedefleriyle uyumlu bir finansal planlamanın önemi,
- finansal hedeflerin belirlenmesi ve bunun için atılması gereken adımlar,
- iyi bir finansal planlamanın unsurları

konuları ele alınmaktadır.

Gerçekçi Bir Para Yönetimi

Refah, güven ve rahatlık tek başına kazançla gelmez. Asıl olan kazandıklarınızı ne için ve nasıl kullandığınızdır. Hayaller ve hedeflerinizi gerçekleştirmenin yolu planlı ve programlı davranmaktan geçer. Gerçekçi, ayakları yere basan, detaylı bir finansal planlamadan... İşte bu işi başaran iki gencin hikâyesi...

Finansal Planlamanın Bütçe Yapmaktan Farkı Nedir?

Bütçe belirli dönem aralığı içinde, gelir ve giderlerin hesaplanmasıdır. Finansal planlama ise doğru tasarruf, yatırım, borç yönetimi yöntemleriyle uzun dönemde gelirleri arttırmanın, giderleri kısmının yolunu açar. Finansal plan çok daha geniş çaplıdır ve geleceğe yöneliktir.

Beyza'nın Hikayesi

Beyza'nın iki hayali vardır. İlki, üniversitede okuduğu İngilizce Öğretmenliği Bölümünü bitirip öğretmen olmak ve ikincisi de Avrupa ülkelerini görmek.

Liseden mezun olana kadar Çocuk Evinde kalan Beyza, üniversiteyi kazandığında başka bir şehre gider ve Kredi Yurtlar Kurumu'nun(KYK) yurdunda kalmaya

başlar. Beyza 3. sınıfın 2. dönemi Erasmus programı kapsamında Hollanda'ya gitmeye karar verir. Hem Avrupa ülkelerinde maddi sıkıntı yaşamadan gezebilmek hem de Erasmus programında ilk birkaç ay hibe (geçici burs) gecikirse sıkıntı yaşamamak için para biriktirmesi gerektiğini düşünür ve bunun üzerine bir plan yapar.

Beyza, kayıtlı bulunduğu kuruluştan kitap-kırtasiye, ulaşım, giyim, yemek, kurs, sınav masrafları ve harçlık için destek almaktadır. Beyza, temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra harçlığından her ay 50 TL biriktirmeye başlar. Bunun yanı sıra İngilizce özel ders vermek ve çeviri yapmak için internette bir blog oluşturur. Blog üzerinden kendisine ulaşan öğrencilerden ikisi ile anlaşır. Üniversitedeki iki arkadaşının İngilizce kitaplarını da Türkçeye tercüme eder. Beyza cumartesi günleri de derslerinden ve ödevlerinden arta kalan zamanda özel ders verir. Pazar günleri ise arkadaşları ile vakit geçirerek yorgunluğunu üstünden atmaya çalışır. Bu dönemde telefonu bozulan Beyza'yı arkadaşı bir üst model yeni telefon alması için ikna etmeye çalışsa da telefonunu tamir ettirerek bir süre daha kullanabileceğini öğrenir ve yenilemekten vazgeçer.

Beyza bir yılın sonunda harçlıkları ile 600 TL biriktirmiş, özel ders ve çevirilerden de 4840 TL kazanmıştır. Pasaport, vize ve kalacak yer işlemlerini tamamladıktan sonra Hollanda'ya bir dönemliğine okumak için gider. Tahmin ettiği gibi Erasmus programı kapsamında verilen hibe geç ulaşsa da o biriktirdiği paradan kullanarak bu dönemde rahat eder. Hibesi geldikten sonra iyi bir gezi planını yaparak pek çok Avrupa ülkesini dolaşır. Hatta Beyza almak istediği telefonun da bir üst modelini gezdiği Avrupa ülkelerinin birinden çok uygun fiyata alır.

Mustafa'nın Hikayesi

Mustafa'nın hayali, Hukuk Fakültesini kazanmak ve boks antrenörlüğü yapmaktır. 18 yaşını doldurup reşit olarak çocuk evinden ayrılır. Lise mezunu olan Mustafa için Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğüne Form A belgesi düzenlenerek Devlet Personel Başkanlığınca Eskişehir'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okula memur olarak atanır.

Üniversite eğitimine devam etmek isteyen Mustafa, hazırlık kursu ücretini ödeyebilmek için şöyle bir plan yapar: Bir sene boyunca çocuk evlerinde kalan çocuklara ek ders karşılığında boks eğitimi verecek sonraki sene üniversiteye hazırlık kursuna devam edecektir. Çocuk evinde kaldığı dönemlerde boks eğitimi almış, lisanslı boksör olarak müsabakalara katılmış ve aynı zamanda da boks antrenörlüğü kursuna giderek antrenörlük sertifikası almıştır. Dolayısıyla sertifikası olduğu için çocuk evleri ile görüşerek ek ders karşılığı boks dersi vermek için onay alır.

Mustafa, atanma, işe başlama ve ek ders karşılığı boks eğitimi verme süreçlerinde Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğündeki rehberiyle belli aralıklarla görüşür. Onun desteğiyle bazı harcamalarına dikkat eder. Kiralayacağı evi seçerken ulaşımına daha az para harcamak için iş yerine yakın bölgede, tek araçla iş yerine gidebileceği bir yerden ev bakmış, ısınmaya da daha az para harcamak için evin yalıtımı olup olmamasına, bulunduğu kata ve cephesine dikkat ederek ev tutar. Sadece ihtiyacı olan eşyaları iyi bir piyasa araştırması yaparak taksitle ödemek üzere satın alır. Ayrıca aylık kira, gıda, ulaşım, giyim, fatura giderlerini ve taksitlerini hesaplayarak kendisine bir harcama planı çıkarır.

Mustafa gelir gider harcamalarını hesabıyla bir yılın sonunda, boks antrenörlüğünden 7200 TL ve maaşından da 1200 TL artırarak toplam 8400 TL biriktirir. Biriktirdiği bu paranın 6000 TL'si ile üniversiteye hazırlık kursuna kayıt olur. Geri kalan paranın bir kısmı ile gerekli çalışma kitaplarını alır. Kalan parayı ise beklenmeyen durumlar için ayırır.

Mustafa kursa başladıktan sonra disiplinli ve planlı bir çalışma ile Hukuk Fakültesini kazanır. Bugün daha önce yaptığı gibi iyi bir finansal planlamayla işine ve okuluna devam etmektedir.

Beyza ve Mustafa'nın Planları

Neden iyi? Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Sizin planlarınız neler?

Beyza ve Mustafa bu süreçte neler öğreniyorlar?

Uzun ve kısa dönem hedeflerini birbirinden ayırıyorlar.

Gelirlerini arttırmanın yollarını arıyorlar.

Kendi eğitimlerini düşünüyorlar.

Beklenmedik olaylar, acil durumlar için birikim yapıyorlar.

Akıllıca borçlanıyorlar.

Gereksiz harcamadan uzak duruyorlar.

Hedeflerine sadık kalıyorlar.

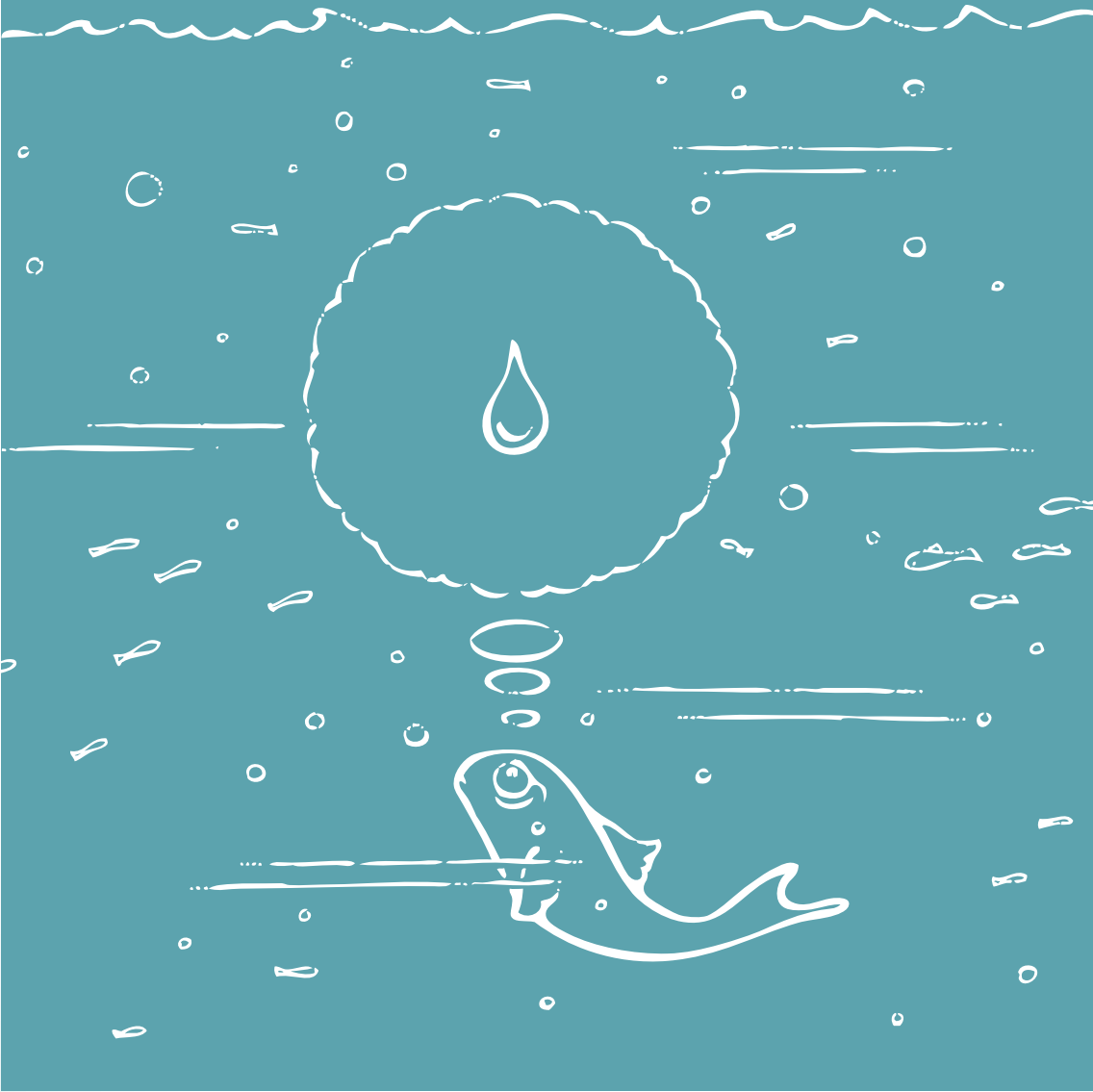
Düzenli olarak tasarruf yapıyorlar.

Geleceğe yatırım yapıyorlar.

Harcamalarını kontrol altına alıyorlar.

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Gerçek ihtiyaçları Doğru Belirlemek

Aşırı ve gereksiz tüketim kişinin bütçesini olumsuz etkiler. Bu sebeple kişinin harcamalarında gerçek ihtiyaçlarına uygun bir yol tutması önemlidir. Bu da ihtiyaçlar çerçevesinde bir alışveriş listesi hazırlamak ve alışveriş sürecini buna göre yürütmekle mümkün olur.

Bu bölümde bilinçli alışveriş için gerekli olan;

- alışveriş öncesi planlama,
- alışveriş sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar,
- alışveriş sonrasında değerlendirme ve
- mesafeli alışveriş

konuları ele alınmaktadır.

Gerçek ihtiyaçları Doğru Belirlemek

Bilinçli Alışveriş

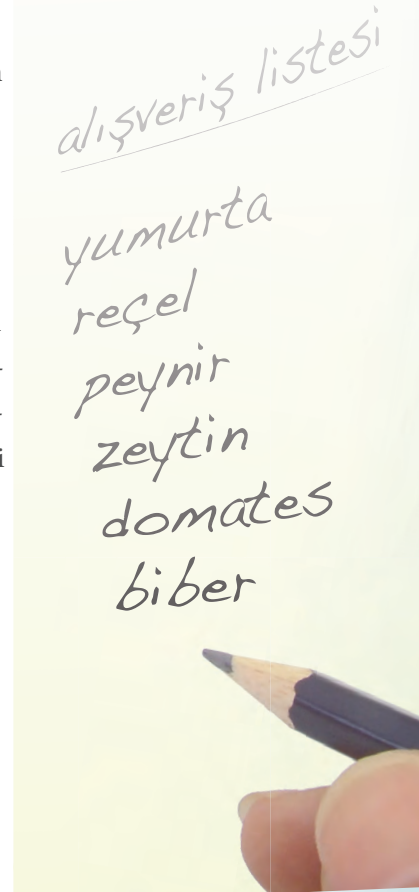
Alışveriş fiziksel, sosyal ya da psikolojik ihtiyaçların giderilmesi için yapılır. İhtiyaçlar ve ihtiyaçları karşılamak için seçilen ürün ve hizmetler çeşitli unsurlara bağlı olarak kişiden kişiye değişir. Örneğin bireyin yaşı, hayat şartları, yaşam tarzı, çevresel koşullar, kültür bunlardan bazılarıdır. Bir ürün veya hizmet alma kararı verirken farkında olarak ya da olmayarak kişi bunlardan etkilenir. Ancak amaç en az zaman, emek ve maddi kaynağı ayırarak en fazla fayda ve tatmini sağlamak olmalıdır. Bunun için alışveriş öncesi planlanma, alışveriş sırasında dikkat, alışveriş sonrasında ise satın alınan mal ve hizmetlerin ihtiyaç ve isteklere uygunluğunun değerlendirilmesi gerekir.

Bu Adımları izleyin, Cebinizdeki Para %25 Artsın!

İhtiyaçlarınızı Belirleyin! İstek ve ihtiyaçların doğru belirlenmesi, alışverişin planlanmasında ilk ve en önemli adımdır. Alınması düşünülen mal ve hizmetlere gerçekten ihtiyaç duyulup duyulmadığı iyice ölçüp biçilmelidir. Örneğin ayakkabınız var, fakat kışın yağışlı havalarda giyebileceğiniz bot veya çizmeniz yoksa ihtiyacınız olan şey yağışlı havalarda kullanabileceğiniz bir bot veya çizmedir.

Bütçenizi Belirleyin! İhtiyacı tespit ettikten sonraki aşamada yapılması gereken, ihtiyaç duyulan şeyi satın alabilmek için bir kaynak oluşturmak, bütçe ayırmaktır. İstek ve ihtiyaçları karşılamak amacıyla ayrılacak para miktarı kişinin bütçesine uygun bir şekilde belirlenmelidir. Böylelikle aşırı veya gereksiz tüketimin kişinin bütçesine olumsuz etkileri önlenir. Örneğin “Bu ay çamaşır makinesinin taksitleri bitiyor. Bir sonraki ay elektrikli süpürge için taksit ödemeye başlayabilirim.” düşüncesi doğru bir yaklaşımdır.

Kıyaslayın! Satın alınacak mal ya da hizmetin kullanım yerine göre kalite uygunluğu, piyasadaki çeşitleri, fiyatları, varsa kullanım ve bakım özellikleri, garanti süreleri ve benzeri konular hakkında alışveriş öncesinde bilgi edinilmelidir. Bu süreçte broşür ve reklamlarla yetinilmemeli, daha önce o ürün ya da hizmeti kullanmış kişilerin düşünce ve önerilerine de kulak verilmelidir. Bu araştırmalar sonucunda farklı markalar, modeller, ödeme seçenekleri arasında seçim yaparken “en uygun olanı, en ucuza satın almak” hedeflenmelidir. Örneğin fiyatı daha uygun olmasına rağmen fazla enerji sarf

eden bir elektrik süpürgesi yerine, az enerji harcayan elektrik süpürgesi tercih edilmelidir.

Liste Yapın! Alışverişe çıkmadan önce neyin ne miktarda satın alınacağını gösteren bir alışveriş listesi hazırlanmalıdır. Bu şekilde planlanandan fazla alışveriş yapılması önlenmiş olur. Böylece hem emekten hem paradan tasarruf edilir.

Sakin Zamanları Seçin! Alışveriş için çarşı ve dükkânların تنها olduğu gün ve saatler tercih edilmelidir. Böylece hem alınacak ürün ve hizmetlerle ilgili satıcıdan yeterince bilgi alınabilir hem de yeterli inceleme yapmak için vakit ayrılabilir.

Alışveriş Sırasında Dikkat!

Ön hazırlıklar tamamlanmıştır. Alışverişe çıkılacaktır. Alışveriş sırasında nelere dikkat etmek gerekir?

- Alışverişe yorgun, aç ya da keyifsizken çıkmayın. Aksi takdirde para harcama isteğiniz artacaktır.

- Hazırladığınız ihtiyaç listesini yanınıza almayı unutmayın.

- Alacağınız mal ve hizmetlerin fiyat ve kalitesini farklı yerlerden araştırmadan satın almayın.

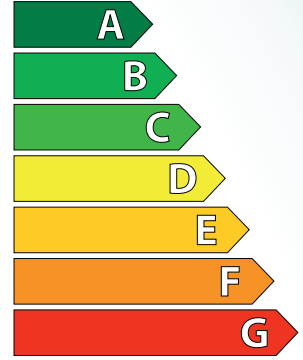
- Alışveriş için güvenilir ve seçme şansınızı arttıracak çeşitlilikte mal bulunduran, etiketleri ve malların teşhir şekli alışverişe yardımcı olan yerleri tercih edin.

- Alışveriş listenizin dışına taşmayın, planınıza sadık kalın. İndirimli satışların cazibesine kapılıp ihtiyacınız olmayan veya ihtiyacınızın az olduğu ürün ve hizmetleri almayın.

- Satın almayı hedeflediğiniz mal ve hizmetlerden beklediğiniz yararları aklınızda tutun. Satıcılardan bu hususta bilgi istemeyi ihmal etmeyin. Ancak satıcının verdiği her bilgi ve vaadi de hemen kabullenmeyin.
- Eğer satın alma kararına ulaşırsanız özellikle garanti süresi, ürün işlevleri, bakım gibi hususlardaki vaatleri yazılı olarak isteyin.
- Fiyatı uygun olan mallar arasından garanti belgesi, etiket veya standartlara uygunluk sembolü taşıyanları tercih edin.
- Özellikle gıda, ilaç, temizlik, bakım ve kozmetik ürünlerinde üretim tarihlerini ve son kullanma tarihlerini dikkate alın.
- Satın alınacak mal veya hizmetin gerek duyduğu kullanım ve bakım özelliklerini öğrenin.
- Satın alınan ürünün yanındaki aksesuarları, ambalajın içerisinde gelen kitapçıkları ve benzeri unsurları eksik olma ihtimaline karşı kontrol edin. Özellikle kullanım kitapçıklarının Türkçe olmasına dikkat edin.
- Büyük ya da ağır ürünleri satın almayı alışverişinizin sonlarına bırakın.
- Satıcıların ölçü ve tartı araçlarını doğru kullanmalarına dikkat edin.

- Özellikle dayanıklı tüketim mallarında garanti belgesi alın ve yetkili firmaya onaylatın.
- Alışveriş esnasında mutlaka fiş, fatura, teslim fişi gibi bir belge alın. Bu belgeleri sonrasında da saklayın.
- Ürün veya hizmetin fiyatına ilave olarak nakliye, servis ücreti ve benzeri adlar altında başka ödemeler yapıp yapmayacağınızı öğrenin.
- Aynı yerden birkaç ürün alıyorsanız ödeme noktasına gitmeden önce aldığınız ürünlerin toplam bedelini hesaplayın.
- Ödemeyi yaptıktan sonra alışveriş belgenizi kontrol ederek ürünlerinizi eksiksiz aldığınızdan ve almadığınız bir ürünün yanlışlıkla listeye eklenmediğinden emin olun.

Gözünüz Açık Olsun!

Alışveriş mekânlarının ve bu mekânlardaki stant, raf ve reyon gibi kısımların düzenlenmesinde mimar, endüstri tasarımcısı, psikolog vb. farklı meslek erbabı

çalışır. Bu uzmanlar alışverişini arttırıcı ve tüketimi körükleyici düzenlemeler yaparlar. Örneğin:

- İnsanların çoğu ağırlıklı olarak sağ taraflarını kullanır ve sağ yanlarına yönelmeye yatkındırlar. Bu sebeple dikkat çekmesi ya da satılması öncelikle istenen ürünler mağazaların sağ kısmına yerleştirilir. Böylece tüketicide satın alma davranışı körüklenir.

- İhtiyacınıza uygun niteliklerde ürün seçebildiniz mi?
- Satın aldığınız malın kullanımı ve bakımı kullanım kılavuzunda yazıldığı gibi mi?
- Alışverişiniz bütçenize uygun bir şekilde mi gerçekleşti?
- Alışveriş öncesi ya da sırasında yeterince piyasa araştırması yapabildiniz mi?
- Aldığınız malların fiyat kalite ilişkisi uygun mu?
- Aldığınız ürünün ödemelerinde zorlanacak mısınız?

E T K İ N L İ K L E R

Sizin Sözüünüz Hangisi?

Aşağıdaki cümleler bazı tüketicilerin kendi alışveriş alışkanlıklarıyla ilgili sözleri.

Siz de kendi frenleyici sözünüzü yazın.

- 1 Özellikle giysi alışverişlerinde “Size çok yakıştı.”, “Sanki size özel yapılmış” türünden sözler kararımı etkilemez. Dinlerim ama kendim karar veririm.
- 2 Kredi kartı limitim kadar değil, gelirim kadar harcarım.
- 3 Her şeyden önce düşünce dünyamda benim için neyin doyum sağladığını biliyorum. Dışımdaki şeylerden doyum sağlamakla boşuna uğraşmam.
- 4 Görüp beğendiğim bir şeyi almak istediğim hâlde alamadıysam onu kafamda taşımam. Alamadıysam alamamışımdır.
- 5 Mağazaya girince karış karış dolaşmam, ne lazımsa onu alır ve çıkarım.
- 6 Çabuk karar verir, alışverişimi çabucak yapar ve geri kalan boşluklarda hayatımı anlamlandırmaya bakarım.
- 7
- 8

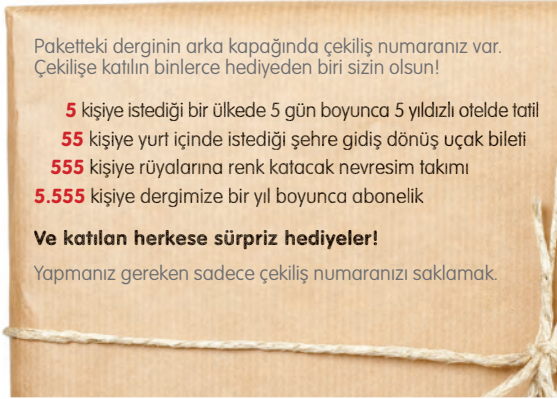
Beni Etkiliyor

Alışveriş yaparken sizi etkileyenler neler? Bir alışverişinizin esnasında bunları sorgulayın, gerekirse notlar alın ve alışveriş sonrasında kendinizi değerlendirin.

- Mağaza atmosferi
- Ürünün görünüşü
- Ürünün raflanma tarzı
- Mağazadaki koku
- Mağazada hâkim olan renk
- Ürünün renkleri
- Alışveriş ortamında çalan müzik
- Alışveriş yaptığım zamanki ruh hâlim
- Kendimi ödüllendirme isteğim
- Kontrol eksikliğim
- Satın aldıktan sonraki borçlanma, ödeme güçlüğü vb. olumsuz sonuçları göz ardı edişim
- Sahip olma isteğine kapılmış olmam

Kendinizi Test Edin!

İhtiyaçları doğru belirlemek için aynı zamanda yaygın birtakım dolandırıcılıklara karşı bilgili ve bilinçli olmak gerekir. Aşağıda bir dizi örnek verilmiştir. Bu durumlarla karşılaştığımızda nasıl davranacağımızı düşünelim.

Paketteki derginin arka kapağında çekiliş numaranız var. Çekilişe katılın binlerce hediyeden biri sizin olsun!

5 kişiye istediği bir ülkede 5 gün boyunca 5 yıldızlı otelde tatil

55 kişiye yurt içinde istediği şehre gidiş dönüş uçak bileti

555 kişiye rüyalarına renk katacak nevresim takımı

5.555 kişiye dergimize bir yıl boyunca abonelik

Ve katılan herkese sürpriz hediyeler!

Yapmanız gereken sadece çekiliş numaranızı saklamak.

Cep telefonunuza böyle bir mesaj gelse ne yaparsınız?

- a) Hemen telefon ederim, bedava sirke baldan tatlıdır.
- b) Bir telefon açıp mesajın gerçek olup olmadığını araştırırım.
- c) Dikkate bile almam, siliveririm.

Beyefendi, ben maliyeden geliyorum. Aylık mesleki yayınımla olan Maliye ve Muhasebe Bilgileri dergisine abone yapıyoruz. Sizi de abone yapmak istiyoruz.

Kapınız çalındı. Açtınız. Bir posta görevlisi karşı ödemeli kargoyla yollanmış bir paketi size teslim etmek istiyor. Böyle bir siparişiniz yoktu. Kargo paketinin üzerinde bir reklam spotu fark ettiniz Ne yaparsınız?

- a) Kargonun bedelini ödeyip teslim alırım. Ne de olsa işin ucunda mutlaka kazanacağım bir şeyler var!
- b) Kargo görevlisine biraz beklemesini söyler, birkaç arkadaşımı arayıp fikir danışırım.
- c) Kargo görevlisinden paketin sahibine iade edilmesini rica ederim.

İş yerinize kibar bir insan geldi. Maliyeden geldiğini söylüyor. Maliyenin çıkardığı bir dergiye abone olmanızı istiyor. Abone olma teklifine ne dersiniz?

- a) Hiç düşünmeden abone olurum.
- b) Maliyenin ne zamandır bu dergiyi yayınladığını, posta ile mi kargo ile mi göndereceklerini, derginin yazar kadrosunu vesaire öğrenirim. Kararımı ondan sonra veririm.
- c) Muhatabıma teşekkür ederim. Kartını alıp muhasebecime iletceğimi söylerim.

Beyefendi ben Türk Polis Şehitleriyle Dayanışma Vakfından arıyorum. Emniyet Müdürü Baki Çokbilir. Polis şehitlerimizin çocuklarına eğitim bursu sağlamak üzere Polis Evinde bir yemek organize ettik. Sizin de bu yemek için bastırduğumuz davetiyelerimizden 5 adet almanızı rica ediyorum.

Telefonunuz çaldı, açtınız. Kibar, oturaklı, kendinden emin bir ses size şehit çocukları için yapmayı düşündükleri güzel bir organizasyonu haber veriyor. Hem kendisi de emniyet müdürüymüş. Üstelik organizasyonu da polis evinde yapacaklarmış. Ne yaparsınız?

a) Hiç düşünmeden alırım.

b) Telefondaki şahsa nerede görev yaptığını, davetin hangi Polis Evinde olacağını, davetiye-yi davet günü polis evi kapısından alıp alamayacağımı sorarım.

c) Telefondaki kişiye söylediklerine güvenmediğimi ifade eder, beni bir daha rahatsız etmemesini rica ederek telefonu kapatırım.

Elektronik posta hesabınızı açtınız. Bir mail gelmiş. Üstelik çok ünlü bir markadan geliyor ve çok da yüklü bir ödül. Böyle bir ödülün haberiniz yoktu. Üstelik herhangi bir yarışmaya da katılmamıştınız. Ama neyse? 460,000 TL. az para değil ki! Ne yaparsınız?

a) Tabii ki mailde denildiği gibi hemen mail gönderenlere cevap yazar, kiminle bağlantı kuracağımı ve ne yapmam gerektiğini öğrenirim.

b) Bir arkadaşına mailli bir daha okutur, benim anlamadığının doğru olup olmadığını öğrenir, sonra da mailde adı geçen kişiye cevap yazarım.

c) Mesajı siler, e-posta ayarlarımı gözden geçirerek bu adresten bir daha mail gelmemesini sağlarım.

Değerlendirme:
Cevaplarınız "a" şikâyetçiler ise kendinize dikkat edin. Hem gerçek ihtiyaçlarınıza odaklanma konusunda dıvayarı değıştirmeniz hem kendinizi uyanık zannediyorsunuz hem de çok satırsınız. Yani tam da tüketici dolandırıcılarının av olmaya namzetsiniz. Cevaplarınız "b" seçeneğindeki kilerden oluşuyorsa iyi niyetli ve vakti bol olan birisiniz. Karşınızdakinin bir tüketici dolandırıcısı olma ihtimali kadar doğru söylüyor olma ihtimali de var tabii. Vaktiniz varsa araştırabilirsiniz elbette. Ama şunu bir kere daha düşünmelisiniz: Satıldığı şey ve ihtiyacınız var mı? Cevaplarınız "c" seçeneğindeki dolandırıcılar ise kendinize dikkat edebilirsiniz. Alışverişinizin konusunda dıvayarı ve bilinçli, toplumsal hayat içinde karşılaşılabilecek gürtük yumurtalar konusunda bilgili ve akılcı, yaş tahyaya basmayacak kadar da feleğin gembe-rinden geçmiş birisiniz.

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Mesafeli Alışveriş

Günümüzde mesafeli alışverişler, özellikle de sanal ortamda yapılan alışverişler gittikçe yaygınlaşmaktadır. Bu yüzden bireylerin mesafeli alışverişlerle ilgili bilgi sahibi olmaları önemlidir.

Bu bölümde;

- mesafeli alışverişlerde sözleşme öncesinde ve sözleşme sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar,
- mesafeli sözleşmelerde tüketicilerin hak ve sorumlulukları,
- internet üzerinden yapılan alışverişlerin avantaj ve dezavantajları,
- internette yapılan alışverişlerin özellikleri,
- internet üzerinden alışveriş güvenliği için dikkat edilmesi gereken hususlar

ele alınmaktadır.

Mesafeli Alışveriş

Mesafeli Alışveriş Nedir?

Satıcıyla tüketicinin yüz yüze gelmeden iletişim araçlarını kullanarak yaptıkları alışveriştir. Örneğin:

- Tüketicinin katalogdan seçtiği bir ürünün formunu doldurup fakslayarak sipariş etmesi
- Tüketicinin gazete, dergi vb. yerlerde rastladığı ilan üzerine satıcıyı telefonla arayarak ürünü sipariş etmesi
- Satıcının tüketiciyi telefonla arayıp ürününü tanıtmayı ve alıcıyı ikna ederek siparişini alması
- Satış amaçlı televizyon programında verilen e-posta adresine tüketicinin mesaj göndererek ürünü sipariş etmesi
- Tüketicinin internet mağazasından bir ürünü seçip sanal ortamdan satın alması

Mesafeli Alışveriş Öncesinde...

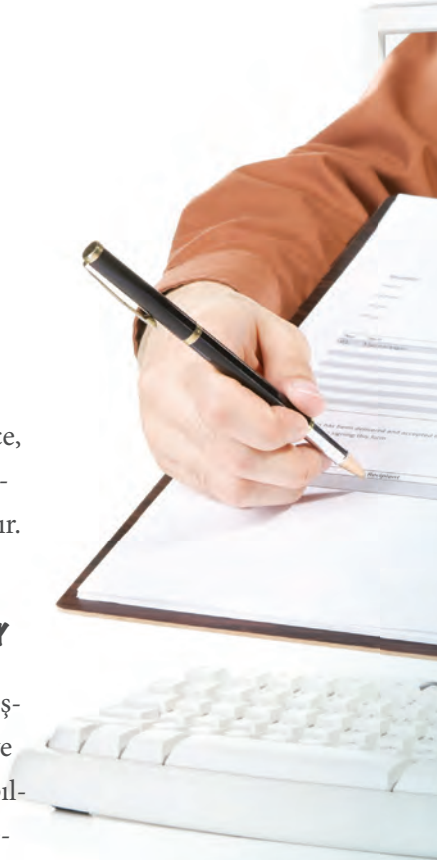
Mesafeli bir alışveriş öncesinde alıcı şu bilgilere sahip olmalıdır:

- Satıcı veya sağlayıcının isim, unvan, açık adres, telefon ve varsa diğer erişim bilgileri
- Sözleşme konusu mal ya da hizmetin temel özellikleri
- Tüm vergiler dâhil ödenmesi gereken toplam tutar
- Satıcı veya sağlayıcının fiyat dâhil tüm vaatlerinin geçerlilik süresi
- Ödemelerin nasıl yapılacağı
- Teslimat ve ifanın nasıl yapılacağı
- Teslimattan doğan masrafların tutarı ve kimin tarafından karşılanacağı
- Cayma hakkının nasıl kullanılacağı
- Tüketicie bir maliyeti varsa kullanılan iletişim yollarının ücreti
- Sözleşme konusu mal ya da hizmetin, teslim ve ödeme tarihlerine ilişkin program

Tüketici, mesafeli bir alışverişini gerçekleştirmeden önce, sıralanan bu ön bilgilerin *yazılı olarak* doğru ve eksiksiz bir biçimde kendisine verildiğinden emin olmalıdır. Bu bilgilere sahip olmak tüketicinin kanuni hakkıdır.

Sözleşmede Bulunması Gereken Şartlar

Mesafeli alışverişlerde alıcı ve satıcı arasında bir sözleşme imzalanması kanuni zorunluluktur. Bu sözleşmeye *mesafeli sözleşme* denir. Sözleşmenin yazılı olarak yapılması ve bir nüshasının tüketicie teslim edilmesi gere-

kir. Elektronik ortamda yapılan alışverişlerde, sözleşme de elektronik ortamda yapılır. Sözleşmede aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:

- Tüketici ile satıcı veya sağlayıcının her ikisinin isim, unvan, açık adres, telefon ve varsa diğer erişim bilgileri
- Sözleşmenin düzenlendiği tarih
- Malın teslim veya hizmetin ifa tarihi ve şekli
- Teslimat ve ifaya ilişkin masrafların tutarı ve kimin tarafından karşılanacağı
- Sözleşme konusu malın veya hizmetin cinsi, türü, miktarı, marka ve modeli
- Malın veya hizmetin Türk Lirası olarak vergiler dâhil peşin satış fiyatı
- Mal ya da hizmet vadeli alınacaksa ödenecek vade farkı ile birlikte Türk Lirası olarak toplam satış fiyatı
- Peşinat tutarı
- Ödeme planı
- Ödeme planında aksama olduğunda uygulanacak gecikme cezaları
- Tüketicinin borcunu ödeyememesi durumunda karşılaşılabilecek hukuki sonuçlar

Mesafeli Sözleşmelerde Cayma Hakkı

Mal satışına ilişkin mesafeli sözleşmelerde alıcı, malı teslim aldığı tarihten itibaren yedi gün içerisinde sözleşmeden cayma hakkına sahiptir. Alıcının hiçbir gerekçe göstermesine gerek yoktur. Caymasından dolayı

hiçbir hukuki ve cezai sorumluluk üstlenmez. Malı alıcı dışında bir kişi teslim almış olsa dahi alıcı cayma hakkını kullanabilir.

Hizmet sunumuna ilişkin mesafeli sözleşmelerde de cayma hakkı için süre on dört gündür. Ancak bu süre sözleşmenin imzalandığı tarihte başlar. Sözleşmede hizmetin yedi günlük süre dolmadan gerçekleştirilmesi kararlaştırılmışsa alıcı sadece hizmetin başlayacağı tarihe kadar cayma hakkını kullanabilir.

Sözleşme öncesi verilmesi gereken ön bilgilerde ya da sözleşmede bulunması gereken koşullarda eksiklik varsa satıcı veya sağlayıcı en geç otuz gün içerisinde eksikliği gidermekle yükümlüdür. Bu durumda yedi günlük cayma süresi, söz konusu eksikliğin giderildiğine dair bilginin yazılı olarak alıcıya ulaştırıldığı tarihten başlar.

Satıcı veya sağlayıcı, cayma bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren almış olduğu

- bedeli,
- kıymetli evraki ve
- tüketiciyi borç altına sokan her türlü belgeyi

14 gün içinde iade etmekle yükümlüdür. Ayrıca satıcı, cayma bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren 20 gün içinde malı alıcıdan geri almak zorundadır.

Cayma hakkının kullanımından kaynaklanan masraflar satıcı veya sağlayıcıya aittir.

Mal ya da Hizmet Kredi ile Alınmışsa?

Mal ya da hizmet kredi ile satın alınmış olsa dahi alıcının cayma hakkı vardır. Cayma hakkının kullanılması hâlinde kredi sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Kredi kullanan alıcının hiçbir tazminat veya cezai şart tutarını ödeme yükümlülüğü yoktur. Ancak bunun için durumun kredi verene de yazılı olarak bildirilmesi gerekir.

Cayma Hakkı Hangi Durumlarda Kullanılmaz?

- Elektronik ortamda anında verilen hizmetlerde
- Tüketicinin özel istek ve talepleri uyarınca üretilen veya üzerinde değişiklik ya da ilaveler yapılarak kişiye özel hâle getirilen mallarda
- Niteliği itibarıyla iade edilemeyecek, hızla bozulma veya son kullanma tarihi geçme ihtimali olan mallarda

İnternet Üzerinden Alışveriş

Günümüzde kitap, CD, bilgisayar, hediyelik eşya, yiyecek, giyecek ve daha binlerce farklı ürün, mağazalara gitmeye gerek kalmadan internet üzerinden satın alınabilmektedir. Benzer şekilde internet üzerinden uçak, tren veya otel rezervasyonu, bilet alımı gibi işlemler zaman kaybetmeden kolayca gerçekleştirilebilmektedir. İnternet üzerinden (sanal iş dünyasından) alışveriş yapmak tüketiciye birçok avantaj sağlar.

Hesaplıdır. Sanal iş dünyasında mağaza kirası, personel gideri, elektrik vb. masraflar yok denecek kadar azdır. Bu durum ürünlerin satış fiyatlarına da yansır.

Rahattır. Evden çıkmadan, yorulmadan, trafik sorunu yaşamadan, zaman harcamadan binlerce çeşit ürün ve hizmeti inceleyebilmek ve satın almak mümkündür.

Fiyat Kalite Karşılaştırması Bir Tıklamayla Yapılabilir. Sanal dünyada yapılacak kısa bir gezinti ile satın alınacak ürün ya da hizmet ile ilgili uzmanların raporlarına ulaşılabilir. Satın alınması düşünülen mal ve hizmet hakkında söz konusu mal ve hizmeti daha önceden satın almış tüketicilerin fikirleri öğrenilebilir. Dahası bir malın farklı sanal mağazalardaki fiyatlarını karşılaştırma hizmeti veren internet sitelerinden ücretsiz olarak bilgi alınabilir.

Küresel İmkânlar Kullanılabilir. Sanal dünyanın müşterileri için binlerce mağaza ellerinin altındadır. Farklı şehirler ya da farklı ülkelerdeki sanal mağazalardan alışveriş imkânına sahiptirler.

Peki ya Güvenli mi?

Birçok sanal mağaza, müşterilerin, ödeme bilgilerini güvenli olarak ulaştırabilmesi için ciddi güvenlik önlemleri almaktadır. Ancak sanal ortamda alışveriş yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar da vardır:

- Güvenilir ve isim sahibi alışveriş sitelerinden alışveriş yapılmalıdır. Bu tür sitelerde güvenlik açısından bir sorun çıkma ihtimali yok denecek kadar azdır. Tanınmayan bir sanal mağazadan alışveriş yapılacaksa firma bilgilerinin (firmanın kimliği, telefon numaraları, adresi vb.)

doğrulanması esastır. Eğer alışveriş sitesinde firmanın gizlilik politikasına ya da satın alınması düşünülen mala dair garanti, iade şartları gibi bilgilere rastlanmıyorsa farklı bir sanal mağaza seçilmelidir.

- Alışveriş yapılan sayfanın güvenilir olduğunu anlamanın en kesin ve kestirme yolu kredi kartıyla ilgili bilgilerin girileceği sayfanın adres çubuğuna bakmaktır. Adres çubuğunda yazılı internet adresindeki “http” yazan kısım “https”ye dönüşmüşse site güvenlidir. Buradaki “s” harfi İngilizcedeki “secure” yani “güvenli” kelimesinin kısaltmasıdır. Bu dönüşüm firmanın sanal mağazasının bulunduğu sitede, yapılan tüm işlemlerin başkaları tarafından izlenmesini engelleyen SSL adlı son derece gelişkin bir şifreleme yönteminin kullanıldığını gösterir. Bu yöntem uluslararası güvence altındadır.
- Sitenin güvenliğiyle ilgili olarak web tarayıcıları da hizmet vermektedir. Web tarayıcıları bir sitenin güvenlik gerektiren bölümlerinin (isim, adres, kredi kartı bilgileri vs. girildiği alanlar) gerçekten güvenli olup olmadığı konusunda uyarıda bulunur. Kullanılan web tarayıcılarının güvenlik işaretlerine dikkat edilmesi bu açıdan faydalıdır.
- İnternet sitesi sahibi olan firmanın Ticaret Bakanlığı’ndan, internet ortamında mal ve hizmet satışına ilişkin yetkilendirildiğine dair yetki belgesi olup olmadığı sorgulanmalıdır.
- Satın alınan ürün ile ilgili teslim tarihi, ilave ücretler (vergi, ebada bağlı olarak posta ücreti, hediye paketi vb.), garanti koşulları gibi detaylara dikkat edilmelidir.

- Satın alma işleminin bittiğini belirten mesaj bilgisayara kaydedilmeli, mümkünse yazıcıdan çıktı alınarak saklanmalıdır.
- Satın alma işlemi ile ilgili satıcının yolladığı e-postalar silinmemelidir.
- Sanal mağazalardan genellikle kredi kartları kullanılarak alışveriş yapılır. Bu nedenle kredi kartı ekstreleri dikkatle incelenmeli, şüphe duyulan bir harcama bankaya bildirilmeli ve takip edilmelidir.
- Satın alma işlemlerinde limiti düşük kredi kartı veya elektronik ortamlarda yapılacak alışverişlere özel sanal kart kullanılmalıdır.
- Çok pahalı ve değerli mallar sanal ortamdan alınmamalıdır.
- Online müzayedelere girerken çok dikkat edilmelidir. Açık arttırmada fiyat vermeden önce satılan mal hakkında eksiksiz bilgi edinilmelidir. Müzayede kuralları tam olarak anlaşılmadan açık arttırmaya girilmemelidir.

Kredi Kartı Kullanmak İstemeyenler İçin...

Son yıllarda bankalar, internet üzerinde rahat ve güvenli kullanılabilmesi için sanal kart uygulamasını başlatmıştır. Yalnızca internette kullanılabilen ve normal zamanda "0.-TL" limiti olan sanal kartın limitini, alışveriş sırasında kart sahibi belirler. Alışverişin sonunda kalan bir miktar olması durumunda limiti tekrar sıfırlayabilir.

- Seçilen ürünlerin toplam bilgilerini gördükten sonra almaktan vazgeçtiği ürünleri “sil” butonuyla silebilir. Geriye kalan ürünleri almak için “satın al” butonuna tıklar.
- Sipariş formunda “siparişi veren kişi” ve “siparişi teslim alacak kişi” kısımlarında gerekli bilgileri doldurur.
- Siparişi onaylar.
- Onayladığı anda, bilgiler internet üzerinden özel bir geçiş yoluyla ödemeyi yapan veya ödemeyi teslim alan bankaların bu işlemi onayladıkları veya reddettikleri network işleme mekanizmasına (SSL) ulaşır.
- Kredi kartı bilgileri geçerli ise sipariş kabul edilir.
- Ücret, banka yoluyla satıcıya ulaşır.
- Sipariş olumlu bir şekilde tamamlandığı takdirde, müşteriye siparişiyle ilgili bilgilerin yer aldığı bir e-mail gönderilir.
- Satın alınan ürün, önceden anlaşılmış olan güvenilir bir kargo şirketi tarafından, siparişi teslim alacak kişiye kimlik göstermesi karşılığında teslim edilir.

E T K İ N L İ K L E R

Doğru mu Yanlış mı?

Aşağıdaki ifadelerden hangileri doğru, hangileri yanlıştır? İşaretleyin.

1 Mesafeli sözleşmelerde tüketicinin özel istek ve talepleri uyarınca üretilen veya üzerinde değişiklik ya da ilaveler yapılarak kişiye özel hâle getirilen mallarda tüketici cayma hakkını kullanamaz.

Doğru Yanlış

2 Mal ya da hizmet kredi ile satın alınmışsa alıcının cayma hakkı yoktur.

Doğru Yanlış

3 Yalnızca internette kullanılabilen ve normal zamanda “0.-TL” limiti olan sanal kartın limitini, alışveriş sırasında kart sahibi belirler.

Doğru Yanlış

4 Tüketicinin özel istek ve talepleri uyarınca üretilen veya üzerinde değişiklik ya da ilaveler yapılarak kişiye özel hâle getirilen mallarda bile cayma hakkı kullanılabilir.

Doğru Yanlış

5 Mesafeli alışveriş satıcıyla tüketicinin yüz yüze gelmeden iletişim araçlarını kullanarak yaptıkları alışveriştir.

Doğru Yanlış

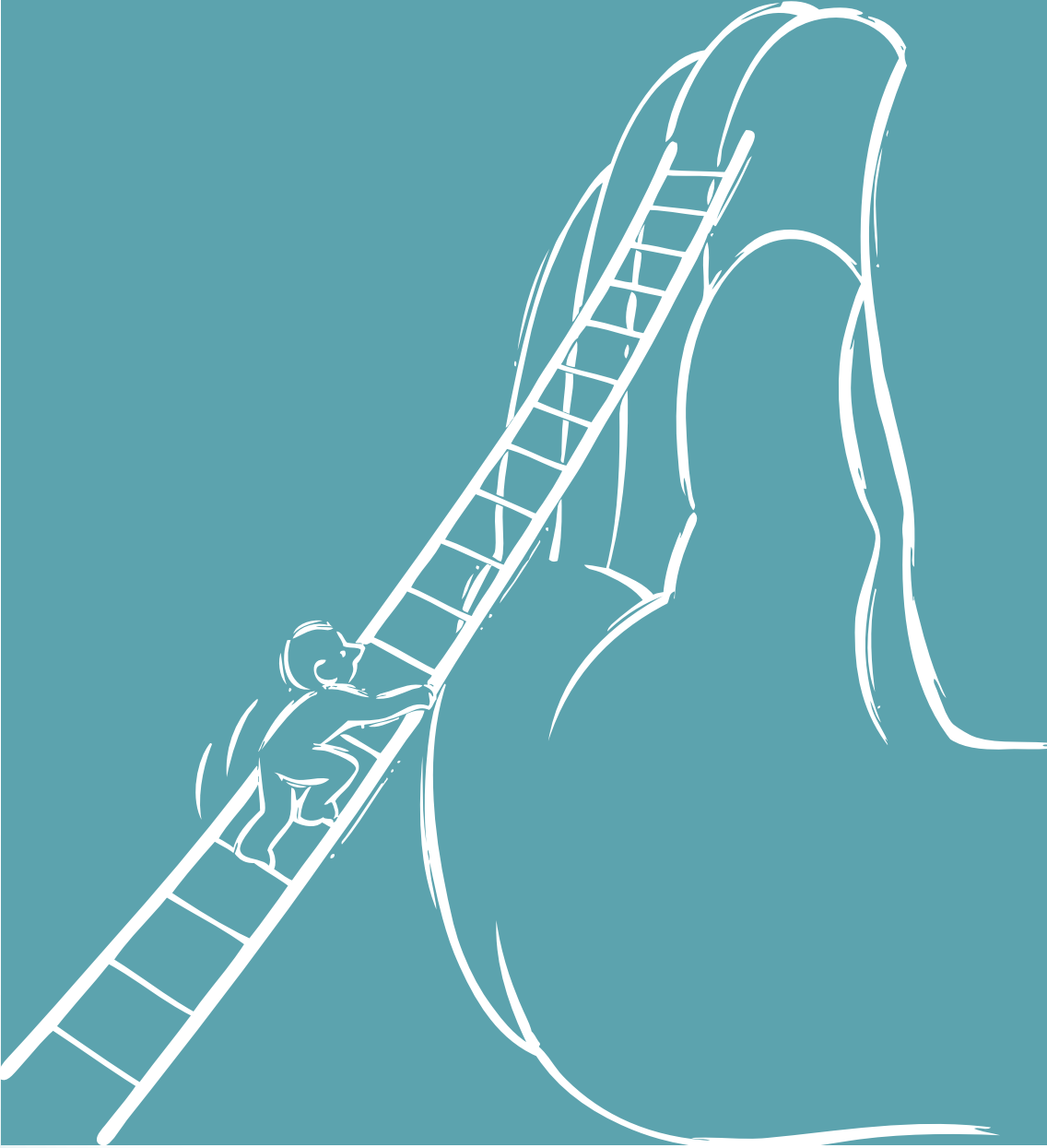
Sanal Alışveriş

Aşağıda bir tüketicinin sanal alışverişi ana hatlarıyla hikâye edilmiştir. Aşamaları karışık olarak verilen bu mesafeli alışverişi doğru sırasına koyun. Doğru sıra numarasını her bir aşamanın başında verilmiş kutucuklara yazabilirsiniz.

- Siparişini onayladıktan sonra internet üzerinden sanal kredi kartıyla ödemesini yaparak satın alma işlemini tamamladı.
- Farklı firmaların benzer ürünleri olup olmadığını araştırdı. Niteliklerini ve fiyatlarını karşılaştırdı.
- Ayşe Hanım gazetede gördüğü bir reklamdaki ürünü beğendi.
- Sanal mağazadan Ayşe Hanım'a siparişiyle ilgili bilgilerin yer aldığı bir e-posta geldi. Ayşe Hanım bu elektronik postayı hem e-posta hesabına kaydetti hem de bir çıktısını alıp sakladı. Artık satın aldığı ürünün kendisine ulaştırılmasını bekliyor.
- İnceleme ve karşılaştırmalarından sonra bir sanal mağazanın sunduğu ürünü satın alma kararı verdi.
- Ürünün satın alınması için gerekli işlemleri sanal mağazadaki yönlendirmelerden de yararlanarak sırasıyla yaptı ve siparişini onayladı.
- Reklamda adresi verilmiş olan internet sitesine girerek satıcının sanal mağazasından ürünü inceledi.

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Sorun Çözme Mekanizmaları

Kişilerin zarara uğramamaları ya da uğradıkları zararı telafi edebilmeleri için tüketim süreçlerinde karşılaştıkları sorunların çözüm yöntemlerini bilmeleri gerekir.

Bu bölümde;

- ayıplı mal ve hizmetin anlam ve içeriği,
- ayıplı mal ve hizmetlerin satın alınması durumunda tüketicinin sahip olduğu haklar,
- alıcı ve satıcıların sorunu aralarında çözemediği durumlarda tüketicilerin başvurabilecekleri merciler ve başvuru süreci

ele alınmaktadır.

Sorun Çözme Mekanizmaları

Bilinçli tüketici, tüketim süreci içinde tüm hak ve yükümlülüklerini ve bunlara göre davranmasını bilir. Kanunlara ve haklarına saygılıdır. Bu sebeple de kaliteli mal ve hizmet talep eder. Satın aldığı mal ve hizmet, ayıplı veya hatalı ise hakkını arar.

Ayıplı Mal veya Hizmet Nedir?

Satın alınan mal veya hizmet;

- ambalajında,
- etiketinde,
- tanıtım ve kullanım kılavuzunda,
- reklam ve ilanlarında,
- satıcı tarafından yapılan açıklamalarda,
- standardında veya teknik düzenlemesinde belirtilen özelliklere sahip değilse ayıplıdır. Ayrıca değerini veya kendisinden beklenen faydaları azaltan ya da ortadan kaldıran kusurlar ve eksiklikler taşıyorsa ayıplıdır.

Ayıp Çeşitleri

Maddi Ayıp: Bir eşyada bulunan fiziki eksikliklerdir. Örneğin bir kıyafetin yırtık ya da lekeli olması; bir otomobilin bagaj kapısının tam olarak kilitlenmemesi, seramiklerin renk değiştirmesi, meyvenin çürük olması...

Hukuki Ayıp: Alıcının maldan yararlanmasını engelleyen, azaltan veya ortadan kaldıran hukuki bazı yasaklama ve sınırlamalar olmasıdır. Örneğin satılan malın hukuka aykırı bir marka taşıması, konutun iskân ruhsatının bulunmaması, otomobilin çalıntı çıkması, kitabın korsan baskı olması...

Ekonomik Ayıp: Alıcının maldan beklediği yararlanma ve kullanma imkânını azaltan, malın ekonomik değerini düşüren, kullanma maliyetlerini arttıran hususlardır. Örneğin aracın tanıtma ve kullanma kılavuzunda belirtilenden daha fazla yakıt harcaması, buzdolabının belirtilenden fazla elektrik tüketmesi, bulaşık makinesinin bulaşıkları yeteri kadar temizleyememesi, bilgisayara yüklenen programdaki fonksiyon bozukluğu.

Satın Aldığımız Mal ya da Hizmet Ayıplıysa?

Sorunu Satıcıyla Çözmek

Satın alınan herhangi bir mal veya hizmet ayıplıysa öncelikle o mal veya hizmetin satın alındığı satıcıyla görüşülmesi gerekir. Malın teslim alındığı veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren başlayan itiraz süresi bazı şartlara göre değişiklik gösterir:

- Satın alınan herhangi bir mal veya hizmette gözle görünür bir ayıp varsa 30 gün
- Kullanım sırasında ortaya çıkan ayıplarda 2 yıl
- Konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallarda kullanım sırasında ortaya çıkan ayıplarda 5 yıl

Tüketici bu durumda satıcıdan aşağıdakilerden birini talep edebilir:

- Ödediği bedelin iadesi
- Malın yenisiyle değiştirilmesi ya da hizmetin yeniden görülmesi
- Değer kaybı oranında indirim
- Malın ücretsiz onarımı

Şikâyetinizi yüz yüze görüşerek iletiyorsanız...

- Satın aldığınız malı da yanınıza alarak alışveriş yaptığınız yere geri gidin.
- Varsa faturanız veya satın aldığınıza dair diğer kanıtlarınızı yanınızda bulundurun.
- Sorun çözümleninceye kadar ilave ödeme yapmamaya dikkat edin.

Şikâyetinizi telefonla iletiyorsanız...

- Söylemek istediklerinizi zihninizde sıralayın, gerekirse not alın.
- İlgili fatura ya da belgeleri olası sorular karşısında hazır bulundurun.
- Konuştuğunuz kişinin adını ve unvanını öğrenin.

- Yaptığınız konuşmanın saatini, tarihini ve konuşulanları yazın.
- Özellikle şikâyetiniz ciddi ise bu konuşmayı takiben mağaza yetkilisine bir dilekçe gönderin.

Şikâyetinizi yazılı olarak iletiyorsanız...

- Malın özelliklerini, nerede ve ne zaman satın aldığınızı ve ne kadar para ödediğinizi anlatın.
- Sorunun ne olduğunu, o ana kadar neler yaptığınızı, kimlerle konuştuğunuzu ve neler olduğunu açıklayın.
- Ne yapılmasını istediğinizi söyleyin.
- Yerine ulaştığını belgeleyebilmeniz için dilekçenizi iadeli taahhütlü olarak gönderin.
- Gönderdiğiniz bütün dilekçelerin kopyalarını elinizde bulundurun.
- Dilekçenize tarih atmayı ihmal etmeyin.
- Makbuz veya garanti belgesi gibi belgelerin aslını değil kopyalarını gönderin.

Tüketici olarak, kanunun öngördüğü hakları ilgili resmî mercilerde arayabilmek için öncelikle satıcıyı sorundan haberdar etmek gerekir. Her ne kadar satıcıyla sorunu çözmek için yüz yüze, telefonla veya yazılı olarak görüşülebilirse de daha sonraki aşamalarda tüketicinin kanunda belirtilen sürede satıcıya talebini ilettiğini kanıtlayabilmesi gerekecektir. Bu nedenle ayıplı mal veya hizmet nedeniyle satıcıya dilekçe ile başvurulmalıdır. Dilekçe ya iadeli taahhütlü olarak PTT ile gönderilmeli ya “gönderildi” mesajı alabilecek

şekilde fakslanmalı ya da elden verilerek dilekçenin bir sureti satıcıya “aldım” diyerek imzalatılmalı ve o sureti saklanmalıdır.

Sorun Satıcıyla Çözülmezse...

Esas olan sorunu satıcının çözmesidir. Ancak satıcı sorunu çözemiyor ya da yükümlülüğünü yerine getirmiyor olabilir. Bu durumda söz konusu mal veya hizmetin bayisine, acentesine, üreticisine, ithalatçısına başvurulur. Ayrıca mal yahut hizmet için kredi alınmışsa kredi veren banka, özel finans kuruluşu veya finansman şirketleri ile de görüşülebilir.

Her Şeye Rağmen Sonuç Alamadım!

Satıcıyla yapılan bütün görüşmeler sonucunda şikâyete çözüm getirilmeyebilir ya da tüketici çözüm olarak öne sürülen tekliflerden memnun kalmayabilir. Bu

durumda tüketici, şikâyeti konusunda satın alınan ya da ikamet edilen yerde bulunan

Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine yahut Tüketici Mahkemelerine

başvurabilir. Bu durumda

şikâyet konusunu

içeren bir dilekçe

kaleme alınmalı

ve dilekçenin

ekinde konuya ait

belgeler (fatura,

satış fişi, garanti

belgesi, sözleşme vb.)

bulunmalıdır.

Şikâyetlerimi Nereye Bildirebilirim?

- Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine
- Tüketici Mahkemelerine
- Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğüne
- 175 Alo Tüketici hattına
- Tüketici Bilgi Sistemine (www.tuketici.gov.tr)
- Tüketicinin korunmasına yönelik faaliyet gösteren dernek ve vakıflara

Zararım Büyük! Tazminat Alabilir miyim?

Ayıplı mal veya hizmet ölüme veya yaralanmaya neden olduysa, kullanımdaki diğer mallara zarar verdiyse ya da ayıplı mal veya hizmet nedeniyle manevi bir zarar oluştu ise tüketici tazminat isteme hakkına sahiptir. Tüketici ayıplı malın vermiş olduğu zararların tazminini sadece üreticiden isteyebilir. Ayıplı mal veya hizmet nedeniyle uğranılan zararın tazmini için sadece Tüketici Mahkemeleri'nde dava açılmalıdır. Tüketici Sorunları Hakem Heyeti bu konuda yetkili değildir. Satıcı veya diğer aracılardan bu konuda yükümlülüğü yoktur. Üretici, üretmiş olduğu malın sebep olduğu zararı tazmin etmek zorundadır. Zarar görenin sorumluluğu ise malın ayıbını, uğradığı zararı ve ayıp ile zarar arasındaki bağı ispat etmektir. Zarar gören bunu ispat edemezse tazminat alamaz.

Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri

Tüketiciler ile satıcılar arasında çıkan uyuşmazlıkları çözmek amacıyla kurulmuşlardır. İllerde Ticaret İl Müdürlüklerinde, ilçelerde ise kaymakamlıkta faaliyet

göstermektedirler. Tüketici Mahkemeleri ise her il ve ilçenin adliye binalarında bulunmaktadır.

Hakem heyetlerine yapılan başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz. Hakem heyetlerince görevlendirilecek bilirkişi ücretleri de Ticaret Bakanlığı tarafından karşılanır.

Şikâyet konusu olan mal veya hizmetin değeri her yıl başında Ticaret Bakanlığı'nın yeniden belirlediği bedelin altında ise sorunun çözümü için Tüketici Sorunları Hakem Heyetine başvurulması gerekir. Bu durumda, hakem heyetlerinin aldığı karar bağlayıcıdır. Hakem heyeti kararı tüketicinin aleyhine ise 15 gün içinde tüketici mahkemesine itiraz edilebilir. İtirazı görüşen tüketici mahkemesinin kararı bağlayıcıdır.

Hakem heyetinin Bakanlıkça belirlenen miktarın altındaki sorunlar için verdiği bağlayıcı nitelikteki kararı tüketicinin lehine olmakla beraber satıcının bu karara uymaması durumunda İcra Müdürlüğüne müracaat edilebilir.

Şikâyet konusu olan mal veya hizmetin değeri o sene için belirlenen bedelin üstünde ise hakem heyetlerine başvurulabileceği gibi tüketici mahkemelerine de başvurulabilir. Ancak bu durumda, hakem heyetlerinin kararı delil niteliğinde olup bağlayıcı değildir. Tüketicinin lehine olan hakem heyeti kararına, karşı tarafın uymaması hâlinde tüketici mahkemesine başvurulması gerekir.

Tüketici mahkemeleri nezdinde açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır.

Kanunların
sizlere tanıdığı
hakları
kullanmaktan
çekinmeyin.

Hak arandıkça
haksızlıklar
azalır.

Hak aramak
hukukun yolunu
açmak, sorunları
çözmektir.

Hakkınızı ararken
sonuca ulaşmada
kararlı olun. Ancak
satıcı ile kavga
etmekten kaçının.
Haklıyken haksız
duruma düşmeyin.

Malı kendi
imkânlarınız ile
tamir ettirmeye
kalkışmayın.
Mutlaka yetkili
servisine
başvurun.

Malın bozulmasında
sizin de
sorumluluğunuz
varsa ısrarlı olmayın.
Karşılıklı müzakereyle
her iki taraf için de
uygun bir noktada
anlaşmaya çalışın.

Borcunuza
sadık olun ve
ödemelerinizi
düzenli bir
şekilde yapın.

E T K İ N L İ K L E R

Bilinçli Bir Tüketici misiniz?

1 Satın alınan herhangi bir mal ya da hizmetin ayıplı olduğu fark edildiğinde (açık ayıp), söz konusu malın teslim alındığı veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren kaç gün içinde satıcıya başvurmak gerekir?

- A) 7 gün B) 10 gün
C) 14 gün D) 30 gün

2 Aşağıdakilerden hangisi hukuki bir ayıptır?

- A) Satın alınan malın satım sırasında hacizli olması
B) Az elektrik tükettiği belirtilen bir ısıtıcının çok elektrik tüketmesi
C) Bir kazağın yırtık olması
D) Saatte 160 km hız yaptığı belirtilen bir aracın 110 km/saat üzerine çıkamaması

3 Aşağıdakilerden hangisi ekonomik bir ayıptır?

- A) Satın alınan malın satım sırasında hacizli olması
B) Az elektrik tükettiği belirtilen bir ısıtıcının çok elektrik tüketmesi
C) 0 km yeni araç olduğu belirtildiği hâlde bir otomobilin kullanılmış olması
D) Saatte 160 km hız yaptığı belirtilen bir aracın 110 km/saat üzerine çıkamaması

4 Ayıplı mal veya hizmetlerde, aşağıdakilerden hangisi tüketicinin haklarından birisi değildir?

- A) Ayıp oranında bedel indirimi
B) Malın ücretsiz onarımı
C) Daha nitelikli veya değerli bir mal veya hizmet alma
D) Malın bedelinin iadesi

5 Tüketici sorunları hakem heyeti kararlarına karşı tüketici mahkemesine kaç gün içinde itiraz edilebilir?

- A) 15 gün B) 7 gün
C) 30 gün D) 60 gün

6 Aşağıdakilerden hangisi maddi bir ayıptır?

- A) Satın alınan malın satım sırasında hacizli olması
B) Az elektrik tükettiği belirtilen bir ısıtıcının çok elektrik tüketmesi
C) Bir kazağın yırtık olması
D) Saatte 160 km hız yaptığı belirtilen bir aracın 110 km/saat üzerine çıkamaması

Alışveriş Farkı

Sütunlardaki başlıkları okuyun. Satırları ilgili sütuna göre doldurun.

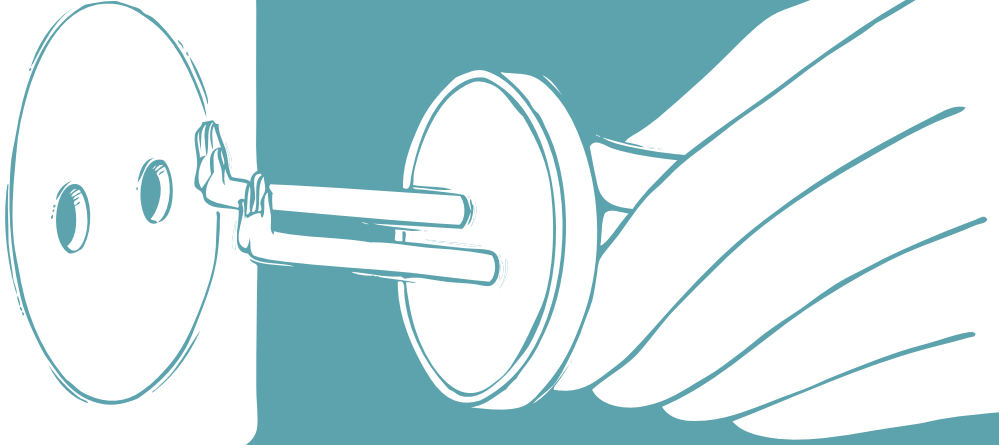
	Vadeli Alışveriş	Online Alışveriş	Kapıdan Alışveriş
Nedir			
Anahtar Kelimeler			
Avantajları			
Dezavantajları			

Bilinçli Bir Tüketici misiniz?

Bilinçli alışveriş bilinçli tüketici olmaktan geçer. Aşağıdaki özelliklerin hangilerine sahipsiniz? Kendinizi değerlendirin.

- 1 Bilinçli tüketici mal ve hizmet satın alırken temel ihtiyaçlarını ön planda tutar.
- 2 Bilinçli tüketici satın alacağı mal ve hizmetlerin kaliteli, güvenli, ucuz ve sağlıklı olması konusunda araştırma yapar.
- 3 Bilinçli tüketici firmalar arasında güvenilirliği ön planda tutar.
- 4 Bilinçli tüketici haklarını bilir ve haklarına sahip çıkar.
- 5 Bilinçli tüketici çevreye duyarlıdır. Yurdumuzun ve dünyanın her köşesini kendi evi sayar.
- 6 Bilinçli tüketici her çeşit savurganlık ve israfın karşısındadır.
- 7 Bilinçli tüketici, tüketici haklarının yerleştirilmesi ve korunmasının yanında yer alır. Bunun için gerekli örgütlenmelere destek olur.

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Enerji Tasarrufu

Az enerji kullanmak tek başına yeterli değildir.

Önemli olan az enerjiyle yüksek verimlilik sağlayabilmektir. Çünkü enerji tasarrufu kısa vadede para tasarrufu, uzun vadede dünyanın korunması demektir.

Bu bölümde;

- evlerde ısı yalıtımının sağlanması,
- ısınma kaynaklarında enerji tasarrufu yol ve yöntemleri,
- elektrikli ev aletleri ve araç gereçlerinde enerji tasarrufu yol ve yöntemleri,
- enerji tüketimlerini gösteren etiketlerin içeriği

konuları ele alınmaktadır.

Enerji Tasarrufu

Ne Kadar Enerji Tüketüyoruz?

Ülkemizde elektrik ve doğalgaz, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan lisans alan özel şirketler tarafından dağıtılmaktadır. Farklı bölgelere farklı firmalar hizmet verse de faturalarda yer alan bilgiler değişmez.

Bir tüketici, faturalarına bakarak tükettiği aylık elektrik ve doğalgaz miktarını ve bunların kendisine maliyetini öğrenebilir.

Evimizi Yalıtırsak da mı Isıtsak Yalıtmasak da mı Isıtsak?

Az enerji kullanmak tek başına yeterli değildir. Önemli olan az enerjiyle yüksek verimlilik sağlayabilmektir. Bu sebeple enerjiden tasarruf ederken evin hem dışı hem de içi düşünülerek tedbirler alınmalıdır. Evlerin ısıtılmasına harcanan enerjiden tasarruf etmek için iç

ortam ısısının muhafaza edilmesi gereklidir. Isı yalıtımı doğru yapılan bir binada ısıtma ve soğutma harcamaları büyük ölçüde azalır. Binalarda çatılardan, dış duvarlardan, döşemelerden ve kapılardan önemli ölçülerde ısı kayıpları olur. Buraların doğru yöntemlerle yalıtılmasıyla %25'den %50'ye kadar varan oranlarda enerji tasarrufu sağlanabilir.

Balık Baştan Koker!

Isınan hava yükselir ve çatıdan dışarıya kaçmaya çalışır. Bu nedenle öncelikle çatının yalıtılması gerekir. Çatılar uygun özellik ve kalınlıktaki yalıtım malzemeleri ile yalıtılmalıdır. Bölgelere göre 5–10 cm arasında uygun bir yalıtım malzemesi ile yalıtılan bir çatı, %10–15 civarında bir enerji tasarrufu sağlar.

Binanıza Manto Giydirin!

İmkân varsa binaya mantolama yaptırılmalıdır. Mantolama binanın soğuğa veya sığağa karşı korunması amacıyla özel malzemeyle kaplanmasıdır. Yalıtım yaparken ucuz olanı değil uygun malzemeyi tercih etmek doğru sonuç verir.

Soğuğa Kapıları Kapatın!

Soğuk havalarda apartman giriş kapılarının açık kalmaması gerekir. Çift kapı veya otomatik kapama sistemi uygulamaları ısının korunması için en kullanışlı yöntemlerdir.

DOĞALGAZ FATURASI			
MALİYE BAKANLIĞI (T.C.)		Seri. Sıra No	
Anadolu Bölge Müd.		İLK KODU 34 3L 879839	
TESİSAT NO		SAYAÇ NO	
Soyun, Adres :			
T.C. Kim. No:		VD / No	
Tebliğ Tarihi/Saati	21.10.2010 12:42	Okuyucu Kodu	9631
Fatura No	R 10 - 93372952	Fatura Tarihi	19.10.2010
İlk Okuma Tarihi	23.09.2010	İlk Endeks	2815
Son Okuma Tarihi	19.10.2010	Son Endeks	2836
Sayaçtan Ölçülen Hacim (m ³)			21
Düzeltilme Katsayısı			0.997854
Ort.Fili Üst İsl Değer (kwh/m ³)			10.713035
Tüketilen Enerji Miktarı (kwh)			224.49
Tük.Dönemi Per. Stg.Fiyatı (TL/kwh)			0.05867933
Toplam Tüketim Bedeli			13.17
Diğer Bedeller ⁽¹⁾			0.00
K.D.V. % ()			2.37
FATURA TUTARI			15.54
Cari Hesap Borcu ⁽²⁾			0.12
Cari Hesap Alacağı ⁽³⁾			0.00
Yüvarlama			0.34
TOPLAM ÖDENECEK BEDEL			16.00 TL
İLK / SON ÖDEME TARİHİ			22.10.2010 - 02.11.2010
(2) DİĞER İLAVE BEDELLER			0.12

Aylık tüketilen doğalgaz miktarı (m³ cinsinden)

Aylık toplam tüketilen enerji miktarı (kilovat/saat cinsinden)

Abonenin kilovat/saat cinsinden toplam tüketiminin ortalama perakende satış fiyatı ile çarpılması sonucu elde edilen TL değeri

Kapı ve Pencerelere Dikkat!

Kapılar ve pencereler, evdeki ısının dörtte birinin kaybına sebep olmaktadır. Çift cam veya ısıcam olan pencerelerde ısı kaybı yarı yarıya azalır. Evde bir tadilat yapılacaksa çift cam konusuna öncelik verilmelidir.

“Şimdilik imkânlarımız elvermiyor.” diyorsanız pencere ve kapı kenarlarından hava sızmasını pencere bandı ve sünger kullanarak engelleyin.

Pencere ve kapı doğramaları

ile duvar arasında hava sızıntısına yol açacak açıklık varsa bunlar mutlaka dolgu malzemeleri (alçı, sıva, macun, silikon vb.) ile kapatılmalıdır. Kırık pencere camları değiştirilmeli ya da hava sızmayacak şekilde bantlanmalı, gevşek camlar ise macunlanmalıdır.

Kolay Çözümler

- Evin bahçesi varsa rüzgâr alan cephelerinden ağaçlandırma ile bina sert rüzgârlardan korumaya alınmalıdır.
- Mümkün olduğunca elektrikli ısıtıcı kullanılmamalıdır. Elektrikli ısıtıcılar diğer ısıtıcılara oranla daha fazla enerji tüketirler.
- Daha düşük ortam sıcaklığına alışmaya çalışılmalıdır. Ortam sıcaklığında 1 derecelik azalma, yakıt tüketimini %5-7 oranında düşürür.

Sızıntıları bulmak hiç de zor değil. Yanan bir mumu pencere kenarlarında ve diğer sızıntı olabilecek yerlerde dolaştırın. Mum alevi sağa sola hareket ediyorsa sızıntı var demektir.

Kalorifer Kullanıyorsanız...

- Kalorifer kazanı veya kat kaloriferi, ısıtma ihtiyacı olmayan bir yerde ise bu alandaki tüm boru ve tanklara ısı yalıtımı yaptırılmalıdır.
- Radyatörlerin önünü veya üstünü kapatacak perde ve mobilya kullanımından kaçınılmalıdır. Perde boylarının radyatörlerin ısı akışına engel olmayacak uzunlukta olmasına özen gösterilmelidir. Dekoratif örtüler, kurutulmak için radyatör üstüne serilen çamaşırlar, möbleli radyatör muhafazaları ortamın ısınmasına engel olur.
- Radyatörlerin ve genel olarak tüm ısı kaynaklarının arkasına yansıtıcı paneller koyulmalıdır. Böylece radyatörün arkasındaki dış duvardan ısının kaçıışı engellenip odaya yansımaları sağlanır. Bu paneller piyasada hazır olarak satıldığı gibi, strafor levhanın bir yüzüne alüminyum folyo kaplanarak basit şekilde evde de imal edilebilir. Yansıtıcı panellerin yerleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken nokta, mat yüzünün duvara, parlak yüzünün radyatöre bakması ve radyatöre temas etmemesidir.
- Radyatörlerin temizliğine dikkat edilmelidir. Çünkü üzeri toz tutan radyatörler ısıyı hapseder.
- Bir evin kuzey ve güneye bakan taraflarında sıcaklık farkları olur. Güney cephesi daha fazla ısı ve ışık aldığı için kuzey cephesine oranla daha iyi ısınır. Bu yüzden güney cephesindeki odaların radyatör vanaları kısılmalıdır.

Sobanız mutlaka standartlara uygun (TSE belgeli) olmalıdır.

Yüksek verimli sobalarla bir sezonda 150–200 kg kömür tasarruf etmeniz mümkün olacaktır.

- Sıcaklık ayarlı termostatik radyatör vanaları tercih edilmelidir. Bu tür vanaların ilk yatırım maliyetleri yüksektir. Ancak ortalama iki yılda maliyetlerini çıkarırlar.
- Odalar nemlendirilmelidir. Çünkü kaloriferler yüksek ısıda çalışırken havayı kurutur. Kuru havada da soğuk daha fazla hissedilir. Ayrıca kuru hava solunum sorunlarına da sebep olur.
- Kombi kullanılıyorsa kombi sürekli açılıp kapatılmamalı, düşük ısıda sürekli çalışır vaziyette tutulmalıdır.

Soba Kullanıyorsanız...

- Sobanın verimi ne kadar yüksek olursa o kadar az odun kömür yakılır. Bu nedenle satın alınacak sobanın iyi çekişli olmasına, yani sıcak gazların bacaya ulaşmadan önce sobanın içinde birkaç kez dolaşıyor olmasına dikkat edilmelidir.
- Sobaların temizlik ve bakımına özen gösterilmelidir. Temiz ve bakımlı sobalar hem yakıtın daha verimli yanmasını hem de çevreye verilen zararın azalmasını sağlar.
- Kullanılan yakıtın kuru olmasına özen gösterilmelidir.
- Soba kapaklarının sızdırmazlığına dikkat edilmelidir.
- Soba bacalarına yalıtım uygulanmalıdır.
- Soba duvara çok yakın yerleştirilmemelidir. Sobanın ısısından iyi yararlanabilmek için soba ile en yakın duvar arasındaki açıklık en az 50 cm olmalıdır.

Alevin Dili

Yakıtların yanmaları esnasında çıkardıkları alev renklerine bakarak yanmanın tam veya eksik olduğu anlaşılabilir.

- *Mavi alev:* Tam yanma
- *Portakal rengi alev:* Eksik yanma
- *Sarı alev:* Sönük yanma (Bu renkteki alevde yakıt kullanılmamalıdır.)

- Satın alınan kömürlerin sobada verimli yakılmasına ilişkin bilgileri içeren yakma kılavuzu satıcılardan istenip tavsiyeler uygulanmalıdır.

Hangisi Ne Kadar Elektrik Harcıyor?

Ev içi elektrik tüketim paylarına bakıldığında, ilk sırayı %30'la buzdolabı almaktadır. Buzdolabını %28 oranla aydınlatma takip ederken %10 ile elektrikli fırınlar üçüncü sıradadır. Televizyon, ailenin elektrik tüketiminde %10, çamaşır makinesi %7, bulaşık makinesi %6, ütü %4, elektrikli süpürge %3 ve saç kurutma makinesi %2 paya sahiptir.

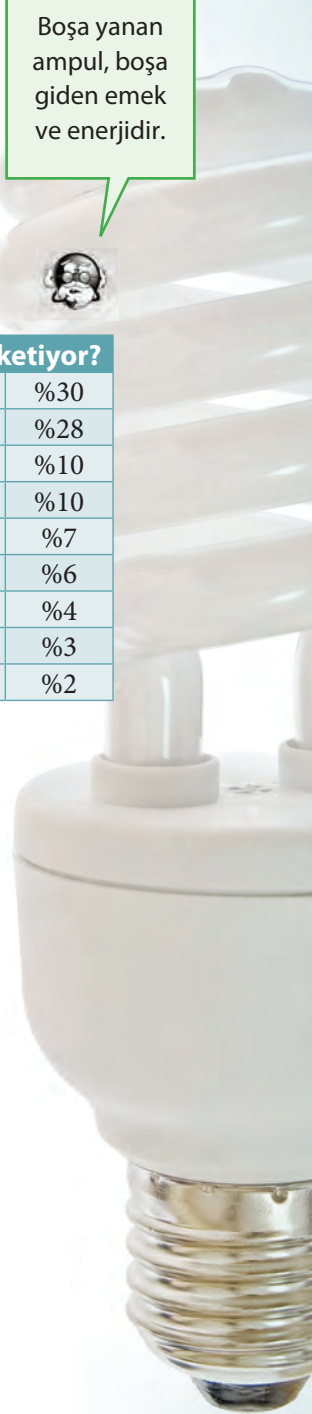
Hangisi Ne Kadar Tüketiyor?

Buzdolabı	%30
Aydınlatma	%28
Elektrikli fırın	%10
Televizyon	%10
Çamaşır makinesi	%7
Bulaşık makinesi	%6
Ütü	%4
Elektrikli süpürge	%3
Saç kurutma makinesi	%2

Lüzumsuzsa Söndür!

- Akkor lambalar kompakt florasan lambalarla değiştirilmelidir. Bir kompakt florasan lambanın kullanım ömrü akkor lambaya göre 8 kat uzundur ve bir akkor lambanın beşte biri kadar enerji kullanır.
- Yani 100 watlık bir akkor lamba yerine 20 watlık bir kompakt florasan lamba kullanarak aynı ışığı sağlayabilmek mümkündür. Bir evde üç akkor lamba, kompakt floresan lamba ile değiştirilmiş olsa aydınlatma konforu değişmez, dört ayda kâra geçilir.
- Işığa çok fazla ihtiyaç duyulmayan odalarda düşük wattlı lambalar tercih edilmelidir.
- Aydınlik seviyesinin yüksek olması gereken mekânlarda, birkaç ışık kaynağı yerine güçlü tek bir ışık kaynağı kullanılması daha az enerji sarfiyatı sağlar.

Boşa yanan ampul, boşa giden emek ve enerjidir.

- Işığın kısım yükseltebilen (dimmerli) ışık ayarlayıcıları kullanılarak lambalara giden enerji kontrol edilebilir.
- Bu şekilde ışığın parlaklığı ihtiyaca göre azaltılabilir ya da arttırılabilir.
- Bulunulan mekândan ayrılırken lambalar söndürülmelidir.
- Dekoratif abajurlar yerine şeffaf gölgelikli abajurlar tercih edilmelidir. Çünkü dekoratif lambalar ışığın gereksiz yere farklı farklı yönlere dağılmasına sebep olur.
- Ev içinde zaman zaman girip çıkılan ve sıklıkla ışığı açık unutulmuş bölümlerde ışığa duyarlı (fotoselli) veya zaman ayarlayıcı cihazlar kullanılabilir.
- Eve eşya alırken ya da evin dekorasyonunu yaparken açık renkler tercih edilmelidir. Açık renkli duvarlar, mobilyalar, perdeler ve halılar ışığı yansıtarak odanın aydınlatma ihtiyacını azaltır.

Elektrikli Ev Aletleri

- Kullanılacak ev aletleri satın alınırken sadece fiyat açısından değil, enerji tasarrufu açısından da karşılaştırma yapılmalıdır. Enerji verimliliği seviyesi yönetmeliklere uygun olarak belgelenmiş olan bir cihaza yapılacak yatırımın maliyeti yüksek olmakla birlikte, cihazın 10–15 yıllık kullanım ömrü boyunca sağlayacağı enerji tasarrufu ödenen parayı kat kat geri kazandıracaktır. “A” ve “A+” işaretli cihazlar en verimli olanlarıdır. Yüksek verimli ve çok düşük verimli cihazlar arasında yaklaşık %60 oranında enerji tüketim farkı vardır.

- Elektrikli cihazları, kullanma kılavuzlarında yazılı talimatlar doğrultusunda ve uygun ortamlarda kullanmak cihazın enerji tüketimini azaltacağı gibi ömrünü de arttırır.
- Elektrikli cihazların verimli kullanılmasında düzenli bakım esastır.

Buzdolabı: Her Gün 24 Saat

Buzdolapları, çoğu elektrikli araçtan farklı olarak günün 24 saatinde ve yılda 365 gün çalışmaktadır. Bu sebeple buzdolabının verimli kullanılması daha fazla önem taşır. Buzdolabını verimli kullanmak için şunlara dikkat edilmelidir:

- İhtiyaç duyulandan daha yüksek kapasitede bir buzdolabı satın alınmamalıdır. Büyük kapasiteli buzdolapları daha fazla enerji harcar.
- Yiyecek ve içecekler buzdolabına hava akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmelidir. Derin dondurucudaki yiyeceklerin ise sıkıca paketlenmesi, aralarında boşluk bırakılmaması gerekir.
- Buzdolabı, evdeki ısı kaynaklarından en az 30 cm uzağa yerleştirilmeli, güneş ışınlarından uzak tutulmalıdır.
- Buzdolabının kapılarındaki manyetik yapışma bantları, yapışma yüzeyleriyle birlikte ayda bir defa temizlenmelidir.
- Buzdolabının kapı contaları zaman zaman kontrol edilmelidir. Conta, dolabın içi ile kapısı arasındaki sızdırmazlığı sağlar. Eğer deforme olmuşsa mutlaka değiştirilmelidir.

- Buzdolabındaki sulu yiyeceklerin üstü kapatılmalıdır. Çünkü açık bırakıldığında dolaptaki nem oranı artar. Bu da buzdolabının daha fazla çalışmasına sebep olur.
- Yiyecekler sıcakken buzdolabına koyulmamalı, oda sıcaklığına gelinceye kadar bekletildikten sonra yerleştirilmelidir.
- Derin dondurucudan çıkarılacak donmuş malzeme, bir gün önceden alınarak buzdolabına konulmalı ve orada çözülmeye bırakılmalıdır. Donmuş malzeme çözülürken dolaba soğukluk vereceği için buzdolabı daha az enerji harcayacaktır.
- Buzdolabında 5–6 mm'den fazla kalın buz tabakası oluşmadan gerekli çözdürme ve temizlik işlemi yapılmalıdır.
- Buzdolabı kapısı uzun süre açık tutulmamalıdır.
- Buzdolabının duvarla arasında arkadan 10 cm, yanlardan ise 15 cm mesafe bırakılmalıdır.
- Buzdolabının arka kısmındaki ızgarası yılda en az bir defa uygun yumuşak bir süpürgeyle temizlenmelidir.

Paranızı Ateşe Atmayın!

Yiyecekleri pişirmek için, verimli pişirme araçlarının kullanımı ile enerji tasarrufu sağlanabilir. İster elektrik enerjisi ister gaz kullanılsın, ocaklarda yemek pişirmek fırında yemek pişirmekten daha ekonomiktir. Fırın ve ocakları verimli kullanmak için şunlar dikkate alınmalıdır:

- Fırın ve ocak satın alırken enerji sınıfı “A” ve üstü olanlar tercih edilmelidir.
- Pişirilen yemeğin türüne göre tencere ve tava kullanılmalıdır. Boş yere kullanılan kalın altlıklı tencereler fazla enerji tüketimine sebep olur.
- Pişirme esnasında tencere kapakları kapalı tutulmalıdır. Kapağı açık pişen yemekler için üç kat daha fazla enerji tüketilmektedir.
- Fırın kapağının her açılışında %20 oranında ısı kaybı olur. Bu nedenle pişme süresinin sonuna kadar kapak açılmamalıdır.
- Yemek pişirirken basınçlı (düdüklü) tencereler tercih edilmelidir. Bu tür tencereler pişirme süresini düşürür, enerji tüketimini azaltır.
- Donmuş yiyecekler çözülmüş yiyeceklere göre her zaman daha uzun sürede pişer. Bu nedenle önce yiyeceklerin çözülmesini sağlamak gerekir.
- Fırında aynı anda birden fazla yiyecek pişirmeye çalışılmamalıdır.
- Eğer evde birkaç fırın varsa daima küçük olan tercih edilmelidir. Büyük bir fırının yarı kapasite ile kullanılması yerine, küçük bir fırının tam kapasite ile kullanılması elektrik faturalarında azalma sağlayacaktır.
- Fırın, pişirme işleminden sonra da ısınıyı yaklaşık 15 dakika kadar korur. Bu 15 dakika değerlendirilebilir.

Çamaşırlarınızı Parayla Daha Temiz Yıkayamazsınız

- Yeni bir çamaşır makinesi satın alırken tercih edilecek kapasite büyüklüğü ihtiyaca göre belirlenmelidir. Örneğin piyasaya yeni çıkan 10 kg kapasiteli makineler A sınıfı bile olsalar, küçük aileler ve çok sık çamaşır yıkama ihtiyacı içinde olan aileler için uygun değildir.
- Kurutmalı çamaşır makinesi alınacak ise bunların çamaşır kuruduğu zaman üniteyi kapatan, nem sensörlü olanları tercih edilmelidir.
- Çamaşır makinesi alırken önden yüklemeli makineler tercih edilmelidir. Bu tür makineler genellikle üstten yüklemeli makinelere göre daha az enerji tüketirler.
- Çamaşır makinesi, çevresi hava alacak şekilde duvardan en az 5 cm uzağa yerleştirilmelidir.
- Çamaşırler gerekmedikçe yüksek ısıda yıkanmamalıdır. Çünkü enerjinin büyük bölümü suyu ısıtmak için kullanılır.
- Az kirli çamaşırlerde ekonomik program seçilmelidir. Çok kirli ve lekeli çamaşırler ise önceden ıslatılmalıdır. Bu durumda çamaşır makinesine daha az iş bırakılıp tek yıkama ile çamaşırler temizlenebilir.
- Kurutma makinesi kullanmak yerine çamaşırleri asarak kurutmak tercih edilmelidir.
- Çamaşır makinesi her zaman tam kapasitede çalıştırılmalı ancak kapasitesinin üstünde de çalıştırılmamalıdır.

- Makineye az miktarda çamaşır konuluyorsa daha az su almasını sağlayacak program seçilmelidir.

Bulaşıklara Dikkat!

- Bulaşık makineleri elde yıkamaya oranla daha az su ve elektrik tüketimi sağlar. Bu sebeple elde yıkama yerine bulaşık makinesinde yıkama tercih edilmelidir.
- Bulaşık makinesi, etrafına en az 5 cm boşluk bırakarak yerleştirilmelidir.
- Bulaşık makinesi dolmadan çalıştırılmamalıdır. Çünkü makine her durumda aynı su ve enerjiyi harcar.
- Az kirli bulaşıklar için ekonomik program kullanılmalıdır.
- Bulaşıklar makineye yerleştirilirken yemek artıkları durulanarak değil sıyrılarak temizlenmelidir.
- Makinenin son durulama tamamlandıktan sonra durdurulması, kapağın açılarak bulaşıkların kurutulması daha az enerji tüketimi sağlayacaktır.

Klima Kullanımının Püf Noktaları

Ülkemizin bir kısmı yaz aylarında aşırı sıcak olmakta, bu durum çalışma ve yaşama koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle de daha rahat bir yaşama çevresinin sağlanması için sıcaklık ve nem oranını düşüren soğutucular ve klima cihazları kullanılmaktadır. Klima cihazı satın almadan önce evin pasif soğutma

yöntemleri (güneş alan kısımların ağaçlandırılması, cam filmleri, pencere tenteleri vs. kullanılması) ile serinletilip serinletilemeyeceğini düşünmek enerji tasarrufu açısından akıllıca olacaktır. Bu yöntemlerin yeterli olamayacağı düşünülüyorsa soğutucu ve klimaları verimli kullanmak için şunlara dikkat edilmelidir:

- Uygun ölçülerde klima tercih edilmelidir. İhtiyaç olandan çok büyük bir klima para ve enerji kaybı demektir.
- Klima seçerken aletin ısıyı düzenli ve dengeli yayma özelliğine ve elektronik ısı ayarlı (termostatlı) olmasına dikkat edilmelidir.
- Klimanın kışın ısıtma sıcaklık ayarı çok yüksek, yazın da soğutma sıcaklık ayarı çok düşük tutulmamalıdır.
- Klima çalışırken oda kapıları kapalı tutulmalıdır.
- Klimalar mümkün olduğunca ısıtma amaçlı kullanılmamalıdır.
- Klima dış ünitesinin yaz aylarında güneş ışığına doğrudan maruz kalması engellenmeli, gerekirse gölgelik kullanılmalıdır.
- Hava filtresi belli aralıklarla değiştirilmelidir. Tıkalı filtreler hava akışını, soğutmayı ve nem gidermeyi engeller; daha fazla enerji sarfiyatına sebep olur.

Küçük Deyip Geçmeyin!

Ütüler evlerdeki enerji tüketim kapasitesi en yüksek cihazlardandır. Bu yüzden ütü kullanımında aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Ütü alırken kurulu gücü düşük, buhar kapasitesi yüksek olanlar tercih edilmelidir. Bu bilgiye ütünün üretim bilgileri etiketinden ulaşılabilir.
- Ütü yapmadan önce çamaşırlar düzgün şekilde askıya asılmalıdır. Böylece fazla kırımadığı için ütülerken daha az elektrik harcanır.
- Çamaşırlar nemli olarak ütülenmelidir.
- Buharlı ve termostatlı ütüler tercih edilmelidir.
- Ütüleme işinin bitimine yakın ütü prizden çekilerek ütülenecek son parça kalan ısıyla tamamlanmalıdır.
- Ütüleme işi, ütüyü yeniden ısıtmak gerekmeyecek şekilde planlanmalıdır.

Saçlarınız

Saçlar havlu ile iyice kurulandıktan sonra saç kurutma makinesi kullanılmalıdır. Böylece daha az enerji harcanır.

Televizyonunuzu Kapatmayı Unutmayınız!

Bekleme (stand-by) konumundaki cihazlar enerji tüketmeye devam ederler. Elektronik cihazlar güç düğmelerinden kapatılmalıdır.

Enerji Verimliliği için Etiket Okuyalım

Yeni kanunların getirdiği zorunluluğa göre elektrikli bir ev aleti A, B, C, D, E, F ve G harfleriyle etiketlenmektedir. Bu etiketler cihazın enerji tüketimi hakkında bilgi verir. Diğer bir deyişle satın alınan ürünün yılda ne kadar enerji tüketeceği etiketlerinden hareketle tahmin edilebilir. A harfi en düşük enerji tüketimli cihazlar için kullanılır. Örneğin, enerji verimliliği "A" sınıfı olan bir buzdolabı "D" sınıfı bir buzdolabına göre %45, "G" sınıfı bir buzdolabına göre ise %56 daha az enerji harcar.

Taşınırken de Enerji Verimliliği

Enerji		Buzdolabı
Üretici Model		ABCD 12345
Çok Verimli		A
Az Verimli		
Enerji tüketimi kWh/yıl (24 saatlik standart deney sonuçlarına göre) Gerçek tüketim cihazın nasıl ve nerede kullanıldığına bağlıdır.		XYZ
Taze Gıda Bölmesi Hacmi: (litre) Dondurulmuş Gıda Bölmesi Hacmi: (litre)		xyz xyz * **
Gürültü: (Ses Gücü Düzeyi)		xz

Üreticinin adı veya ticari markası

Üreticinin model tanımı

Cihazın enerji verim sınıfı

Varsa, çevre ödülü işareti

Yılda tüketilen enerji miktarı (kilovat/saat cinsinden)

Taze gıda saklama bölümünün net depolama hacmi

Tüm dondurulmuş gıda saklama bölümlerinin net depolama hacmi

Varsa dondurulmuş gıda saklama bölümünün yıldız sayısı (Bu bölme için yıldız verilmesi gerekmiyorsa etikette bu satır boş bırakılır.)

Beyan edilmişse gürültü seviyesi (desibel cinsinden)

Ev taşırken enerji verimliliği her Şeyden önce uygun evi seçmekle başlar. Binanın yaşı, yalıtım durumu, kuzey güney yönlenmesi gibi faktörler ev seçiminde unutulmamalıdır. Yeni bir eve taşınmak bütün tüketim alışkanlıklarını yeniden düzenlemek için fırsat sağlar. Aydınlatma, ısıtma ve beyaz eşyalarda ilk etapta oluşacak maliyetler uzun vadede faturalara tasarruf olarak yansır. Ayrıca kapı ve pencerelerin çift cam ve ısı geçirmez doğramalarla değiştirilmesi de daha sonra oluşacak ısı kayıplarını engeller.

Taşırken Bunlara Dikkat!

- Taşırken başkasına yararlı olabilecek eski eşyalar atılmamalı, zarar görmeyecekleri şekilde ayrılıp ilgili yerlere ulaştırılmalıdır.
- Eşyaları paketlemek için market ve bakkallardan boş karton kutular alınıp onlar değerlendirilmelidir.
- Atılacak eşyalardan cam, metal, plastik ve kâğıt olanlar ayrılıp geri dönüşüm toplama noktalarına atılmalıdır.
- Evde eskiden kalmış olan boya, deterjan, antifriz, pil veya motor yağı gibi çevreye zararlı atıklar normal çöpe atılmamalı, bunlar için ayrılmış atık toplama noktasına atılmalıdır.
- Yeni eve taşırken ihtiyaçlar listelenmeli ve gereksiz bir tüketim yapılmamalıdır.

Örneğin sadece taşınırken bir kerelik kullanılacak bazı alet ve eşyalar, komşu ve arkadaşlardan ödünç alınabilir.

- Kâğıt veya plastik torba yerine yıkanabilir kumaş torba veya file tercih edilmeli, mümkün olduğunca geri dönüşümlü malzeme kullanılmalıdır. Böylece çevreye daha az zarar verilmiş olur.
- Yeni evdeki kimyasal atık miktarını azaltmak için toksik olmayan ev boyası, böcek ilacı veya spreyler tercih edilerek sera gazlarının oluşumunun önüne geçilmelidir.

Kendi Enerjinizi Kendiniz Üretin!

Yenilenebilir enerji, doğanın kendi döngüsü içinde devamlılığı olan yani bir sonraki gün aynen mevcut olabilen enerji kaynağıdır. Günümüzde dünyanın birçok yerinde evlerde yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılmaktadır.

Rüzgâr türbinleri, güneş panelleri, ısı pompaları ve biyokütle yakıtlarla çalışan ısıtıcılar evlerde kullanılabi-

lecek yenilenebilir enerji teknolojileridir. Çevre dostudurlar. Bu teknolojiler ilk yatırım maliyeti açısından pahalı olsalar da orta ve uzun vadede aile bütçesine yaptıkları katkı çok büyüktür. Çünkü kullandıkları enerji kaynakları bedavadır.

Güneş enerjisi, ısıtma ve aydınlatma için evlerde doğrudan kullanılabilir.

Bina yüzeyine ve çatısına monte edilen yeterli sayıda güneş pili modülüyle bir evin elektrik gereksinimi rahatlıkla karşılanabilir.

Güneş enerjisi sıcak su üretiminde de son derece ekonomiktir. Bölge şartlarına ve bina yapısına uygun bir güneş depolama sistemi ile suyu ısıtmaya para harcamaktan kurtulmak mümkündür.

Türkiye'nin hemen hemen tüm bölgeleri güneş enerjisinden, birçok bölgesi de rüzgâr ve yeraltı sularından enerji elde etmeye uygundur.

Ev tipi mikro-rüzgâr veya küçük rüzgâr türbinleri kullanılarak aydınlatma ve elektrikli ev aletleri için rüzgâr enerjisinden yararlanmak mümkündür.

Isı pompası kullanarak jeotermal enerjiden yararlanılabilir. Isı pompası düşük sıcaklıktaki bir ortamdan (hava, toprak ya da sudan) ısı çeken ve bunu yüksek sıcaklıktaki bir ortama veren cihazdır.

Isı pompaları doğadaki enerjiyi evin içine taşır. Bu pompa aracılığıyla enerji kışın ısıtılacak, yazınsa soğutulacak alanlara taşınır.

Biyokütle enerjisi evlerde en çok yemek pişirmek ve ısınmak için, ocaklarda ve sobalarda kullanılabilir. Pancar, mısır, ceviz gibi bitkilerin artıkları ve kabukları, bazı kuru ot çeşitleri ve ağaç parçaları biyokütle enerjisi için iyi birer kaynaktır. Biyokütle enerjisi kullanan ocaklar ve sobalar da hava kirliliği yaratırlar ama fosil yakıtlara nazaran daha az kimyasal atık üretirler.

Evlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım alanları ve gerekli teknolojik altyapılarla ilgili olara şu kurumlardan bilgi alınabilir:

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü
- Temiz Enerji Vakfı

KULAĞA KÜPE

Fırınınızı ısıttıysanız birkaç yemeği tek bir seferde bir arada pişirin.

Bulaşıkları bulaşık makinesine yerleştirmeden önce yemek artıklarını sıyırın.

Bakır tabanlı tencere ve tava kullanın. Bu tip tavalar çelik olanlardan çok daha hızlı ısınır.

Evinizin duvarlarını ve pencere çerçevelerini iyi yalıtın.

Kullanmadığınız yerlerin ışıklarını kapatmayı unutmayın.

Sıcak yiyecekleri buzdolabına koymadan önce soğumasını bekleyin.

Eğer pencereleriniz iyi yalıtılmışsa gündüzleri gün ışığından faydalanmak için perdelerinizi iyice açın, güneş battıktan sonra tekrar kapatın.

Yiyecekleri koruyucu ambalajlarından çıkarın ki buzdolabı yiyecekleri soğutmak için fazladan enerji harcamasın.

Buzdolabının kapısını açık tutmayın.

Buzdolabınızı herhangi bir ısıtıcıdan veya pencere önünden uzağa yerleştirin.

Eski buzdolabınızı enerji tasarruflu yeni bir modelle değiştirmek faturalarınızın %50'ye kadar düşmesini sağlayabilir.

Sıcak su gerekmedikçe giysilerinizi makinede soğuk suyla yıkayın.

Buzdolabındaki içeceklerin ağzını kapatın, ağzı açık sıvılar buzdolabının daha fazla çalışmasına sebep olur.

Çamaşırlarınızı kurutucu kullanmak yerine asarak kurutun.

Unutmayalım! Enerji kaynakları kısıtlıdır. Gelecek nesillere de bu kaynakları bırakalım!

E T K İ N L İ K L E R

Etiketi incele!

Aşağıdaki etiketi inceleyerek bu ürünün özellikleri üzerine tartışın.

5350038926	
Enerji	Çamaşır Makinesi
Üretici	KALE
Model	WFO2022TR
Çok verimli	A
A	
B	
C	
D	
E	
F	
G	
Az verimli	
Enerji Tüketimi kWh/program (60°C pamuklu program için yapılan standart test sonuçlarına göre).	1.02
<small>Gerçek tüketim, cihazın nasıl kullanıldığına bağlıdır.</small>	
Yıkama performansı A : yüksek G : düşük	A BCDEFG
Sıkma performansı A : yüksek G : düşük	A BCDEFG
Sıkma devri (dev/dak.)	1000
Kapasite (pamuklu) kg	6.0
Su tüketimi lt	49
Gürültü (Ses gücü düzeyi) (dB (A) re 1 pW)	Yıkama Sıkma
Ayrıntılı bilgi ürün broşüründedir.	
Standart TS 290 EN 60-456	

Enerji Verimliliği Testi

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak “evet” ya da “hayır” seçeneklerinden birisini işaretleyin.

1 Güneş battıktan sonra gün boyu içeri giren ısıyı kaybetmemek için perdeleri kaparım. Evet Hayır

2 Odadan çıkarken her zaman ışıkları kapatırım. Evet Hayır

3 İçerisinin çok ısındığını düşündüğümde üzerimdeki kalın giysileri çıkarmak yerine radyatör vanalarını kapatırım. Evet Hayır

4 Üşüdüğümde kaloriferleri açmak yerine kalın giysiler giyerim. Evet Hayır

5 İçerisi ısınırken kapı ve pencereleri sıkıca kapatırım. Evet Hayır

6 Televizyonumu bekleme konumunda tutmak yerine düğmesine basarak kapatırım. Evet Hayır

7 Eğer izlemiyor ve dinlemiyorsam televizyonumu ve radyomu kapatırım. Evet Hayır

8 Muslukları işlem bittikten hemen sonra kapatırım. Evet Hayır

9 Dışarıda günışığı varken lambaları söndürürüm. Evet Hayır

10 Uzun uzun banyo yapmak yerine kısa duşlar alırım. Evet Hayır

11 Buzluğu düzenli olarak çözüp temizlerim. Evet Hayır

12 Buzdolabını açtığımda işimi hemen bitirip kapağını kapatırım. Evet Hayır

13 Çamaşır veya bulaşık makinesini tam dolmadan çalıştırmam. Evet Hayır

14 Çamaşırlarımı genelde düşük ısıda yıkarım. Evet Hayır

15 Su ısıtıcısında sadece ihtiyacım kadar su kaynatırım. Evet Hayır

16 Fırını yaktığımda birden fazla yemeği bir arada pişiririm. Evet Hayır

17 Çamaşırlarımı çok kurumadan nemli olarak ütülerim. Evet Hayır

18 Az kirli bulaşık ve çamaşırlar için makinemde ekonomik program kullanırım. Evet Hayır

19 Yiyeceklerimi pişirmeden önce buzunu çözerim. Evet Hayır

20 Saçlarımı kurutma makinesiyle kurutmadan önce havlu ile suyunu iyice alırım. Evet Hayır

Bu sorulara verdiğiniz “evet” cevaplarının sayısı size enerjiyi ne kadar verimli kullandığınızı gösterecektir.

- 16 ve üzeri ise çok iyi
- 12–16 arasında ise iyi
- 8–12 ise orta
- 8’den daha az ise kötü

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Bir ihtiyaç Olarak Medya

Gündelik hayatın vazgeçilmez bir parçası hâline gelen medya, ihtiyaçlar doğrultusunda kullanıldığında birçok kolaylaştırıcı işleve sahiptir. Birey medyanın gündelik hayatta gördüğü temel işlevleri esas alarak kendisi için uygun tercihleri yapmalıdır.

Bu bölümde,

- bir ihtiyaç olarak medya,
- medya kullanım ihtiyaçlarının belirlenmesi,
- medya ve medya ürünlerine ulaşım

konuları ele alınmaktadır.

Bir ihtiyaç Olarak Medya

İhtiyaçları iyi Deęerlendirmek

İnsan, mutlu bir hayat sürdürebilmek için çeşitli ihtiyaçlarını gidermek ister. İhtiyaçlarını giderdiğinde rahatlık, gideremediğinde rahatsızlık duyar. Bu noktada önemli olan hangi ihtiyaçların zorunlu olduğunu, hangilerinin olmadığını belirlemektir. Oysa çoğu zaman birey farkında olmayarak, bir tür bilinç uyuması sonucunda zorunlu ihtiyaçlarıyla zorunlu olmayan ihtiyaçlarını ayırt edemez. Çünkü ihtiyaçların derecesi ve şekli, insanın yaşına, cinsiyetine, mesleğine, yaşadığı toplumun yapısına vb. göre değişiklikler gösterir. Örneğin beslenme ihtiyacı değişmez ama ne kadar ve nasıl tatmin edildiği hususu, toplumdan topluma ve dönemden döneme değişiklik gösterir.

Bu sebeple insan sürekli bir farkındalık içinde, uyanık, canlı, eleştirel ve gerçekçi bir bakışla ihtiyaçlarını

doğru bir şekilde tanımlamalıdır. Bunun için şu sorulara ve benzerlerine cevap aranmalıdır:

- Bu ihtiyaç benim için ne kadar önemli?
- Bu ihtiyacım, karşılanması gereken zorunlu bir ihtiyaç mı? “İhtiyaç” dediğim bu şeye gerçek anlamda ihtiyacım var mı?
- Bunun bir ihtiyaç olduğuna bizzat kendim mi karar veriyorum yoksa birtakım toplumsal, kültürel, çevresel ve benzeri etkenlerin tesiri altında mı kalıyorum?
- Bu ihtiyacı karşılamazsam ne gibi bir eksiklik hissedirim?
- Bu ihtiyacım yerine bir başka ihtiyacımı karşılırsam bunu da karşılamış olur muyum?

İstedğin Kadar Değil İhtiyacın Kadar Medya

Birey, medyanın gündelik hayatta gördüğü işlevleri esas alarak kendisi için uygun tercihleri yaptığında birtakım temel ihtiyaçlarını karşılayabilir. Ancak ihtiyaçlarını değil de isteklerini, heveslerini, belirli tüketim alışkanlıklarını vb. dikkate alarak seçim yaptığında olumsuz medya içerikleriyle karşılaşma olasılığı artar. Bu tür bir durumda ihtiyaç olarak medya kullanılırken bütçeye getireceği yük dâhil çok boyutlu olarak bireylere olumsuz yansımaları olabilir. Bu sebeple hangi medya aracının niçin kullanıldığı ve ne kadar kullanılması gerektiği birey açısından önemli bir konudur.

Medya kullanım ihtiyacının belirlenebilmesi için herhangi bir medya ve onun ürünü seçilmeden önce şu sorulara cevap aranmalıdır:

- İhtiyacımı karşılamak için medya ve ürünlerini kullanmam gerçekten gerekiyor mu?
- Medya ve ürünlerinden neye ne kadar ihtiyaç duyuyorum?
- Başka bir yolla ya da başka bir kaynaktan yararlanarak ihtiyacımı gidermem mümkün müdür? Hangisini, neden tercih etmeliyim?
- İhtiyacımı karşılamak için medya aracını ve ürününü kullanmanın bana maliyeti nedir? Bu maliyeti karşılayabilir miyim?

Hangi Medya Aracıyla?

Birey neye, ne kadar ihtiyaç duyduğunu belirledikten sonra bu ihtiyacı gidermek üzere başvurabileceği kaynakları değerlendirmiş ve medyadan yararlanmaya karar vermişse artık sıra medya aracını ve ürününü seçme kararını vermeye gelmiştir. Günümüzde medya araçları ve ürünleri çok çeşitlidir. Bu aşamada birey hangi medya aracını kullanacağını ve bu medya aracının hangi ürününden yararlanacağını alternatiflerini gözden geçirecek belirlemelidir. Bunun için aşağıdaki sorulara veya benzerlerine cevap aranmalıdır:

- İhtiyacımı karşılayacak medya içeriğinin bulunduğu en sağlıklı ve doğru medya aracı hangisidir?
- Benim bu medyayı ve ürününü kullanmaya imkânım var mı?
- İhtiyacımı sadece bu medyadan ve onun ürününden

mi karşılayabilirim? İhtiyacımı karşılayacak başka medyalar ve içerikleri var mıdır? Hangisini, neden tercih etmeliyim?

Bu sorular, bir ihtiyaç olarak medya kullanımının nasıl olabileceğine dair kişiye kendi özgün durumuna göre cevap aramada yol gösterici niteliktedir. Medya ihtiyaçlarının karşılanması en önemli boyutu ulaşım imkânlarıdır. İhtiyaç duyulan bir medya ürününe ulaşım, ürünün hangi zeminde temin edilebileceği bilgisine sahip olunmasına bağlıdır. Bu bilgiye sahip olmanın en önemli yolu da yine medyadır. Öncelikle medyanın en temel işlevleri olan bilgi edinme, eğlenme ve iletişim kurma unsurlarından hangisine ihtiyaç duyulduğu belli olduktan sonra gazete, dergi, radyo, televizyon veya internet üzerinden ulaşım imkânları araştırılabilir. İnternet daha hızlı ve daha az maliyetli bir medya olarak bilgisayar ve taşınabilir bilgi iletişim teknolojileri üzerinden kullanıma açıktır. Tüm kitle iletişim araçları, medya kullanımı ve medya ürünlerine ulaşım açısından başvurulacak ana kaynaklardır. Kişilerin ihtiyaç duydukları bilgi, belge, eğlence ürünleri gibi medya içeriklerine ulaşabilmeleri medya okuryazarlığının önemli bir boyutudur.

Medya kullanım ihtiyacının belirmesinde ve temin etme aşamasında ihtiyacın gözden geçirilmesi, netleştirilmesi ve aile bütçesini zorlamayacak düzeyde tutulması herkesin dikkat etmesi gereken bir husustur. Aile bütçesini zorlayıcı bir durum olduğunda ihtiyaç duyulan medyanın temin edilebileceği alternatif yollar denenmelidir. Kütüphaneler, belediyelere ait bilgi evleri, sivil kuruluşlar ile basılı, sesli ve görüntülü medya ürünlerinin internet üzerinden ücretsiz kullanımını gibi seçenekler değerlendirilebilir.

Ne Kadar Zamanda?

Kişinin bir gün içinde yemek, içmek, işinde gücünde çalışmak gibi sürekli yaptığı ve bazen de kutlamalar, sınavlar gibi dönemsel olarak gündemine gelen aktiviteleri vardır. Medya için ayrılacak zaman bunlarla birlikte değerlendirilerek belirlenmelidir. Başka bir deyişle medyaya ayrılacak zaman gerektiği kadar olmalıdır. “Gerektiği kadar”ın ölçüsü bireylerin kendi yaşam pratiklerine, kişisel gerçeklerine ve medyadan yararlanma amaçlarına göre oluşturulmalıdır. Bu noktada şu sorulara cevap aranmalıdır:

- Benim bugün zorunlu olarak yapmam gereken işlerim neler? Hangi rolüm dolayısıyla hangi sorumlulukları yerine getirmem gerekiyor?
- Bugün içinde fazladan sahip olduğum ve eğlenip dinlenme, zorunlu olmayan ama yapmam iyi olacak işleri yerine getirmek amacıyla kullanabileceğim ne kadar vaktim var?
- Sahip olduğum bir günlük zaman içinde zorunlu ya da zorunlu olmayan işlerimin hangilerini medya aracılığıyla sağlayabilirim? Bunlar için medyaya ne kadar vakit ayırabilirim?
- Belirlemiş olduğum ihtiyacımı karşılamak için ne kadar zaman ayırabilirim?
- En az zamanı harcayarak en fazla faydayı nasıl elde edebilirim?

Karar Ver!

İhtiyaçlarımızı karşılayan bir kaynak olarak medyayı kullanmaya karar verme sürecinizi düşünün. Bu şemanın sizin karar verme sürecinizle uyumunu değerlendirin.

1 İhtiyacım nedir?

2 Bu ihtiyaç ne kadar önemli? Karşılalmazsa ne gibi sorunlarla karşılaşabilirim?

3 İhtiyacımı karşılamak üzere ayırabileceğim maddi kaynak ne kadardır?

4 İhtiyacımı karşılamak üzere ayırabileceğim zaman ne kadardır?

5 İhtiyacımı hangi kaynakları kullanarak karşılayabilirim?

6 Başvuracağım ihtiyaç karşılama kaynağının bana maddi ya da manevi başka ne gibi maliyetleri olacaktır?

7 Hangi kaynağı neden tercih etmeliyim?

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

İnternet ve Yeni Medya

Klasik medya olarak sınıflandırılan gazete, dergi, radyo ve televizyon yayıncılığının ötesinde alternatif bir medya olarak işlev kazanan internet ve taşınabilir bilgi iletişim teknolojileri tüm dünyada yaygınlık kazanmıştır.

Bu bölümde;

- alternatif medyanın ne olduğu,
- internetin temel özellikleri ve imkânları,
- internet kaynaklı sorunlar,
- taşınabilir bilgi iletişim teknolojilerinin oluşturduğu imkân ve tehditler

hakkında bilgi verilmektedir.

Medyanın Alternatifi Olur mu?

Klasik medya; yerel, ulusal ya da uluslararası ölçekte yayın yapan gazete, dergi, radyo, televizyon ve sinemayı içerir. Medyanın bu geleneksel araçlarıyla yayın yapmak ve içerik belirleyici olarak imkân elde etmek için hem sermaye hem de örgütlenme açısından ciddi bir güce sahip olmak gerekir. İnternetin yaygınlaşmasıyla bu güce sahip olmayanlara yeni bir alan açılmış oldu. Küçük grupların, bağımsız araştırmacıların, akademisyenlerin veya haber sektörüyle ilgili olup sesini duyurmak isteyenlerin vb. kendilerini ifade edebildikleri bir alan olarak internet, alternatif medya alanını oluşturdu. İnternet, birbirine bağlı milyonlarca bilgisayardan ve bilgisayar ağlarından oluşan büyük bir ağıdır. Bu ağ bir medya ve iletişim aracıdır. Klasik medyanın sahip olduğu teknik imkânların birçoğuna sahip olmanın yanı sıra yeni birtakım özellikleri de bünyesinde barındırır.

Yeni Bir Medya: İnternet

İnternet, kullanım yerine göre hem kişiler arası iletişim hem de kitle iletişim aracı olarak işlev görür. Sınırsız alana sahip olması nedeniyle alternatif içeriklerin tümünün yer almasına ve isteyen herkesin içerik belirleyici olarak katılabilmesine imkân verir.

Bireyler ve kuruluşlar, klasik medyanın topluma sunduğu haber ve eğlence içeriklerini burada sunabilirler ve aynı zamanda burada bulabilirler. Bireyler arası iletişim ile kitle iletişimini bir arada sunan farklı bir iletişim ortamı oluşturabilirler. İnternetin yeni bir medya olarak sahip olduğu bazı özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Hem eş zamanlı hem de zaman sınırlaması olmaksızın kişiler arası veya herkese açık iletişime imkân verir.
- Telefon ve sohbet programlarıyla eş zamanlı, yüz yüze ve ucuz maliyetle iletişim kurulabilir.
- İsteyen herkes ya da her kurum içerik belirleyici olabilir. Özellikle bireylerin, küçük toplulukların ve klasik medyada kendisine yer bulamayanların alternatif var oluş zeminidir.
- İçeriklerin yayımlanması için alan sınırı oldukça esnekler.
- Ulaşılabilirliği yüksektir. Ücretsiz olarak ya da çok düşük maliyetlerle dünyanın her yerindeki içeriğe ulaşılabilir.
- Filtreleme vb. teknik imkânlarla yayına müdahale edilmeye çalışılsa da sansür ya da denetimin en az olduğu medya ortamıdır.

- İçerik paylaşımı için büyük bir yatırım gerektirmez.
- Medya kuruluşu olmak için özel bir kurum yapılması gerektirmez. İnternet ortamında her birey kendi başına bir medya kuruluşu sahibi olabilir.
- Klasik medyanın tümünde tekrar eden içeriğin ve bilginin yanı sıra bireylerin ya da küçük toplulukların sunduğu farklı ve yeni içeriklere ulaşılabilir.
- Etkileşime uygundur. Okuyucu, dinleyici ve izleyicilerle anında iletişim kurulabilir.

İnternet sahip olduğu bu özelliklerle giderek klasik medya içeriğini belirlemede de etkin olmaktadır.

İnternetin Alternatif İçerikleri Neler?

İnternet kullanımıyla ilgili alışkanlıklar ve tercihler dikkate alındığında internette sunulan içeriklerde sunuların öne çıktığı görülmektedir:

Kişisel Web Siteleri: Belli bir yıllık ücret karşılığında şahısların istediği her türlü içeriği yayına soktukları internet sayfalarıdır. Sitenin tasarımı ve hazırlanması için belli bir ödeme yapılması gerektiğinden çok tercih edilmese de tasarım ücretlerinin azalması nedeniyle giderek yaygınlaşmaktadır.

Bloglar: Bazı kuruluşların ücretsiz kişisel web sitesi oluşturulmasına ve yayınına imkân sundukları internet siteleridir. Blog adı verilen bu uygulamayla hazır tasarım ve yazılım şablonları kullanarak internet erişimi olan her birey, kendi adına ve istediği içerikle yayın yapabilmektedir.

Oyunlar: İnternetin önemli kullanım işlevlerinden birisidir. Hayali karakter yaratma oyunları (FRP), üç

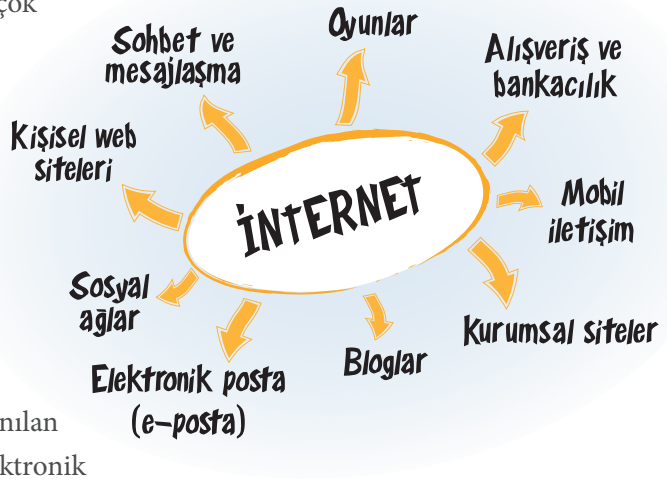

boyutlu video oyunları, strateji oyunları, şans oyunları, klasik bulmaca, sudoku, yapboz vb. türleri vardır.

Sosyal Ağlar: İnternette üye olarak dâhil olunan iletişim ve paylaşım ortamlarıdır. Bunların her birinin kendine özgü özellikleri vardır. Bazıları video paylaşım ağlarıdır. Bazıları hem yazılı hem sözlü hem de görüntülü paylaşım imkân verir. Bazıları ise sadece sınırlı sayıda kelime veya karakterle yazışmaya imkân verir. Sayısız iletişim ve paylaşım ağlarının en bilineni ve en çok kullanılanlarından bazıları şunlardır: Deviantart, Facebook, Myspace, Twitter, Instagram, Youtube vb.

Elektronik Posta (e-posta): İnternet üzerinde insanlar arasında bilgi alışverişini sağlayan ve en yaygın kullanılan internet uygulamasıdır. Elektronik posta ya da kısa adıyla e-posta veya e-mail, bilgisayar ağlarında kullanıcıların birbirleriyle yazılı olarak haberleşmesini sağlayan bir yoldur. Ayrıca e-posta kullanıcılarının birbirleriyle iletişim kurdukları elektronik posta grupları da vardır.

Sohbet ve Mesajlaşma: İnternet anlık iletişime imkân verir. Hem yazılı hem sesli hem de görüntülü iletişim işlevleri olan sohbet ve mesajlaşma programları, İnternetin en fazla rağbet gören imkânlarından biridir. Sosyal ağlar bu işlevi de bünyelerine katmalarına rağmen kullanıcılar tarafından hâlâ rağbet görmektedir.

İnternet Adresini Okumak

Bir internet adresi ilk bakışta kullanıcıya resmî, sivil, kişisel, kurumsal, ulusal vb. ne tür bir site olduğu konusunda fikir verebilir. İnternet adresleri genel olarak dört bölümden oluşur: **servis ismi, kurumun ismi, site tür kodu ve ülke kodu.**

Servis ismi: İnternet adresinin verdiği hizmet tipi ya da sitenin yazılım özelliği. Örneğin www, ftp, gopher.

Kurumun dâhil olduğu grup kodu: Site-nin dâhil olduğu kurum türü. Örneğin gov, org, com.

www.aile.gov.tr

Kurumun adı ya da kısaltması: Sitenin, sahibi olan kurum ya da kişi tarafından seçilmiş ismi. Örneğin tbmm, basbakanlik, aile, athgm.

Ülke kodu: Sitenin hizmet sunduğu, ait olduğu ya da yayın yaptığı ülkeyi temsil eden iki harflik kısaltma. Örneğin de, fr, tr.

Mobil İletişim: İnternet üzerinden ücretli ve ücretsiz olmak üzere sabit telefonlarla ve cep telefonlarıyla görüşme yapma imkânı bulunmaktadır.

Alışveriş ve Bankacılık: Bazı bankacılık işlemleri internette yapılabilmektedir. Ayrıca sanal mağazalardan alışveriş yapmak, ikinci el ürün almak ya da açık arttırmalara katılmak da mümkündür.

İnternette kullanılan önemli grup veya tür kısaltmaları:

com: Ticari kuruluşlar

edu: Yüksek öğretim kurumları

gov: Resmî kuruluşlar

k12: İlköğretim ve orta eğitim kurumları

mil: Askerî kuruluşlar

net: Ağ (network) servis sunucuları

org: Siyasi partiler ve kâr amacı gütmeyen vakıf, dernek gibi sivil toplum kuruluşları

tv: Televizyon kanalları

Bazı ülkelerin internette kullanılan kısaltmaları:

ca: Kanada

de: Almanya

fr: Fransa

gr: Yunanistan

nl: Hollanda

tr: Türkiye

uk: İngiltere

Kurumsal Siteler: e-devlet uygulamasına geçişle tüm resmî kurumların bir web sitesi olması zorunlu hâle gelmiştir. Kurum hakkında genel bilgiler, görev ve sorumlulukları, verdiği hizmetler, yöneticileri, iletişim bilgileri gibi kurumla ilgili temel bilgiler bu internet sitesinde bulunmak zorundadır.

Çin'de Bir Kitap Çıkmış!

Bilgi edinme kaynağı olarak da kullanılan internet aracılığıyla şunlara ulaşılabilir:

- Resmî ya da sivil kurum ve kuruluşların bilgi kaynakları
- Üniversiteler, kütüphaneler, çeşitli araştırma kuruluşları ve devlet kurumlarının ellerinde bulunan basılı kitaplar, yazma eserler, raporlar ve dokümanlar
- Dünyanın herhangi bir yerinde yapılan araştırmaların raporları ya da yayımlanan kitaplar
- Dünyanın herhangi bir yerindeki bir toplantı, konferans, seminer vb. (eş zamanlı olarak ya da arşiv kayıtlarından)
- Klasik medyada özet hâlinde verilen her türlü haberin ve bilginin detayları, görüntüleri ve ses kayıtları

İnternet sağladığı bütün bu faydalara rağmen, isteyeninin istediği bilgiyi denetimsiz bir şekilde dolaşıma sokabilmesine imkân verdiği için haber ve bilgi güvenliği açısından dikkat edilmesi gereken bir kaynaktır. Örneğin mutlaka doktorun tavsiye ve denetimi ile kullanılması gereken bir tedavi yöntemi

internetten öğrenilerek uygulanabilir. Bu yüzden sağlık açısından ciddi sorunlarla karşı karşıya kalınabilir. Benzer sorunlar internetten ulaşılabilecek diğer tüm alanlar için söz konusudur. Bu sebeple interneti bilgi kaynağı olarak kullanırken dikkat edilmesi gereken önemli hususlar vardır:

- Site içeriğini kim ya da kimler hazırlamıştır? Bu kişilerin içeriğin doğru ve geçerli olduğuna dair güven verecek alt yapıları ve yeterlilikleri var mıdır?
- Site içeriği kim ya da kimler tarafından ve ne düzeyde denetlenmektedir?
- Site yetkililerine ulaşılmasını sağlayacak adres ve diğer iletişim bilgileri sitede yer almakta mıdır?

- Site ne amaçla yayın yapmaktadır?
- Site içeriği güncel midir? Bilgiler en son ne zaman güncellenmiştir? Güncelleme tarihi ayrı ayrı her metin için verilmiş midir?
- Sitede yer alan bilgilerin kaynağı belirtilmiş midir?
- Aynı konuda farklı bilgiler içeren siteler var mı? Verilen bilgiler diğer sitelerdekilerle çelişiyor mu?

Kullanım Hataları...

İnternet birçok imkân sunmasının yanı sıra bazı sorunlara da yol açabilmektedir. Bunlardan en önemlisi aşırı internet kullanımıdır. Bu durum, bilgisayar bağımlılığı, internet bağımlılığı, problemlı internet kullanımı gibi isimlerle de anılır. Tipik

bir internet bağımlısı haftada 40–80 saat arasında bilgisayar başında kalır ve aralıksız 20 saate kadar bilgisayar başından kalkmayabilir.

Aşırı internet kullanımı kişilerde şu sorunlara yol açabilir:

- İnternet ekseninde kurulan yaşam genellikle kontrolsüz ve dağınıktır. Bu nedenle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşanabilir veya kariyerle ilgili fırsatlar elden kaçırılabilir.
- Aşırı internet kullanılması bağımlılığa dönüşebilir. Ayrıca uyku düzeni bozulur, bu sebeple uyarıcı madde kullanmaya, aşırı kahve ve kafein içeren ürünler tüketmeye başlanır. Dolayısıyla bağımlılığa bağlı olarak hem fizyolojik hem psikolojik hem de psikiyatrik rahatsızlıklar oluşabilir.
- Artık bir hastalık olarak kabul edilen internet bağımlılığı ayrıca başka psikiyatrik bozuklukları da harekete geçirebilir.
- İnternet ve özellikle video oyun oynamak beyinde fiziksel hasarlara sebebiyet verebilir ya da zihinsel melekelerin kullanımını olumsuz etkileyebilir.
- Hayatının büyük bir kısmını internette geçiren kişi, gerçek sosyal hayattan ve kişiler arası ilişkilerden kopabilir.
- İnternette kurulan dostlukların gerçek hayata taşınması, ciddi tehditler ve tehlikeler yaşanmasına neden olabilir.

Güvenli İnternet

Güvenli internet, sağlıklı, doğru ve güvenilir içeriklere ulaşılabilen bir internet ortamı anlamına gelir. Ancak internette bulunaklanan bazı tehditler bulunmaktadır:

Çocuklara Yönelik Tehditler: İnternet çocukların potansiyellerini açığa çıkarmaları ve kendilerini zenginleştirmeleri açısından birçok olumlu imkânlar sunmakla beraber birtakım riskler de barındırır. Örneğin çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmayan içerikler, çeşitli şekillerde tehdit veya taciz, özel bilgilerin paylaşımı, ailenin onaylamayacağı kişilerle tanışma, şifre ve kişisel bilgilerin elde edilmesiyle dolandırıcılığa maruz kalma, bilgisayardaki verilere zarar verme, virüs vb.

Kişisel Hayat, Meslekî veya Ticari Bilgiler: İnternet üzerinden yapılan yazışmalar, bankacılık işlemleri, alışverişler, kişisel site ve bloglarda yayımlanan bilgiler aracılığıyla kötü niyetli kişilerin eline internet kullanıcılarının kişisel bilgileri (kimlik bilgileri, kredi kartı ve banka hesap bilgileri vb.) geçebilir.

Kullanılan Bilgisayar: Sağlıklı içeriklere ulaşmayı engelleyen ve ulaşıldığında da tehdit oluşturan bazı riskler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi virüslerdir. İnternete ulaşmayı sağlayan programların virüslerden korunması gerekir. İstenmeyen e-postalar bilgisayarlara zarar verebilen virüsleri en çok taşıyan internet içeriklerindedir.

İnternet ortamında kullanıcıların çokluğu, kullanım amaçlarının farklılığı, denetimin yetersizliği, teknolojik

gelişmenin hızı vb. sebeplerle mutlak anlamda bir güvenliğin sağlanması neredeyse imkânsızdır. Ancak çeşitli suçları teşvik eden ya da bunlara ulaşılmasını kolaylaştıran içeriklere sahip sitelerle ilgili olarak aşağıdaki öneriler uygulanırsa güvenlik sorunları asgari düzeye düşürülür:

- <http://www.ihbarweb.org.tr> adresindeki formları doldurarak ihbarda bulunmak
- İlçe savcılığına başvurmak
- 155 numaralı telefona ihbarda bulunmak
- Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğüne (İstanbul için) veya Bilişim Suçları Büro Amirliğine (İstanbul dışı iller için) ihbarda bulunmak
- İlgili siteye hizmet veren internet servis sağlayıcısı şirkete, cep telefonu şirketine veya web hizmetine bildirimde bulunmak
- (Kimlik çalınması ya da dolandırılma söz konusuysa) ihbar.bilisim@iem.gov.tr elektronik posta adresine bildirimde bulunmak

Güvenli internet konusunda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu başta olmak üzere birçok resmî ve sivil kurum ya da kuruluş, bireyleri ve aileleri uyarıcı çalışmalar yapmaktadır

İnternet ve Genç

Yeni bir teknoloji olan interneti gençler, yetişkinlerden daha fazla kullanmaktadırlar. İnterneti kullanma amaçları ise genellikle şunlardır:

- Bilgi kaynaklarına ulaşmak
- Elektronik posta okumak ve göndermek
- Film izlemek, kaydetmek ya da satın almak
- Fotoğraf, video vb. görsel malzeme temin etmek
- Müzik dinlemek, kaydetmek ya da satın almak
- Oyun oynamak
- Sohbet etmek
- Sosyal medya sitelerinden diğer insanlarla iletişim kurmak
- Televizyon izlemek
- Kendi adına site hazırlamak

İstedğin Zaman, İstedğin Yerde...

İnternet teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak dünyamıza giren taşınabilir bilgi iletişim teknolojileri, cep telefonu, müzik çalar ve video oynatıcılar, cep bilgisayarları, taşınabilir elektronik kütüphaneler gibi araçları kapsar. Taşınabilir bilgi iletişim teknolojilerinin bazı özellikleri şunlardır:

- Sesli, görüntülü ve yazılı iletişim kurulabilir.
- Kişiler arası iletişim aracı olarak kullanılabilir.

- Parkta, otobüste, okulda vs. herhangi bir yerden herhangi bir zamanda televizyon izleme, internet medyasına ulaşma ve içerik oluşturma imkânı sunar.
- Çoklu araçlar olmaları dolayısıyla çoklu işlevleriyle yeni bir iletişim ortamının ve kültürünün oluşmasını sağlar.
- İşte, okulda, yolda, arkadaş ortamında, misafirlikte vs. her yerde kullanıma açık olduğundan insani ilişkileri de etkileyebilir.

erişim: Herhangi bir vasıtayla internet ortamına bağlanma.

erişim sağlayıcı: İnternete erişim olanağı sağlayan işletmeler.

içerik sağlayıcı: İnternette her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan kişi ve kuruluşlar.

yer sağlayıcı: İnternet ortamında hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler.

İnternet ortamı: Ulaşılan her bir web sayfası.

E T K İ N L İ K L E R

Kısaltmalar

Aşağıda internet adreslerinin sonunda yer alan kısaltmalar verilmiştir. Bu kısaltmalarla açıklamalarını eşleştirin.

edu

com

k12

tv

org

gov

mil

net

Ticari kuruluşlar

Askerî kuruluşlar

Ağ (network) servis sunucuları

Yüksek öğretim kurumları

Siyasi partiler ve kâr amacı gütmeyen vakıf, dernek gibi sivil toplum kuruluşları

İlköğretim ve orta eğitim kurumları

Resmî kuruluşlar

Televizyon kanalları

Bu Siteye Güvenebilir miyim?

Bilgi edinme ya da haber alma amaçlı kullanabileceğiniz bir internet sitesi belirleyin. Bu siteyi aşağıdaki sorular çerçevesinde değerlendirin.

- Site içeriğini kim ya da kimler hazırlamıştır? Bu kişilerin içeriğin doğru ve geçerli olduğuna dair güven verecek alt yapıları ve yeterlilikleri var mıdır?
- Site içeriği kim ya da kimler tarafından ve ne düzeyde denetlenmektedir?
- Site yetkililerine ulaşılmasını sağlayacak adres ve diğer iletişim bilgileri sitede yer almakta mıdır?
- Site ne amaçla yayın yapmaktadır?
- Site içeriği güncel midir? Bilgiler en son ne zaman güncellenmiştir? Güncelleme tarihi ayrı ayrı her metin için verilmiş midir?
- Sitede yer alan bilgilerin kaynağı belirtilmiş midir?
- Aynı konuda farklı bilgiler içeren siteler var mı? Verilen bilgiler diğer sitelerdekiyle çelişiyor mu?

Acaba internet Bağımlısı mıyım?

Aşağıda internet bağımlılığı konusunda hazırlanmış bazı ifadeler sunulmuştur. Kendinizi değerlendirerek sizin için en uygun olduğunuzu düşündüğünüz cevabı işaretleyin.

İfadeler	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. İnternet kullanmak beni rahatlatıyor.					
2. İnternet olmasaydı zamanımı nasıl geçirirdim bilmiyorum.					
3. Kendimi hiçbir yerde internetteki kadar özgür hissetmiyorum.					
4. İnternet olmadan günlük hayatımı sürdürmem imkânsız.					
5. Mutsuz olduğum zamanlarda internete bağlanmak bana iyi geliyor.					
6. Bağlantı ücretlerine aşırı bir zam gelse bile interneti kullanmama engel olmaz.					
7. İnternette geçirdiğim süre konusunda konuşmaktan hoşlanmam.					
8. Hiçbir güç internet kullanmama mani olamaz.					
9. Planladığımdan çok daha uzun süre internete bağlı kalıyorum.					
10. İnternette geçirdiğim zaman nedeniyle ailemi ihmal ettiğim oluyor.					
11. Yeni arkadaşlık ilişkilerimi internet aracılığıyla kuruyorum.					
12. Etrafımdakiler internette geçirdiğim süre nedeniyle şikâyetçi oluyorlar.					
13. İnternette geçirdiğim zaman nedeniyle işlerimi ihmal ettiğim oluyor.					
14. Yapacak başka işlerim olsa bile maillerimi kontrol etmeden duramıyorum.					
15. Başkaları ile birlikte olacağıma internette olurum daha iyi.					
16. İnternet kullanma alışkanlığım hakkında bir şey söylendiğinde rahatsızlık duyuyorum.					
17. İnternete bağlanamadığım zamanlarda gergin oluyorum.					
18. İnternet olmasaydı hayat sıkıcı olurdu.					
19. İnternetteyken rahatsız edilmek beni aşırı huzursuz eder.					
20. İnternete bağlanacağım diye uykusuz kaldığım oluyor.					
21. Günlük işlerim sırasında kendimi internete girmeyi hayal ederken bulduğum oluyor.					
22. İnterneti kullanma süremi kısaltma çabalarım başarısız oluyor.					

“Sık sık” ve “her zaman” cevapları çoğunluktaysa dikkat edin, tehlike sinyalleri geliyor demektir.

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Sosyal Ağlar

Sosyal ağlarda gizlilik ilkeleri ile ilgili ayarların kullanmasını bilmeme önemli sorunlara yol açabilir. Bu durum bireylerin tanımadığı kişilerle iletişime geçmesine ve özel hayatlarıyla ilgili kişisel bilgilerin ele geçirilmesine neden olmaktadır.

Bu bölümde

- internette gezinirken dikkat edilmesi gereken hususlar,
- sosyal ağların kullanımında dikkat edilecek hususlar,
- profil oluştururken dikkat edilecek hususlar ve
- siber zorbalık

konuları üzerinde durulmaktadır.

İnternette Gezinme? Peki Nasıl?

İnternette gezinirken şu hususlara dikkat etmeliyiz

- Asla gerçek kimliğinizi ortaya koymayın. İsminizi kullanmanızda belki bir sakınca olmayabilir, ancak kesinlikle soyadınızı, kimlik numaranızı ve adresinizi paylaşmayın. Sanal ortamlar genellikle bazı insanlar için daha rahat iletişime geçmek ve kendilerini ifade etmek için güzel bir araçtır. Fakat bazen kendini ifade etmenin dozunu ayarlayamayıp tüm kimliklerini ortaya koydukları bir ortam haline gelebilir. Bu nedenle bu ortamlarda kendinizi ifade ederken bir “DUR” noktası belirlemelisiniz.
- Herhangi bir parolanızı kesinlikle paylaşmayınız. Zaten güvenilir biri size parolanızı sormayacaktır. Söz konusu ailenizden biri olsa dahi internet üzerinden parolanızı asla paylaşmayınız.

- İnternette alışveriş yaparken ödemelerde banka tarafından sunulan sanal kredi kartı hizmetinden yararlanmanız, kart bilgilerinizin çalınmasına karşı etkili bir güvenlik önlemdir.
- Tanımadığınız kişiler ile iletişim kurarken söylediklerinin doğruluğu konusunda şüpheli olun.
- Herhangi birine e-posta adresinizi vermeden önce iyi düşünün. Gereksiz e-postaların hedefi olabilirsiniz.
- Asla internet üzerinden tanıştığınız yeni biri ile telefonla veya yüz yüze görüşmeyin.
- İnternet ortamında herhangi bir paylaşımda bulunmadan önce iyi düşünün. Nitekim sanal ortamlarda paylaştığınız bir şeyi silmeniz neredeyse imkansızdır ve yıllar sonra bile karşınıza çıkabilir.
- İletişim kurduğunuz kişilere karşı, size nasıl davranılmasını istiyorsanız öyle yaklaşın. İstemediğiniz bir durumla (siber zorbalık, kimlik hırsızlığı) karşı karşıya kaldığınızda muhakkak ilgili birimlere bildirin. Kendi kendinize çözmeye çalıştığınızda, bu durum içinden çıkılmaz bir hal alabilir.
- İnternet ortamında bulduğunuz her türlü bilgiye güvenmeyiniz ve en az üç kaynaktan kontrol ederek doğruluğunu teyit ediniz.
- Yaşınıza uygun davranışlar sergileyin ve internette uyulması gereken bir yaş sınırı varsa, bunu ihlal etmeyin.

Sosyal Ağların Kullanımında Yaşanan Problemler

- Kimlik kullanımında sorunlar (yanıltıcı ve sahte kimlik)
- Tam isim, adres, telefon numarası ve TC kimlik numaralarının paylaşımı
- Özel fotoğraf, yazı, video ve bilgi paylaşımı
- Tanımadığınız kişilerden gelen rahatsız edici mesajları ilgili yerlere haber vermeme (siber zorbalık, tehdit vb.)
- Düşük güvenilirliği olan şifreler kullanma
- Sosyal ağlarda gizlilik ilkeleri ile ilgili ayarların kullanmasını bilmeme önemli sorunlara yol açabilir.

Sosyal Ağların Kullanımında Dikkat Edilecek Hususlar

- Sosyal paylaşım sitelerinde kendinize ait özel fotoğraf, yazı, video ve bilgi paylaşımında bulunmayınız.
- Sosyal ağlarda düşük güvenilirliği olan şifreler asla kullanmayınız.

- Farklı sosyal ağlar için aynı şifreyi kullanmayınız. Şifrelerinizi belli aralıklarla değiştirerek kimseye söylemeyiniz ve paylaşmayınız.
- Sosyal ağlarda herhangi bir şeyi kabul etmeden, yüklemeyen ya da üye olmadan önce mutlaka kullanım şartlarını okuyunuz.
- Sosyal ağlarda tam isminizi, adresinizi, telefon numaranızı ve TC kimlik numaranızı tanımadığınız kişilere asla vermeyiniz.
- Sosyal ağlarda yayınlanan reklamlara ve promosyon ürünlerine karşı duyarlı olunuz. ebay, Paypal ya da banka teklifleri sunan bilgilere kesinlikle itibar etmeyiniz.
- Bilgisayarınızda güncel olan virüs programı ve güvenlik duvarı kullanınız.
- Sosyal ağlarda gizlilik ilkeleri ile ilgili ayarları kullanmasını mutlaka öğreniniz. Bilgi paylaşımının görüntülenmesi için kullanılan sadece arkadaşlar ya da herkese açık ayarlarını mutlaka dikkatli kullanınız.
- Sosyal ağlarda tanımadığınız kişilerden gelen arkadaşlık tekliflerini kesinlikle kabul etmeyiniz.
- Sosyal ağlarda başkalarına zarar verecek (siber zorbalık) davranışlarda bulunmayınız (Başkalarını aşağılama, küçük düşürme, hakaret etme vb.)
- Sosyal ağlarca karşılaştığınız bu türlü davranışlarda ihbar webe (www.ihbarweb.org.tr) bildirimde bulununuz.
- Sosyal ağlarda tanımadığınız kişilerle sohbet etmeyiniz. Sizi rahatsız eden davranışları mutlaka yetkililerle paylaşınız.

- Sosyal ağlarda yayınlanan her bilgiye inanmayınız, gerekirse doğruluğunu kontrol ediniz ve farklı kaynakları tarayınız.
- Sosyal ağlarda yayınlanan her linke ya da paylaşım sitesine tıklamayınız ve bu konuda dikkatli olunuz.

Profil Oluşturma

Profil oluştururken çocuklarımızın dikkat etmesi gereken özellikleri de aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Profilinizi özelleştirin: Sizi tanıyan ve tanımayan kişilerin profilinizin ne kadarını görüntüleyebileceği hakkındaki ayarlarınızı yapın.
- Özel profilinizi sadece arkadaş çevreniz görüntüleyebilsin.
- Genel profilinizin kısıtlamalarını dikkatli bir şekilde tanımlayın.
- Tam isminizi, telefon numaranızı ve kimlik bilgilerinizi paylaşmayınız.
- Profil resmi seçimi konusunda dikkatli olun. Kimliğinizi, nerede yaşadığınızı ortaya çıkaracak şekilde olmaması konusunda özenli olun.

- Yaşadığınız yeri genel olarak belirtebilirsiniz (örn; İstanbul, Ankara gibi...) ancak kesinlikle cadde, sokak isimlerini vermeyin.

- Kendi bilgilerinizi olduğu kadar arkadaşlarınızın bilgilerinin gizliliğine özen gösterin.
- Herhangi bir paylaşımında bulunurken paylaşım yaptığımız çevreye dikkat edin.

Resimler ve Web Kameraları

Resimlerin ve videoların bilgisayar ve cep telefonu aracılığı ile sanal ortamlarda paylaşıldığı andan itibaren silinmesi neredeyse imkânsızdır ve sonsuza dek sanal ortamın bir parçası olarak kalabilir.

Siber Zorbalık Nedir?

Siber-zorbalık, internet üzerinden yapılan tacizi ifade etmek için kullanılmaktadır. Özellikle gençlerin birbirlerine hakaret etmeleri, iftiralarda bulunmaları, özel bilgilerini ya da uygunsuz görüntülerini zarar vermek kastı ile kullanmaları gibi durumlarla sık sık karşılaşmaktadır.

Örnek 1: Taciz veya tehdit içeren bir e-postayı bir arkadaşına yollamak

Örnek 2: Bir web sitesi veya sosyal ağ sitesinde birisi hakkında aşağılayıcı yorum yapma

Örnek 3: Facebookta birisini aşağılayan bir fotoğraf yayınlamak

Siber zorbalığı, fiziksel zorbalıktan ayıran en temel özellik şudur; siber zorbalık için hazırlanmış görüntünün, videonun veya bağlantının sınırlı bir çevre tarafından değil, ulaşma imkanı olan herkes tarafından defalarca görüntülenebilmesi ve hatta paylaşılıp yayınlanabilmesidir.

Siber zorbalık ile karşılaştığınızda neler yapabilirsiniz?

- *Size kötü davranan kişiyi engelleyin:* Artık birçok web sayfası sizi rahatsız eden kişileri şikâyet etme ve engelleme fırsatı sunmaktadır. Bunları kullanmaktan çekinmeyin.
- *Cevap vermeyin:* Eğer sizi rahatsız eden kişiye cevap verirsiniz, tam da onun istediğini yapmış olursunuz. Sizi ne kadar kıskırtırsa kıskırtırsın yapacağınız en son iş ona cevap vermek olsun. Nitekim cevap vererek onu onaylamış olur ve bu davranışın devam etmesine neden olursunuz.
- *Delilleri saklayın:* Size karşı yapılan davranışın delillerini muhakkak saklayın, durum yargıya gittiğinde bu kanıtlara ihtiyacınız olabilir.
- *Gerekli yerlere bildirin:* Eğer sizi sanal ortamlarda herhangi biri tehdit ya da rahatsız ediyor ise internet bilgi ihbar hattına başvurunuz.

Sosyal ağlarda başkalarına zarar verecek davranışlardan bazıları (siber zorbalık):

- Başkalarını aşağılama
- Küçük düşürme
- Hakaret etme vb.

Sonuç

- İlerde sıkıntı çıkarabilecek herhangi bir yayını sosyal ağlarda kesinlikle paylaşmayınız.
- Gerçek hayatta yapmadığınız şeyleri sosyal paylaşım sitelerinde kesinlikle yapmayınız.
- Sosyal ağlarda yaptığınız her davranış kaydedilmekte, kesinlikle silinmemektedir.
- Sosyal ağlarda yayınlanan her bilgi doğru değildir. Uyanık olunuz!
- Sosyal ağlar bir araçtır, yaşamamızın odak noktasını oluşturmaz!
- Sanal dünyada yapılan her iş, doğrudan kişinin gerçek dünyasını etkiler.

Kendimizi Sınayalım

Çok yakın bir arkadaşınız sosyal bir ağdan sizin adınıza uygunsuz içerikli yazılar geldiğini söyledi. Bu durum karşısında ne yapardınız?

GENÇLER İÇİN YAŞAM BECERİLERİ-II

Reklam ve Tüketim

Reklam, içerik ve sunumuyla büyülü bir dünya inşa eder. İnsanların da o büyülü dünyalara girip vaat edilen nimetleri tatmaları istenir. Tadılması istenilen nimetlerin sunum biçimi ve onlara yüklenen değerler aynı zamanda bir hayat anlayışı, bir anlam dünyası inşa eder.

Reklamın bu büyülü dünyayı nasıl inşa ettiğini anlamamız ve tüketim alışkanlarımızı daha bilinçli bir şekilde ihtiyaçlar ekseninde biçimlendirmemiz önemlidir.

Bu bölümde;

- reklamın büyülü dünyası ve tüketim,
- reklamlarla gerçek hayat arasındaki ilişki,
- reklamlarda sunulan hayat anlayışı,
- ailenin tüketim alışkanlıklarında reklamların nasıl kullanılabileceği

konuları üzerinde durulmaktadır

Reklam ve Tüketim

Reklamın Büyülü Dünyası

Reklamlar sadece ürün tanıtmaz. İhtiyaç üretir ve belirler, varlığına ikna ettiği ihtiyaçları temin için insanları yönlendirir. Bunu sağlamak üzere tanıtımı yapılan ürünlerin hayata katacağı maddi faydanın dışında manevi anlamda da mutlu etme, huzurlu kılma, öz güveni yüksek tutma, önemli günleri anlamlı kılma vb. unsurları kullanarak büyüü bir dünya oluşturur.

Bu Büyülü Dünya Nasıl Oluşturuluyor?

Sunumla... Reklamın insanları ikna etmek, tanıtımı yapılan ürünün saygın, işlevsel ve faydalı olduğuna dair bir izlenim bırakmak gibi temel amaçları vardır. Bu amaçların gerçekleşmesi için birçok yöntem ve teknik kullanılır. Öncelikle reklam mesajlarının hazırlanışındaki profesyonel dil ve sunum, ikna edici ve etkileyici özelliklere sahiptir. Bu çerçevede müzik, edebiyat, tiyatro, resim vb. sanatların imkânları bir arada kullanılır. Reklamı oluşturan tüm unsurlar inceden inceye kurgulanıp sade, basit, vurucu, farklı, yeni ve yenilikçi bir üslupla sunulur.

Duyguları İşe Katarak... Reklamlar öncelikle akıl ve mantığa değil duygulara hitap eder. İnsanların en azından bir kısmı alışveriş kararlarını akıl ve mantık yoluyla değil anlık etkilenmeler sonucunda duyguları ile verirler. Akıl ve mantık sadece onaylayıcı bir işlev görür. Bu sebeple reklamlarda insana dair ilgi çekici hikâyelere, duygulara hitap eden mesajlara, duygusal atmosfer oluşturacak unsurlara, manevi tatmin yaratacak vurgulara vb. yer verilir.

Ürünleri Kullananlara Dikkat Çekerek... Reklam, tüketilecek ürünlerin niteliğiyle ilgili detaylı bilgi vermez. İçerik çoğunlukla ürünleri tüketenlerin niteliğine odaklanır. Reklamda rol alan sinema ve televizyon yıldızlarının, ünlü sporcuların, bilim insanlarının görüntüleriyle ya da onların ağızlarından dökülen sözlerle izleyicide ürünün niteliğine dair olumlu izlenimler oluşturmak hedeflenir.

Hayallere Oynayarak... Harika doğa manzaraları, pahalı arabalar, mutlu aile sofraları, şen şakrak koşuşturan insanlar, lüks mekânlar, rahat ortamlar... Reklamda kullanılan her bir unsur üzerinde inceden inceye çalışılarak tüketicilerde, reklamı yapılan ürünü satın aldıklarında sunulan diğer unsurları da bir paket olarak alacakları duygusu uyandırılmaya çalışılır.

Toplumsal Görevlere Vurgu Yaparak... Topluma hizmet vurgularıyla reklam verenlerin yardımı olmadan ulusal üretimin olamayacağı, kültürel kimliğin korunamayacağı, en temel manevi ve entelektüel ihtiyaçların karşılanamayacağı gibi bir anlayış oluşması sağlanmaya çalışılır. Sponsorluk yapan ya da promosyonlarıyla sosyal alanı destekleyen kurumun ürettiği malı tercih etmek toplumsal bir görev olarak sunulur.

Anlam Yaratarak... Reklamlarla, “Giydiğin ürün kadar değerlisin.”, “Tatil yaptığın ve yemek yediğin yer kadar prestijlisin.”, “Kullandığın araçların özellikleri oranında kıymetlisin.”, kısacası “Ne tüketiyorsan aslında osun.” anlayışı oluşturulmaya çalışılır. Bu türden bir tanıtımla, reklamı yapılan ürün ve hizmetin somut işlevlerinden ziyade hayata katacağı değerler üzerinden bir pazarlama yapılır.

Tatmin Sağlayarak... Alışveriş, ihtiyaçları karşılamak amacıyla, akıl ve mantıkla yürütülen gündelik rutin bir iştir. Neyin ihtiyaç olduğu, bu ihtiyacın nasıl temin edileceği ve alınacak ürünün ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı gibi hususlara alışveriş sürecinde düşünülüp karar verilir. Reklamın dili ve sunduğu anlayış ise izleyicilerini bunların ötesine geçmeye zorlar. Örneğin bir hamburger reklamında, seçkin bir ortamda güzel görünümlü insanların güleç yüzleri ve şık kıyafetleriyle neredeyse kendilerinden geçmiş bir hâlde yiyip içtikleri gösterilir. Sunulan içerikle, o ürüne ulaşıldığında yaşanacak haz ve mutluluk gösterilir, o ürün alındığında derdin tasanın olmadığı ve her tür ihtiyacın en iyi tarafından karşılandığı bir dünyaya ulaşılacağı algısı oluşturulur.

Ve Tüketim...

İnsanların hayallerine ve duygularına göndermeler yapan, ürünleri kullananlara dikkat çekip toplumsal görevlere vurgu yaparak insanların zihinlerinde bir anlam yaratan ve tatmin sağlayan reklam, bu

sayede nihai amacını da gerçekleştirir: Tüketim.

Medya ve reklam sektörü bir tüketim kültürü oluşmasında göz ardı edilemeyecek güce sahiptir. Tüketim kültürü, insanın toplumsal statüsünü, kimliğini, güç ve otorite kaynağını tüketim üzerinden tanımlayan bir düşünce ve yaşam tarzı dönüşümünü ifade eder.

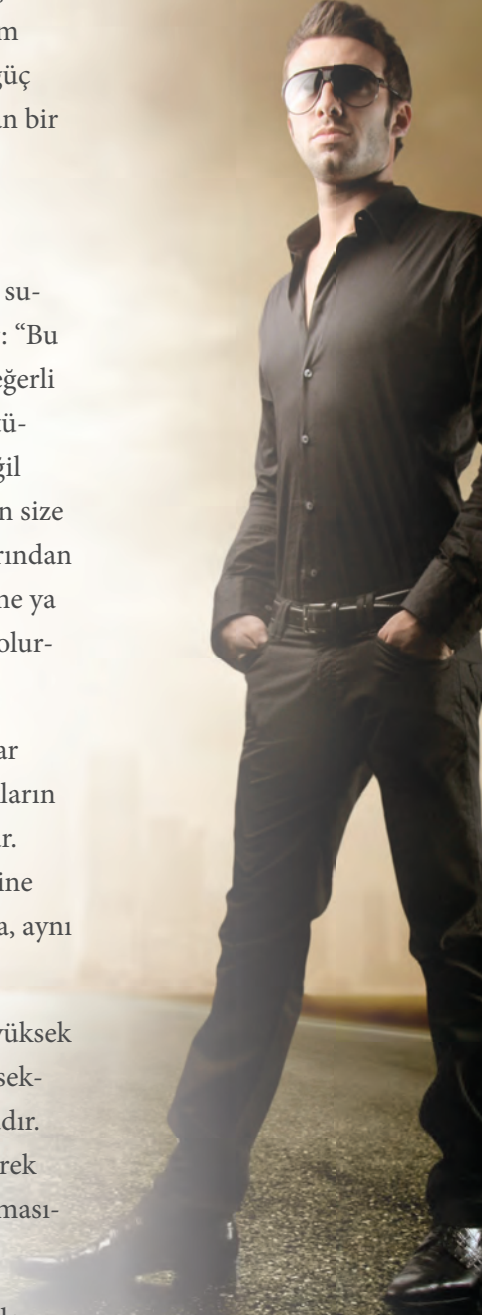
Reklamlardaki Hayat

Reklamlarda imajlarla bir hayat ve dünya anlayışı sunulmaktadır. Bu anlayış şu ifadelerle özetlenebilir: “Bu değerli ve özel ürünlere sahip olmak hayatınızı değerli kılacak,” “Bu ürünlere sahip olarak toplumsal statünüzü yükseltebilirsiniz,” “Bu ürüne hâlâ sahip değilmisiniz?,” “Bunlara sahip olmadığınızda toplumun size nasıl bakacağını hiç düşündünüz mü?,” “Sıkıntılarından kurtulmanın yolu bu ürünü kullanmak,” “Bu ürüne ya da hizmete sahip olabilirsiniz çağdaş ve gelişmiş olursunuz.”

Başka faktörlerin katkısı olmakla birlikte reklamlar zevklerin ve davranışların benzeşmesine, farklılıkların azalmasına, renkliliklerin tükenmesine neden olur. Aynı sezonlarda, aynı modaların rüzgârının etkisine giren insanlar aynı ürün ve hizmetleri kullanmaya, aynı şeylerden zevk almaya başlarlar.

Modern, kariyer sahibi, dünyaya açık, öz güveni yüksek ve batılı bir kadın, erkek veya genç olmak birçok sektörde reklamın ana malzemesi olarak sunulmaktadır. Bu da yerel kültürlerin, farklı kimliklerin vb. giderek yok olmasına, tek tip insan ve kültürün yaygınlaşmasına zemin olmaktadır.

Reklamlarda bütün problemler suni bir şekilde dile getirilir. Tartışma, çözümsüzlük, karmaşa vb. neredeyse hiç yoktur. Böylece insanlar toplumsal sorunları

fark etme ve çözüm üretme sürecine yabancılaşarak duyarsızlaşırlar.

Reklam dili giderek kamusal iletişimin biricik biçimi olmaya başlamıştır. Altmış saniyelik reklam iyice sıkıcı, otuz saniyelik reklam genellikle uzun, on beş-yirmi saniyelik reklam ise makul uzunlukta sayılmaktadır. Dolayısıyla kısa ifadelerle anlık, aceleci ve dikkat çekici bir iletişim yapısı yaygınlaşmaktadır.

Reklam ve Gerçek

Reklamın nihai amacı tanıtımı ve pazarlaması yapılan ürünü ve fikri insanların satın almalarını sağlamaktır. Bu amaç temelinde oluşturulan reklamlar birtakım unsurları kullanarak yaşanan gerçeklikten farklı bir gerçeklik inşa eder. Dil, büyümlü atmosfer, duyguları ve hayalleri harekete geçiren semboller, sunum vb. bu inşa işleminin malzemeleridir. Böylelikle reklamın muhatabı kendi gerçeğinden koparak âdetâ hipnotize olmuş bir şekilde ürünü elde etmeye odaklanır. Belki de o ürüne hiç ihtiyacı olmayan kişi birdenbire daha önceleri hiç fark etmediği bir eksikliğini bulmuş ya da kaybettiği ve bir türlü ulaşamadığı bir şeye ulaşmış gibi bir havaya kapılır. Reklamını izlediği ürüne ihtiyacı olsa bile başka bazı ihtiyaçları kadar acil olmayan o ürünü önceler, kendi öncelik sıralamasını değiştirir veya karıştırır.

Reklam, Tüketim Toplumu ve Kültürü

Medya ve reklam sektörü kültür oluşumunda göz ardı edilemeyecek bir güce sahiptir. Bu güç günümüzde bir tüketim kültürü oluşturmuştur ve çağımızdaki birçok toplumu, tüketim toplumuna dönüştürmüştür. Tüketim toplumu, tüketim anlayışı etrafında şekillenen,

bk. AEP Medyayı
Kavramak modülü,
Medya ve Toplum
ünitesi

organize olan, değerlerini ve hayat standartlarını tüketim üzerinden oluşturan bir toplumsal yapıyı ifade eder. Bir bireyin günlük, haftalık, aylık ve nihayet yıllık hayatını oluşturan etkinliklerde, uğraşılarda ve değerlerde tüketimin kriter olarak alındığı, tükettiği oranda insanın değerli olduğu ve değer gördüğü bu kültürel anlayışa tüketim kültürü denilmektedir.

Ne Yapmalı, Nasıl Korunmalı?

Medya ve özellikle de bir medya içeriği olarak reklamların olumsuz etkilerinden korunma konusunda dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Sahip olunan imkânlar ve ihtiyaçlar esas alınarak tüketim yapılmalıdır.
- Reklamlarda sunumu yapılan ürünün sözü edilen özellikleri taşıyıp taşımadığı mutlaka araştırılmalıdır.
- Reklamların etkisinde kalarak bütçeyi zorlayabilecek alışverişler yapılmamalıdır.
- Medyanın tüketim kültürünü oluşturucu, yaygınlaştırıcı ve yeniden üretici bir rolü olduğunun farkında olarak medya içeriklerine karşı eleştirel bir tutum geliştirilmelidir.
- Tüketimin bir değer hâline geldiğinin, insanların kendisini tüketimi miktarınca değerli ve mutlu hissettiği bir anlayışın giderek yaygınlaştığının farkında olunmalı, değerlerinin yaşatılmasına önem verilmelidir.
- İçerik itibarıyla rahatsız edebilecek, ruh ve beden sağlığını olumsuz etkileyebilecek reklamlarla karşılaşıldığında bu durum resmî ve sivil makamlara bildirilmelidir.

Büyü Bozumu

Bir reklam izleyin. Aşağıdaki başlıklara örnek olacağını düşündüğünüz unsurları ilgili kutuya not edin. Ardından reklamın oluşturmak istediği etkiyi belirlemeye çalışın ve son kutucuğa yazın.

İkna etme, inandırma, kabul ettirme amaçlı ifadeler:

Vurucu, çarpıcı, farklı, akılda kalıcı, slogan türü ifadeler:

Duyguları, hayalleri, umutları, beklentileri vb. harekete geçirici ifadeler:

Kullandığı ifadelerle reklamın oluşturmak istediği etki:

E T K İ N L İ K L E R

Reklamdan Önce Reklamdan Sonra

Son 6 ayda önemseyerek aldığınız eşyalarınızı aşağıya yazın.

Bu ürünlerle ilgili reklam izlediğinizi hatırlıyor musunuz? Reklamları izlemeden önce de bu ürünleri almayı düşünmüş müydünüz?

Reklamları izledikten sonra aldığınız ürünlerden dolayı neler hissettiniz? O ürünlerin olmadığını düşünün. Neler hissediyorsunuz?

DAHA FAZLA BİLGİ İÇİN...

Başka Ne Okuyabilirim, Hangi Eğitimlere Katılabilirim?

Bu kitaptan faydalandıysanız ve bu konuda daha fazla bilgiye ulaşmak istiyorsanız *Kaynakça* bölümündeki eserleri de inceleyebilirsiniz. Ayrıca AEP (Aile Eğitim Programı)'in diğer kitaplarını da okuyabilirsiniz ve bu kitapların içeriklerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alındığı AEP eğitimlerine katılabilirsiniz.

1. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi
2. Aile ve Alışveriş
3. Enerji Tasarrufu
4. Bilinçli Medya Kullanımı
5. Medyayı Kavramak
6. Aile ve İnternet

Hangi Kuruma Başvurabilirim, Kimlere Danışabilirim?

Aşağıda isimleri listelenen kurumlar bu kitabın konusuyla ilgili alanlarda faaliyet göstermektedir. Yardım almak istediğinizde bu kurumlarla bağlantıya geçip yetkililere danışabilirsiniz:

- 1- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- 2- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- 2- Ticaret Bakanlığı
- 3- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- 4- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Kitaplar ve AEP Hakkındaki Sorularınız İçin...

www.aile.gov.tr

Teşekkür ve izinler

Bu ders kitabı ile içeriğindeki bilgiler, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından, titiz ve büyük bir çaba gösterilerek hazırlanmıştır ve belirli bir konunun veya konuların çok geniş kapsamlı bir şekilde ele alınmasından ziyade genel çerçevede bilgi vermek amacını taşımaktadır. Buna uygun şekilde, bu materyallerdeki bilgilerin amacı, profesyonel ve akademik bağlamda tavsiye veya hizmet sunmak değildir. Materyallerin ve içeriğindeki bilgilerin kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek her türlü risk okuyana ve kullanana aittir. Bu kullanımdan kaynaklanan her türlü zarara dair risk ve sorumluluk tamamen okuyan ve yararlanan tarafından üstlenilmektedir. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, söz konusu kullanımdan dolayı (ihmalî kaynaklı olanlar da dâhil olmak üzere) sözleşmeyle ilgili bir dava, kanunlar veya haksız fiilden doğan her türlü özel, dolaylı veya arızı zararlardan ve cezai tazminattan dolayı sorumlu tutulamaz.

